

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**

Π.Μ.Σ.: Εκπαιδευτική Πολιτική: Σχεδιασμός, Ανάπτυξη και Διοίκηση

Κατεύθυνση: Εκπαιδευτική Πολιτική και Διοίκηση

Διπλωματική εργασία

ΘΕΜΑ: «Ετοιμότητα σχολικής μονάδας και παράγοντες που συμβάλλουν στη διαχείριση κρίσεων. Απόψεις διευθυντών και εκπαιδευτικών για την αντιμετώπιση φαινομένων φυσικών καταστροφών στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση»

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια: Ρεντούμη Παναγιώτα

Αριθμός Μητρώου: 3032201801518

Επιβλέπουσες Καθηγήτριες : Παπαλόη Ε. -Καρακατσάνη Δ.

Εξεταστική Επιτροπή

1. Μπαγάκης Γ.
2. Δημόπουλος Κ.

Κόρινθος, 2020

Copyright © Ρεντούμη Παναγιώτα, 2020.

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν στη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν την συγγραφέα και μόνο.

Στη Μαρία

Ευχαριστίες

Με την ολοκλήρωση της Διπλωματικής Εργασίας αισθάνομαι την ανάγκη για αναδρομή και απολογισμό της πορείας αυτής της προσπάθειάς μου.

Οι εμπειρίες από τα συναισθήματα που μας κατέλαβαν όλους εμάς τους εκπαιδευτικούς των σχολικών μονάδων της Μάνδρας κατά τις πλημμύρες και μετά από αυτές, η διαπίστωση της αξίας που παίρνουν τα δευτερόλεπτα για την ανθρώπινη ζωή και ο προβληματισμός για την ετοιμότητα των σχολικών μονάδων και των εκπαιδευτικών για αντίστοιχα περιστατικά με οδήγησαν στη συγκεκριμένη έρευνα.

Αισθάνομαι την ανάγκη να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στην επιβλέπουσα καθηγήτρια κα Παπαλόη Ε. για την αμέριστη βοήθεια σε όλη τη διάρκεια της συγγραφής της εργασίας, που χαρακτηρίστηκε από κατανόηση, αμεσότητα και αποτελεσματικότητα.

Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένειά μου και συγκεκριμένα τον σύζυγό μου κ. Γραμματόπουλο Ζαχαρία (Διπλ. Μηχανολόγο-Μηχανικό) που με την επιστημονική του κατάρτιση με καθοδήγησε σε τομείς που δεν είχα τις απαραίτητες γνώσεις.

Τέλος ευχαριστώ τα παιδιά μου, το Μάριο και τον Απόστολο-Παναγιώτη, που με την ηθική τους συμπαράσταση συνέβαλαν στη ψυχική μου ενδυνάμωση για την ολοκλήρωση της προσπάθειάς μου.

Περιεχόμενα

Πρόλογος.....	8
Περίληψη.....	9
Abstract.....	10
Εισαγωγή.....	12
ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ	
ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	
Κεφάλαιο 1 ^ο Σχολική Μονάδα και Λήψη αποφάσεων	
1.1.Λήψη αποφάσεων	
1.1.1.Εννοιολογική προσέγγιση.....	15
1.1.2.Στάδια λήψης αποφάσεων.....	16
1.1.3.Μοντέλα και Στυλ λήψης αποφάσεων.....	18
1.2.Λήψη αποφάσεων στους εκπαιδευτικούς οργανισμούς	
1.2.1.Το σχολείο ως οργανισμός-Ιδιαιτερότητες.....	22
1.2.2.Η λήψη αποφάσεων σε εκπαιδευτικούς οργανισμούς.....	24
1.2.3.Κατηγορίες και είδη αποφάσεων στην Εκπαίδευση.....	25
Κεφάλαιο 2 ^ο Διαχείριση κινδύνου, καταστροφών και κρίσεων	
2.1. Ορισμός και ταξινόμηση φυσικών καταστροφών.....	26
2.2.Έννοια και διάκριση κινδύνου και ατυχήματος.....	28
2.3.Διαχείριση κρίσης	
2.3.1.Ορισμός της κρίσης.....	29
2.3.2.Χαρακτηριστικά της κρίσης.....	30

2.3.3. Διαχείριση κρίσεων.....	32
2.3.4. Μοντέλα Διαχείρισης Κρίσεων	33
2.4. Θεσμικό πλαίσιο αντιμετώπισης κρίσεων	
2.4.1. Θεσμικό πλαίσιο αντιμετώπισης κρίσεων στην Ε.Ε.....	35
2.4.2. Θεσμικό πλαίσιο αντιμετώπισης κρίσεων στην Ελλάδα.....	36
2.4.3. Ο ρόλος του κοινοτικού μηχανισμού για την Πολιτική Προστασία.....	39
Κεφάλαιο 3 ^ο Η ετοιμότητα της σχολικής μονάδας στη διαχείριση κρίσεων –Το σύγχρονο συγκείμενο.	
3.1. Σχολική μονάδα και διαχείριση κρίσεων-Η σημασία του σχεδίου δράσης.....	41
3.2. Παράμετροι επιτυχούς διαχείρισης	
3.2.1. Ρόλος και δεξιότητες του Διευθυντή της σχολικής μονάδας.....	43
3.2.2. Δημιουργία Ομάδας Διαχείρισης Κρίσεων.....	45
3.2.3. Επικοινωνία και Ομάδα Διαχείρισης Κρίσεων.....	48
3.2.4. Εκπαίδευση Ομάδων Διαχείρισης Κρίσεων.....	49
3.2.5. Συνεργασία σχολικής μονάδας με δημόσιους φορείς.....	51
3.2.6. Η εκπαίδευση των μαθητών στην Ελλάδα στη Διαχείριση Κρίσεων.....	51
Κεφ. 4 ^ο Σύνοψη Θεωρητικού Μέρους – Συζήτηση	
4.1. Ετοιμότητα Σχολικής Μονάδας: Εμπόδια και Προκλήσεις.....	53
ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ	
Κεφάλαιο 1 ^ο Εμπειρική διερεύνηση	
1.1. Σκοπός-Ερευνητικές υποθέσεις.....	56
Κεφάλαιο 2 ^ο Μεθοδολογία	
2.1. Εργαλεία.....	57
2.2. Δείγμα.....	58
Κεφάλαιο 3 ^ο Αποτελέσματα	

3.1.Στατιστικά στοιχεία	
3.1.1.Δημογραφικά στοιχεία.....	59
3.1.2.Ερωτήσεις διαχείρισης κρίσεων.....	63
3.2.Συγκριτική μελέτη των στατιστικών στοιχείων.....	84
Κεφάλαιο 4 ^ο Συμπεράσματα	
4.1.Συμπεράσματα.....	95
4.2.Ανασκόπηση.....	100
Κεφάλαιο 5 ^ο Προτάσεις.....	102
Ελληνική Βιβλιογραφία.....	104
Ξένη Βιβλιογραφία.....	108

Πρόλογος

Η παρούσα μελέτη είναι αποτέλεσμα ερευνητικής εργασίας, η οποία πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Εκπαιδευτική Πολιτική: Σχεδιασμός, Ανάπτυξη και Διοίκηση» με κατεύθυνση «Εκπαιδευτική Πολιτική και Διοίκηση» του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου με αφορμή την υποχρέωσή μου για εκπόνηση διπλωματικής εργασίας. Βασικός στόχος είναι να μελετήσει και να διερευνήσει την ετοιμότητα των εκπαιδευτικών στη διαχείριση κρίσεων εξαιτίας φαινομένων φυσικών καταστροφών σε σχολεία της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Τα αποτελέσματα και τα συμπεράσματα της μελέτης μπορούν να χρησιμοποιηθούν από την Πολιτεία σαν προβληματισμός για βελτίωση υπαρχόντων αλλά και λήψη νέων κατάλληλων μέτρων που στόχο θα έχουν να αποτελέσει η σχολική μονάδα ένα περιβάλλον ευχάριστο, ασφαλές και ψυχικά υγιές τόσο για τους μαθητές όσο και για τους εκπαιδευτικούς.

Η επιλογή του συγκεκριμένου θέματος ήταν αποτέλεσμα προσωπικών προβληματισμών και ανησυχιών που μου δημιουργήθηκαν με αφορμή βιώματα που είχα τόσο από τους σεισμούς του 1999 στη Δυτική Αττική όσο και από τις πλημμύρες του 2017 στη Μάνδρα.

Εύχομαι η συγκεκριμένη έρευνα να αποτελέσει το έναυσμα για περαιτέρω έρευνα και προβληματισμό.

Περίληψη

Η συγκεκριμένη μελέτη έχει στόχο τη διερεύνηση, σύμφωνα με τις απόψεις των εκπαιδευτικών, της ετοιμότητας των σχολικών μονάδων της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης σε θέματα που αφορούν τη διαχείριση κρίσεων εξαιτίας φαινομένων φυσικών καταστροφών (σεισμοί, πλημμύρες, κατολισθήσεις, πυρκαγιές). Κεντρικοί στόχοι της έρευνας είναι να αναδείξουν: α. το μέγεθος που μπορούν να επηρεάσουν τα φαινόμενα φυσικών καταστροφών την εκπαιδευτική κοινότητα β. την ετοιμότητα των σχολείων να αντιμετωπίσουν έκτακτα περιστατικά χρησιμοποιώντας οργανωμένα σχέδια γ. την ετοιμότητα των διευθυντών και των εκπαιδευτικών να αντιμετωπίσουν τις κρίσεις με υπευθυνότητα και αποτελεσματικότητα δ. την ανάγκη επιμόρφωσης όλων των εμπλεκόμενων.

Το δείγμα της έρευνας περιλαμβάνει 169 εκπαιδευτικούς, από τους οποίους οι 29 κατέχουν θέσεις ευθύνης (διευθυντές και υποδιευθυντές)στις σχολικές μονάδες. Το ερευνητικό εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε ήταν προσαρμογή από ερωτηματολόγιο άλλων ερευνητών, σταθμισμένο σε ελληνικό πληθυσμό και άρα έγκυρο και αξιόπιστο.

Τα αποτελέσματα της έρευνας κατέδειξαν την αναγκαιότητα ύπαρξης σχεδίων αντιμετώπισης φαινομένων φυσικών καταστροφών, την ανάγκη διαρκούς επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών όπως επίσης και την αναγκαιότητα της διεξαγωγής ασκήσεων ετοιμότητας των μαθητών και των εκπαιδευτικών σε προκαθορισμένα χρονικά διαστήματα. Ο σχεδιασμός για την αντιμετώπιση έκτακτων γεγονότων περιορίζεται κυρίως στην αντιμετώπιση σεισμών. Τα μέτρα πρόληψης στα σχολεία δεν επαρκούν και απαιτείται βελτίωσή τους, λαμβάνοντας υπόψη την επικινδυνότητα της περιοχής στην οποία βρίσκεται η κάθε σχολική μονάδα.

Λέξεις κλειδιά: ετοιμότητα σχολικής μονάδας, διαχείριση κρίσεων, φυσικές καταστροφές, μέτρα πρόληψης, επιμόρφωση, ψυχολογική στήριξη.

Abstract

This specific study aims at investigating, according to the views of teachers, the readiness of school units in the Primary Education in relation to issues concerning crisis management when facing natural disasters (earthquakes, floodings, landslides, wildfire).

The main objectives of the research are to point out:

- a. the magnitude of the effect that these natural disasters phenomena can have on the educational community
- b. the readiness of school units to deal with emergency situations using emergency response master plans
- c. the readiness of headmasters and teachers to handle crises responsibly and effectively
- d. the need for training of all the parties involved

The sample of the research includes 169 teachers, 24 of whom have been appointed as principals or vice principals in school units.

The greatest part of the sample gathers the views of teachers teaching in schools in Western Attica.

The research tool used was adapted from a questionnaire used by other researchers, weighted to reflect the Greek population, and thus valid and reliable.

The results of the research showed that the existence of natural disaster response master plans is a matter of necessity, the need for educating teachers is constant as is the necessity of conducting students- teachers preparedness exercises at regular intervals.

The existing emergency response master plans are mainly limited to earthquake response. Preventive measures in schools are not sufficient enough and they need to be improved, taking into account the risk assessment of the area where each school unit is located.

Keywords:

preparedness (readiness), crisis management, earthquakes, floods, fires, prevention measures, contingency plan (emergency master plan), training, psychological support.

Εισαγωγή

Η λήψη αποφάσεων είναι ένα από τα βασικότερα κομμάτια του οργανισμού. Προβλήματα πρέπει να βρουν λύση, στόχοι πρέπει να επιτευχθούν και ευκαιρίες πρέπει να αξιοποιηθούν. Πρόκειται για μια διαδικασία ανταλλαγής και αξιολόγησης γνώσεων μεταξύ αυτών που καλούνται να αποφασίσουν και η οποία στηρίζεται στην σχετική με τις προτεινόμενες λύσεις, επιχειρηματολογία (Holsapple&Whinston, 1996). Τα τελευταία χρόνια υπάρχουν αρκετές έρευνες με αντικείμενο τα θεωρητικά μοντέλα λήψης αποφάσεων. Οι Hoy&Miskel, (2007) και Hoy&Tarter, (1995), υποστηρίζουν ότι το καταλληλότερο μοντέλο είναι αυτό που ταιριάζει στις περιστάσεις που εμφανίζονται κάθε φορά.

Οι έννοιες κρίση και διαχείριση κρίσεων έκαναν την εμφάνισή τους με τις εργασίες των Herman (1963) και Smith (1963), με αφορμή τη στρατιωτική τους εμπειρία και τις προβληματικές καταστάσεις που αντιμετώπιζαν στην καθημερινότητά τους στις επιχειρήσεις που εργάζονταν. Με την πάροδο του χρόνου αυξήθηκαν οι μελέτες και οι δημοσιεύσεις. Ίσως αυτό να οφείλεται στην πρόοδο της τεχνολογίας. Ο όρος διαχείριση κρίσεων αφορά ενέργειες που οφείλει να αναλάβει ένας οργανισμός για να αντιμετωπίσει περιστατικά με δυσάρεστα συνήθως αποτελέσματα. Περιλαμβάνει σχέδια που πρέπει να χρησιμοποιηθούν έτσι ώστε ο οργανισμός να επιστρέψει στις προηγούμενες ομαλές συνθήκες. Τα περιστατικά κρίσεων προέρχονται συχνά από εξωγενείς παράγοντες με αποτέλεσμα να παρουσιάζεται η ανάγκη για άμεσες αποφάσεις σε κλίμα αβεβαιότητας και ελλιπούς ενημέρωσης. Βέβαια οι καλύτερες διαχειριζόμενες κρίσεις είναι αυτές που δεν εκδηλώνονται ποτέ (Goldsmith, Govindarajan, Keye& Vicere, 2002).

Ειδικότερα, η εμφάνιση φαινομένων φυσικών καταστροφών (σεισμοί, πυρκαγιές, πλημμύρες) οδηγούν σε μη ελεγχόμενες καταστάσεις. Έτσι δημιουργείται η ανάγκη εξεύρεσης τρόπων αντιμετώπισης των κρίσεων και προληπτικής προετοιμασίας της σχολικής μονάδας για την ελαχιστοποίηση των αρνητικών αποτελεσμάτων τους. Σημαντική βοήθεια σε αυτό προσφέρει η σχολική ψυχολογία, η οποία βρίσκεται δίπλα σε όλους τους παράγοντες της εκπαίδευσης με σκοπό να προετοιμάσουν τα παιδιά και να τα εξοπλίσουν με τα εφόδια που χρειάζονται για να είναι ικανά να αντιμετωπίσουν οποιαδήποτε κρίση εμφανιστεί στη ζωή τους (Provenzo&Frado, 1995). Τα ,παρόλο που δεν ανήκουν σε εκείνους τους οργανισμούς που συνδέονται

με την αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτων αναγκών, συχνά καλούνται να αναλάβουν αυτόν τον ρόλο με το δικό τους προσωπικό και τα δικά τους μέσα. Το πλαίσιο (νομικό, πολιτικό) που αφορά τη διαχείριση κρίσεων φυσικών καταστροφών στα σχολεία της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης καθώς και τη δημιουργία κατάλληλων προϋποθέσεων για την αντιμετώπισή της, περιλαμβάνει συγκεκριμένες διατάξεις καθώς επίσης και σχέδια αντιμετώπισης που έχουν εκπονηθεί από τον εντεταλμένο για τον σκοπό αυτό Οργανισμό Αντισεισμικής Προστασίας (Ο.Α.Σ.Π.)

Οι διευθυντές των σχολικών μονάδων οφείλουν να δράσουν με τέτοιο τρόπο ώστε να παρέχουν ασφάλεια και υποστήριξη τόσο στους μαθητές τους όσο και στους εκπαιδευτικούς. Ο March (1994) υποστηρίζει ότι οι άνθρωποι σε αρκετές περιπτώσεις αναγκάζονται να πάρουν πρωτοβουλίες πριν εξετάσουν όλες τις εναλλακτικές λύσεις ή τις συνέπειες των ενεργειών. Είναι αναγκαία λοιπόν η ύπαρξη ενός σχολείου που να είναι αποτελεσματικό, να έχει την ικανότητα να αντιμετωπίζει τις κρίσεις που κάνουν την εμφάνισή τους και να παρέχει ένα υγιές και ασφαλές περιβάλλον (Σαΐτη Α., Σαΐτης Χ., Γουναρόπουλος Γ., 2008).

Η παρούσα έρευνα έχει στόχο τη διερεύνηση, μέσω των εκπαιδευτικών των σχολικών μονάδων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, της ετοιμότητας των σχολείων τους σε περιπτώσεις διαχείρισης κρίσεων φυσικών καταστροφών.

Η εργασία χωρίζεται σε δύο μέρη. Το θεωρητικό μέρος και το ερευνητικό. Το πρώτο μέρος αποτελεί και το θεωρητικό πλαίσιο. Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στην εννοιολογική προσέγγιση του όρου «λήψης αποφάσεων», στα μοντέλα «λήψης αποφάσεων» και καταλήγει με τη λήψη αποφάσεων στους εκπαιδευτικούς οργανισμούς. Το 2^ο κεφάλαιο αναφέρεται στη «Διαχείριση κινδύνου και φυσικών καταστροφών». Δίνεται ο ορισμός και η ταξινόμηση των φυσικών καταστροφών και διαφοροποιείται η έννοια του κινδύνου από το ατύχημα. Το 3^ο κεφάλαιο ασχολείται με τη διαχείριση κρίσεων και την ετοιμότητα της σχολικής μονάδας. Αναφέρεται στις παραμέτρους της επιτυχούς διαχείρισης, στο ρόλο και τις δεξιότητες του διευθυντή, στη δημιουργία ομάδων διαχείρισης κρίσεων στην μεταξύ τους σχέση και στην επικοινωνιακή διαχείρισή της. Αναφέρεται επίσης στην εκπαίδευση των ομάδων, στη συνεργασία της σχολικής μονάδας με δημόσιους φορείς και στην εκπαίδευση των μαθητών στην Ελλάδα σχετικά με τη διαχείριση κρίσεων. Στο 5^ο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στο θεσμικό πλαίσιο αντιμετώπισης κρίσεων τόσο στην Ευρωπαϊκή Ένωση

όσο και στην Ελλάδα και στο ρόλο του κοινοτικού μηχανισμού για την πολιτική προστασία.

Στο δεύτερο μέρος της έρευνας γίνεται η εμπειρική διερεύνηση του θέματος. Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στους σκοπούς και τις ερευνητικές υποθέσεις. Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στη μεθοδολογία που ακολούθησε η έρευνα, στο εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε και στο δείγμα της έρευνας. Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η στρατηγική και η μέθοδος ανάλυσης των ερευνητικών δεδομένων της έρευνας. Στο τέταρτο κεφάλαιο εξετάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας. Στο πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα συμπεράσματα της έρευνας. Στο έκτο κεφάλαιο παρατίθεται η συζήτηση, όπου ερμηνεύονται τα αποτελέσματα της έρευνας και υπογραμμίζονται εκείνα τα αποτελέσματα που παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Τέλος, στο έβδομο και τελευταίο κεφάλαιο προτείνονται ιδέες και προτάσεις για μελλοντική έρευνα..

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Κεφ. 1ο – Σχολική Μονάδα και Λήψη αποφάσεων

1.1. Η Λήψη αποφάσεων

1.1.1. Εννοιολογική προσέγγιση

Με τον όρο απόφαση εννοούμε τη δυνατότητα επιλογής ανάμεσα σε μια ομάδα λύσεων, αυτήν που θεωρούμε ότι ανταποκρίνεται καλύτερα στην υφιστάμενη κατάσταση (Holsapple&Whinston, 1996. Hoy&Miskel, 2007. Μπουραντάς, 2002. Tarter&Hoy, 1998). Ο Μπαμπινιώτης (1998), ορίζει την απόφαση σαν αποτέλεσμα της τελικής γνώμης ή επιλογής του ατόμου κατόπιν σκέψης και στάθμισης των δεδομένων. Βάσει των παραπάνω, θα λέγαμε ότι, η απόφαση είναι η δυνατότητα της καλύτερης επιλογής ακόμη και στην περίπτωση που το άτομο θεωρεί ότι δεν έχει άλλα περιθώρια.

Ο άνθρωπος στην καθημερινότητά του υποχρεώνεται να λαμβάνει αποφάσεις οι οποίες, σε κάποιες περιπτώσεις, σηματοδοτούν τη ζωή του και τη μετεξέλιξή της. Η αξιολόγηση των καταστάσεων τον οδηγεί στην επιλογή της ιδανικότερης λύσης γι' αυτόν, έχοντας συνειδητοποιήσει ποιες θα είναι οι συνέπειες για τον ίδιο (Harrison, 1999).

Ο Μπουραντάς (2002) αναφέρει ότι η λήψη αποφάσεων έχει τρεις διαστάσεις. Η διανοητική διάσταση αναδεικνύει τον τρόπο σκέψης και την προσωπικότητα του ίδιου του ατόμου. Η πολιτική διάσταση αποδεικνύει ότι η οποιαδήποτε απόφαση επιδρά άμεσα ή έμμεσα και αναστατώνει ισορροπίες συμφερόντων. Η τεχνική διάσταση δείχνει ότι τα τεχνολογικά επιτεύγματα επηρεάζουν τις αποφάσεις ποιοτικά και ποσοτικά.

Η λήψη ορθών αποφάσεων αποτελεί μια από τις βασικότερες λειτουργίες στη διοίκηση ενός φορέα, ενός οργανισμού ή μιας επιχείρησης. Μια ορθή απόφαση θα ληφθεί αφού ελεγχθούν μια σειρά από ενέργειες και μελετηθούν όλες οι εναλλακτικές

λύσεις που μπορούν να δοθούν. Η ορθή λήψη αποφάσεων θα καθορίσει τη μετέπειτα πορεία τόσο του ενδιαφερόμενου όσο και του οργανισμού ή της επιχείρησης γενικότερα. Τα τελευταία χρόνια έχει δοθεί ιδιαίτερα έμφαση σε αυτόν τον τομέα από όλους τους ενδιαφερόμενους και οδηγούνται στη λήψη βοήθειας από συστήματα επιχειρησιακής νοημοσύνης. Τα συστήματα αυτά περιέχουν έννοιες και τεχνολογίες που παρέχουν βοήθεια στην ανάλυση των αναγκών της αγοράς καθώς και στη λήψη ορθών αποφάσεων (Πραστάκος, 2006).

1.1.2. Στάδια λήψης αποφάσεων

Ένα στέλεχος για να έχει το επιθυμητό αποτέλεσμα στη λύση ενός προβλήματος θα πρέπει να κατέχει τρία βασικά στοιχεία: η υπάρχουσα κατάσταση στην οποία βρίσκεται, η κατάσταση στην οποία επιδιώκει να φτάσει και ο στόχος ο οποίος ουσιαστικά γεφυρώνει την υπάρχουσα κατάσταση με την επιδιωκόμενη. Για την επιλογή της καλύτερης λύσης βασικό στοιχείο του στελέχους διοίκησης είναι η υπομονή και η αποφυγή εναλλακτικών λύσεων που μπορεί να είναι άμεσες αλλά δεν είναι οι βέλτιστες.

Η διαδικασία της λήψης των αποφάσεων αποτελείται από κάποια στάδια τα οποία βοηθούν στην επιλογή ενός μηχανισμού που θα οδηγήσει στην επίλυση ενός προβλήματος λαμβάνοντας υπόψη όλες τις εναλλακτικές λύσεις πριν ληφθεί η τελική απόφαση και αυτά είναι τα ακόλουθα (Πραστάκος, 2006):

1. Εντοπισμός του προβλήματος.

Το στάδιο αυτό παίζει πολύ σημαντικό ρόλο σε μια απόφαση αφού αν δεν εντοπιστεί το πρόβλημα είναι αδύνατη η εύρεση της αντίστοιχης λύσης (Boulgarides, 2001). Ο εντοπισμός ενός προβλήματος είναι αποτέλεσμα της σύλληψης ενός ερεθίσματος από το συγκεκριμένο περιβάλλον με στόχο τη λήψη σωστών αποφάσεων και τον προγραμματισμό των ιδανικότερων ενεργειών. Για να πραγματοποιηθεί αυτό απαιτείται συλλογική εργασία όλων των μελών και αξιοποίηση ενός μηχανισμού συστημάτων πληροφοριών.

2. Ανάλυση του συστήματος

Στο στάδιο αυτό αποτυπώνεται και αναλύεται το σύστημα ανάλογα με τη φύση του προβλήματος. Οι ενέργειες που θα πραγματοποιηθούν είναι ο εντοπισμός της δομής του συστήματος, η μελέτη του τρόπου λειτουργίας του, ο εντοπισμός των πληροφορικών συστημάτων, ο εντοπισμός και η στρατηγική των στόχων του φορέα ή

της επιχείρησης, η μελέτη σχεδίου ανταγωνισμού, ο καθορισμός της κουλτούρας των στελεχών και τα θέματα που αφορούν το ανθρώπινο δυναμικό.

Θα ακολουθήσει η καταγραφή και η ανάλυση του συστήματος με τη συνέντευξη, τα ερωτηματολόγια, τη καταγραφή της οργάνωσης και των διαδικασιών και τη συλλογή και την ανάλυση των στοιχείων.

Αφού υλοποιηθούν αυτές οι διαδικασίες και συγκεντρώσουν τα απαραίτητα στοιχεία για το σύστημα, τα στελέχη προχωρούν στη διατύπωση των στόχων (| Πραστάκος, 2006).

3. Διατύπωση των στόχων

Στο συγκεκριμένο στάδιο θέτονται οι στόχοι που επιδιώκονται. Είναι πολύ σημαντικό γιατί από την ορθή διατύπωση των στόχων εξαρτάται το αποτέλεσμα της εφαρμογής των λύσεων που προτείνονται. Οι ρεαλιστικοί στόχοι είναι και εκείνοι που μπορούν να υλοποιηθούν. Βασικό στοιχείο στη διοίκηση που θέτει στόχους είναι η ικανότητα να διατηρήσει ένα όραμα και μια ρεαλιστική αντίληψη των πραγμάτων (| Πραστάκος, 2006).

4. Σχεδιασμός του συστήματος

Ο σχεδιασμός ενός κατάλληλου συστήματος που θα βοηθήσει στην υλοποίηση των στόχων στηρίζεται σε μια σειρά από ενέργειες που είναι να μελετηθούν αρχικά οι στόχοι των προηγούμενων φάσεων. Τα αποτελέσματα αυτών να συνδυαστούν με τις εμπειρίες των στελεχών από άλλες περιπτώσεις. Τα στελέχη με τα σύγχρονα εργαλεία πληροφορικής που διαθέτουν, να αξιολογήσουν και να καταλήξουν σε εναλλακτικά συστήματα και σενάρια. Να προταθούν καινοτομίες και να προχωρήσουν στην υλοποίησή τους (Πραστάκος, 2006).

5. Διατύπωση του μοντέλου

Η διατύπωση υποθέσεων που σχετίζονται με το πρόβλημα , η ανάλυση και οι προτάσεις επίλυσης του προβλήματος θα οδηγήσουν στην επιλογή του μοντέλου που θα προταθεί. Για να επιβεβαιωθεί η χρήση του μοντέλου θα χρησιμοποιηθεί στην επίλυση ενός άλλου προβλήματος και θα πραγματοποιηθεί έλεγχος ακριβείας των υποθέσεων. Εάν τα αποτελέσματα δεν είναι ικανοποιητικά προχωρούν στην εξέταση και διόρθωση όλων των προηγούμενων φάσεων . Στη συνέχεια ακολουθεί η επίλυση του μοντέλου(Πραστάκος, 2006).

6. Επίλυση του μοντέλου

Ορίζεται η κατάλληλη στρατηγική που θα ακολουθηθεί για να επιτευχθεί ο στόχος. Για την επιλογή της στρατηγικής χρησιμοποιούνται διάφορες τεχνικές και

απαραίτητη προϋπόθεση είναι η χρήση του υπολογιστή και διαφόρων γραφικών μεθόδων (Πραστάκος, 2006)

7. Ανάλυση της προτεινόμενης λύσης

Η στρατηγική που επιλέχτηκε αφορά τη λύση του συγκεκριμένου προβλήματος με τις υπάρχουσες συνθήκες και με το συγκεκριμένο μοντέλο. Η ανάλυση της λύσης είναι πολύ σημαντική φάση γιατί μπορεί να επηρεάσει τα στελέχη στην επιλογή της στρατηγικής που θα ακολουθήσει. (Πραστάκος, 2006).

8. Υλοποίηση της συγκεκριμένης λύσης

Μετά την επιλογή της στρατηγικής ακολουθεί η υλοποίησή της όπου είναι και το πιο δύσκολο στάδιο. Κατά την εφαρμογή διαπιστώνονται δυσκολίες που δεν έχουν προβλεφθεί και θα πρέπει να δοθεί μια λύση άμεσα. Στις περισσότερες περιπτώσεις οι δυσκολίες εμφανίζονται εξαιτίας του ανθρώπινου παράγοντα, γεγονός που αποδεικνύει ότι είναι πάρα πολύ δύσκολο να προβλεφθεί (Πραστάκος, 2006).

9. Παρακολούθηση και έλεγχος.

Όταν εφαρμόζεται η στρατηγική που έχει επιλεγεί θα πρέπει να παρακολουθείται και να ελέγχεται με μεγάλο ενδιαφέρον έτσι ώστε να διαπιστωθούν και να διορθωθούν ατέλειες και αδυναμίες (Πραστάκος, 2006).

1.1.3. Μοντέλα και Στυλ λήψης αποφάσεων

Η ορθή λήψη απόφασης είναι το ουσιαστικό πρόβλημα για το άτομο και περιέχει καθαρά υποκειμενικό χαρακτήρα. Ο καθένας θεωρεί σωστή την επιλογή του ανάλογα με τις αντιλήψεις του, την ιδεολογία του, τις εμπειρίες που έχει αποκομίσει στη ζωή του. Η σωστή επιλογή για κάποιον δε σημαίνει ότι είναι σωστή επιλογή για κάποιον άλλον. Δεν υπάρχει συνταγή που να ορίζει πώς μπορεί να επιτευχθεί η βέλτιστη απόφαση. Οι στόχοι, οι εναλλακτικές επιλογές και τα κριτήρια που θέτει ο ενδιαφερόμενος είναι οι παράγοντες που θα οριοθετήσουν την επιλογή της σωστής απόφασης (Golub, 1997).

Τα θεωρητικά μοντέλα τα οποία είναι καθολικά αποδεκτά στη διεθνή βιβλιογραφία, παρατίθενται ως ακολούθως:

➤ Α. Κλασικό μοντέλο.

Το κλασικό μοντέλο της λήψης των αποφάσεων στηρίζεται στην κλασική οικονομική θεωρία (Tarter και Hoy, 1998), στην κανονιστική αντιμετώπιση της

πραγματικότητας (Πασιαρδής, 2004) και στην ορθολογιστική φιλοσοφία. Υπάρχουν συγκεκριμένοι παράγοντες όπως ξεκάθαροι στόχοι, ολοκληρωμένες πληροφορίες και γνωστική ικανότητα που οδηγούν στη σωστή επιλογή μιας απόφασης. Η λύση ενός προβλήματος απαιτεί μια σειρά διαδικασιών που οφείλει να ακολουθήσει το άτομο για να καταλήξει στην ιδανικότερη λύση για αυτόν. Τα στάδια που πρέπει να ακολουθηθούν είναι: η αναγνώριση του προβλήματος, ο εντοπισμός των εναλλακτικών λύσεων, η αξιολόγηση των εναλλακτικών λύσεων, η επιλογή εναλλακτικής λύσης, η εφαρμογή της απόφασης και η αξιολόγηση της απόφασης (Kreitner&Kinicki 1995. Lunenburg&Ornstein, 2008).

➤ Β. Διοικητικό μοντέλο.

Το κλασσικό μοντέλο δε βοήθησε επαρκώς τα διοικητικά στελέχη να λάβουν σωστές και ολοκληρωμένες αποφάσεις. Η καθολική αποδοχή ότι δεν υπάρχει μια και μοναδική λύση αλλά η καλύτερη σε κάθε περίπτωση (Κασουλίδης & Κυριακίδης, 2004) οδήγησε τους ερευνητές να αναζητήσουν πιο ρεαλιστικό μοντέλο λήψης αποφάσεων.

Ο Simon (1947) δημιούργησε τις βάσεις του διοικητικού μοντέλου λήψης αποφάσεων. Οι απόψεις του διαφοροποιούνται ως προς το κλασσικό μοντέλο σε δύο βασικά σημεία. α) ενώ το κλασσικό μοντέλο αναζητά την ιδανική λύση ο Simon αναζητά την πιο ικανοποιητική και εκείνη που προσαρμόζεται καλύτερα στις υπάρχουσες περιστάσεις. β) σε αντίθεση με την γραμμικότητα του κλασσικού μοντέλου στο διοικητικό επικρατεί η κυκλική σχέση σύνδεσης ανάμεσα στα επιμέρους στάδια όπου προηγείται το στάδιο ανάλογα με την κάθε περίπτωση.

➤ Γ. Μοντέλο του κάδου απορριμμάτων (Garbagecanmodel).

Οι Cohen, March και Olsen (1972) διαπίστωσαν την έλλειψη επικοινωνίας μεταξύ των Πανεπιστημίων. Προσπάθησαν λοιπόν να βρουν ένα νέο μοντέλο το οποίο θα γεφύρωνε αυτές τις διαφωνίες. Θεώρησαν σαν δεδομένο ότι στα Πανεπιστήμια υπάρχει μια πολυπλοκότητα εργασιών, δραστηριοτήτων, μεθόδων διδασκαλίας, ανθρώπων διαφορετικών ηλικιών και μορφωτικών επιπέδων. Οι εμπλεκόμενοι είναι πολλοί και με διαφορετικές αντιλήψεις και αντικείμενα. Οι Cohenatall (1972) χαρακτήρισαν όλη αυτήν την κατάσταση σαν μια «οργανωμένη

αναρχία». Το δικό τους μοντέλο στηρίζεται στο γεγονός ότι για να ληφθεί μια απόφαση δεν είναι απαραίτητο να υπάρχει ένα πρόβλημα το οποίο αναζητά μια λύση (HoyandMiskel, 2007). Ανεξάρτητα ρεύματα αναμιγνύονται σε ένα υποτιθέμενο «κάδο απορριμμάτων» με στόχο τη λήψη αποφάσεων (Hanson, 2003. Hoy&Miskel, 2007. Tarter&Hoy, 1998). Τα ρεύματα αφορούν α) προβλήματα που αντιμετωπίζει ο οργανισμός καθημερινά σε διάφορες μορφές β) λύσεις που γίνονται αποδεκτές από όλους τους εμπλεκόμενους αν και ο καθένας θέτει σε προτεραιότητα τα προσωπικά του συμφέροντα γ) συμμετέχοντες για τη λήψη αποφάσεων και δ) ευκαιρίες για λήψη αποφάσεων καθώς οι αποφάσεις πρέπει να παρθούν συγκεκριμένη στιγμή. Το μοντέλο του «κάδου απορριμμάτων» προτείνεται σε περιπτώσεις που οι αποφάσεις πρέπει να παρθούν πριν προλάβουν οι εμπλεκόμενοι να σκεφθούν.

➤ Δ. Κανονιστικό μοντέλο των Vroom –Yetton.

Οι Vroom και Yetton και στη συνέχεια οι Vroom και Yago (1988) δημιούργησαν ένα μοντέλο όπου τα μέλη του οργανισμού παίζουν καθοριστικό ρόλο στη λήψη των αποφάσεων. Οι σημαντικοί παράγοντες που θα σηματοδοτήσουν τη λήψη των αποφάσεων είναι α) η ποιότητα και ο βαθμός αποτελεσματικότητας της απόφασης β) η αποδοχή της απόφασης από το σύνολο των μελών του οργανισμού και γ) το χρονικό περιθώριο για τη λήψη αποφάσεων.

➤ Ε. Η Διαισθητική προσέγγιση στη λήψη αποφάσεων

Σε πολλές περιπτώσεις η διαίσθηση του ατόμου παίζει πολύ σημαντικό ρόλο για τη λήψη αποφάσεων. Σε επαγγέλματα όπως ο πυροσβέστης και ο γιατρός δεν υπάρχει η πολυτέλεια της δεύτερης σκέψης. Αντιμέτωπος με το χρόνο πρέπει να πάρει τις αποφάσεις του άμεσα και αυτές να είναι οι ιδανικότερες για την περίπτωση. Ο Patton (2003) αναφέρει ότι άνθρωποι που ασχολούνται με επαγγέλματα που αφορούν τη διαχείριση κρίσιμων καταστάσεων αναγκάζονται να επικαλούνται τη διαίσθησή τους για τη λήψη αποφάσεων. Κατά τον Vaughan (1990) η διαίσθηση αποτελεί ψυχολογική λειτουργία που κοιτάζει την ολότητα ενός συγκεκριμένου προβλήματος ή μιας κατάστασης, δίνοντας τη δυνατότητα σε εκείνον που αποφασίζει

να δημιουργήσει μια ολοκληρωμένη άποψη της λύσης , μέσα από τις εμπειρίες και τις πληροφορίες που έχει αποκομίσει.

➤ ΣΤ. Λήψη αποφάσεων στην ομάδα

Η λήψη αποφάσεων μπορεί να αποτελέσει ομαδική ή ατομική διαδικασία. Στην περίπτωση της ατομικής διαδικασίας ο ηγέτης έχει την αποκλειστική ευθύνη των αποφάσεων. Στη συλλογική διαδικασία ο ηγέτης συνεργάζεται με την ομάδα, ενώ στην ομαδική διαδικασία η ομάδα αναλαμβάνει όλη τη διαδικασία αλλά ο ηγέτης είναι ο συντονιστής αυτής της διαδικασίας. Ο Pashiardis (1993) αναφέρεται στο σημαντικό ρόλο που έχει ο διευθυντής στη λήψη αποφάσεων και τον χαρακτηρίζει ως ενορχηστρωτή.

➤ Ζ. Λήψη αποφάσεων σε συνθήκες αβεβαιότητας

Στη λήψη αποφάσεων κυρίαρχο ρόλο παίζει και το περιβάλλον μέσα στο οποίο καλούνται να παρθούν οι αποφάσεις. Ο Hanson (2003) θεωρεί ότι το αβέβαιο περιβάλλον αποτελεί την εστία του προβλήματος σε μεγάλους οργανισμούς. Ο Thompson (1967) τοποθετεί τη διαχείριση της αβεβαιότητας σαν βασική αρχή για την άσκηση της διοίκησης. Εκείνοι που ασκούν διοίκηση όταν λειτουργούν σε περιβάλλον που διακατέχεται από αβεβαιότητα αδυνατούν να υπολογίσουν τις πιθανότητες επιτυχίας μιας απόφασής τους και ο παράγοντας ρίσκο έχει πολύ υψηλά ποσοστά.

Τέλος, ενδιαφέρον παρουσιάζει η τυπολογία αναφορικά με το στυλ λήψης απόφασης των Scott&Bruce (1995). Οι ερευνητές αυτοί, λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα ατομικά χαρακτηριστικά του ηγέτη που παίρνει τις αποφάσεις και ο οποίος έχει στηριχθεί σε παράγοντες όπως το περιβάλλον του οργανισμού που βρίσκεται και τις ιδιαίτερες κοινωνικοοικονομικές του συνθήκες, δίνουν έμφαση στη συμπεριφορά του και στον τρόπο που αντιμετωπίζει τα διλήμματα. Έτσι λοιπόν καταλήγουν σε πέντε στυλ λήψης απόφασης. Πρόκειται λοιπόν για τον Ορθολογιστικό τύπο που αποφασίζει με λογικές και δομημένες προσεγγίσεις. Ακολουθεί ο Διαισθητικός τύπος που στηρίζεται περισσότερο στη διαίσθησή, το ένστικτό του και στις προσωπικές του απόψεις. Κατόπιν είναι ο εξαρτημένος τύπος που αναζητά τη στήριξη των άλλων και

τις κατευθυντήριες γραμμές που θα του δώσουν. Επίσης είναι ο Διστακτικός που διαρκώς αποφεύγει να πάρει μια απόφαση και το αναβάλλει. Τέλος είναι ο παρορμητικός τύπος που παίρνει απόφαση της στιγμής χωρίς πολλές σκέψεις.

Σύμφωνα με τους Vroom&Yetton (1973), κάθε ηγέτης, ανεξάρτητα από το μοντέλο που υιοθετεί, μπορεί να χρησιμοποιεί και τα πέντε στιλ λήψης απόφασης, ανάλογα με τις περιστάσεις που επικρατούν.

1.2. Λήψη αποφάσεων στους εκπαιδευτικούς οργανισμούς

1.2.1. Το σχολείο ως οργανισμός-Ιδιαιτερότητες

Ο «Οργανισμός» αποτελείται από μια ομάδα ανθρώπων που εργάζονται για κοινό σκοπό, έχουν συγκεκριμένες σχέσεις και υπάρχει μια οργανωτική δομή (Κουτούζης 1999).

Πιο συγκεκριμένα, ο «Εκπαιδευτικός Οργανισμός» είναι μια ομάδα ανθρώπων που εργάζονται με κοινό σκοπό την παροχή εκπαίδευσης και λειτουργούν με συγκεκριμένες σχέσεις (Αθανασούλα- Ρέππα κ. συν., 1999). Κάποιες συγκεκριμένες ιδιαιτερότητες διαφοροποιούν τον εκπαιδευτικό οργανισμό από τους υπόλοιπους. Αρχικά, ο σκοπός του εκπαιδευτικού οργανισμού δεν ορίζεται με σαφήνεια. Η παροχή της εκπαίδευσης περιλαμβάνει παροχή γνώσεων και ανάπτυξη δεξιοτήτων. Επίσης δεν υπάρχει σαφής διάκριση ανάμεσα στους εργαζόμενους, στους πελάτες και στο προϊόν που παράγουν. Συγκεκριμένα διαπιστώνουμε ότι οι μαθητές ανήκουν και στις τρεις κατηγορίες (Αθανασούλα - Ρέππα κ. συν., 1999).

Αν και στην καθημερινότητά μας το «Σχολείο» ταυτίζεται με την έννοια «Σχολική μονάδα» υπάρχουν μικρές αλλά ουσιαστικές διαφορές. Η «Σχολική μονάδα» έχει χωρικά όρια και λειτουργεί με συγκεκριμένη οργάνωση. Το «Σχολείο» αποτελεί μια ευρύτερη έννοια ενός παιδαγωγικού – μορφωτικού χώρου, θεσμοθετημένου που αποτελεί δικαίωμα και υποχρέωση των πολιτών (Πυργιωτάκης, 2008, σελ.30. Μπαμπάλης και Κιρκιγιάννη, 2011.Σαϊτής και Σαϊτή, 2011,σελ. 21). Ωστόσο η έννοια «Σχολείο» έχει διχάσει τους επιστήμονες γιατί αποτελεί κοινωνική έννοια όπου ο καθένας μπορεί να την ορίσει όπως νομίζει ανάλογα με τα κριτήρια και τις προϋποθέσεις που θέτει . Αποτελεί λοιπόν μια έννοια που είναι δύσκολο να

οριστεί επακριβώς σε όλο το εύρος του ((Σαΐτης, 2005, σελ.57-61). Παράγοντες που το προσδιορίζουν με περιγραφικό τρόπο είναι ο σκοπός, η δομή, το περιεχόμενο και οι λειτουργίες του.

Σύμφωνα με τη νομοθεσία, το Σχολείο είναι μια *«οργανωμένη και διαρκής δημόσια υπηρεσία στην οποία, ανεξαρτήτως της αλλαγής, διδασκόντων και διδασκομένων, επιδιώκονται συγκεκριμένοι εκπαιδευτικοί στόχοι με συστηματική διδασκαλία γνωστικών αντικειμένων»* (Ξηροτύρη και Κουφίδου,1997).

Εάν κάνουμε μια κοινωνιολογική προσέγγιση θα διαπιστώσουμε ότι η «Σχολική μονάδα» αποτελεί ένα σύστημα το οποίο πλαισιώνεται από διάφορα υποσυστήματα τα οποία είναι άρρηκτα συνδεδεμένα μεταξύ τους, αλληλεπιδρούν και αλληλεξαρτώνται με απώτερο σκοπό την επίτευξη του στόχου που είναι η εκπαιδευτική διαδικασία με τον καλύτερο τρόπο και η οποία τελικά θα οδηγήσει στη μόρφωση και την καλλιέργεια των μαθητών. Η σχολική μονάδα αποτελεί ένα υποσύστημα μιας ομάδας συστημάτων της κοινωνίας μέσα στο οποίο αλληλοεπιδρά και πραγματοποιείται ανταλλαγή πληροφοριών (Μούτσιος-Ρέντζος και Καλαβάσης,2013). Στη σχολική μονάδα συναντούμε εισροές και εκροές, ενώ στόχος της είναι να προσφέρει μετασχηματιστικές ιδιότητες στους αποφοίτους της (Πυργιωτάκης,2008).

Η παιδαγωγική επιστήμη θεωρεί ότι το σχολείο δεν αποτελεί μια τυπική οργάνωση που σκοπό έχει την παροχή υπηρεσιών. Σκοπός της δεν είναι μόνο μια συγκεκριμένη διδακτέα ύλη η οποία πρέπει να παραχθεί και να μεταλαμπαδευτεί στους μαθητές, αλλά και η κοινωνική μάθηση των μαθητών που παράγεται μέσα από την σχολική καθημερινότητα των παιδιών (Καμπουρίδης, 2002, σελ.24.Χατζηγεωργίου,2003,σελ.105).

Η διοικητική επιστήμη θεωρεί το σχολείο ως μια κοινωνική οργάνωση όπου τα στοιχεία της αλληλεξαρτώνται και υπηρετούν συγκεκριμένες λειτουργίες που καλείται να εφαρμόσει (Σαΐτης, 2005α , σελ. 193). Αυτή η αλληλοεπίδραση των στοιχείων συμπληρώνεται και με τις ανθρώπινες σχέσεις και την πολυπλοκότητά τους στην οργανωτική δομή αλλά και με τις αλληλεξαρτήσεις που πραγματοποιούνται ανάμεσα στα μέλη του σχολικού περιβάλλοντος και του ευρύτερου κοινωνικού περιβάλλοντος (Κάντας, 2009).

1.2.2. Η λήψη αποφάσεων σε εκπαιδευτικούς οργανισμούς

Η λήψη απόφασης είναι μια ορθολογιστική ενέργεια με σκοπιμότητα και έχει σαν αφετηρία μια μεγαλύτερη στρατηγική αποφάσεων συνεχίζοντας στην εφαρμογή και αξιολόγηση των αποτελεσμάτων όπως συμβαίνει σε όλους τους οργανισμούς (Tarter&Hoy, 1998). Αν και τόσο η φύση όσο και το περιεχόμενο και οι στόχοι ενός οργανισμού διαφέρουν ο ένας από τον άλλον, η διαδικασία που ακολουθούν για τη λήψη αποφάσεων είναι κοινή κι αυτό επιβεβαιώνεται μέσα από την βιβλιογραφία που αφορά την εκπαιδευτική διοίκηση και τη διοίκηση των επιχειρήσεων.

Η εκπαιδευτική απόφαση είναι η επιλογή μιας ενέργειας από ένα ατομικό ή συλλογικό όργανο της εκπαίδευσης και η συνειδητή έκφραση της βούλησης του (Αθανασούλα - Ρέππα κ. συν., 1999).

Σε κάθε περίπτωση, ο προγραμματισμός αποτελεί τη βάση για τη διαδικασία της λήψης αποφάσεων του εκπαιδευτικού οργανισμού. Η ιδιαιτερότητα του εκπαιδευτικού οργανισμού έγκειται στο γεγονός ότι το περιβάλλον του δεν είναι στατικό αλλά διαρκώς ανανεώνεται και προσαρμόζεται σε νέες συνθήκες. Έτσι δεν μπορούν να προβλεφθούν οι συνέπειες μιας απόφασης. Η μελέτη της εκπαιδευτικής διοίκησης τις τελευταίες δεκαετίες, έχει οδηγήσει στη δημιουργία αρκετών θεωρητικών μοντέλων που αφορούν τη λήψη αποφάσεων στο χώρο της εκπαίδευσης. Οι Hoy και Miskel (2007) υποστηρίζουν ότι το καλύτερο μοντέλο είναι αυτό που μπορεί να ανταπεξέλθει και να ικανοποιήσει τις συγκεκριμένες καταστάσεις.

Ανάλογα με τη δυνατότητα που έχουμε να προβλέψουμε τις επιπτώσεις των αποφάσεων που αφορούν τον οργανισμό διαπιστώνουμε τρεις συνθήκες λήψης αποφάσεων που είναι: α) Συνθήκες Απόλυτης Βεβαιότητας, β) Συνθήκες Κινδύνου και γ) Συνθήκες Αβεβαιότητας (Κουτούζης, 1999).

Τα πέντε στάδια που ακολουθούνται για την διαδικασία λήψης αποφάσεων είναι:

1. Αναγνώριση του προβλήματος- εντοπίζεται και ορίζεται το πρόβλημα.
2. Ορισμός των απαιτήσεων και των κριτηρίων απόδοσης- προσδιορίζονται τα αποτελέσματα της απόφασης, ποια είναι η προσφορά της προτεινόμενης λύσης και τι περιλαμβάνει.
3. Παραγωγή εναλλακτικών λύσεων-πρόκειται για τη συλλογική προσπάθεια συγκέντρωσης ιδεών και εφαρμογής τους η οποία έχει θετικά αποτελέσματα για τον οργανισμό.

4. Αξιολόγηση των λύσεων και επιλογή της ιδανικότερης - η κάθε λύση αξιολογείται σύμφωνα με τις υπάρχουσες συγκεκριμένες συνθήκες του οργανισμού.
5. Υλοποίηση και εφαρμογή της απόφασης- η λύση εφαρμόζεται και ανατροφοδοτείται (Κουτούζης, 1999).

1.2.3. Κατηγορίες και Είδη αποφάσεων στην εκπαίδευση

Κατά τους Pashiardis&Baker (1992), επικρατούν δύο γενικές κατηγορίες αποφάσεων που είναι συνδεδεμένες με τη διοίκηση των εκπαιδευτικών μονάδων και άλλων οργανισμών. Πρόκειται για τις δομημένες ή προγραμματισμένες αποφάσεις και τις αδόμητες ή απρογραμμάτιστες. Οι προγραμματισμένες αποφάσεις αφορούν θέματα που αντιμετωπίζονται καθημερινά και εύκολα δίνονται λύσεις. Οι απρογραμμάτιστες αποφάσεις αφορούν θέματα με αυξημένη βαρύτητα που εμπεριέχουν ρίσκο και συνθήκες αβεβαιότητας.

Ο Furnham (1997) υποστηρίζει ότι στους εκπαιδευτικούς οργανισμούς συναντούμε τρεις κατηγορίες λήψης αποφάσεων. Πρόκειται για τις λειτουργικές αποφάσεις που αφορούν θέματα που συναντώνται καθημερινά, τις τακτικές που αφορούν θέματα που δεν είναι καθημερινά αλλά είναι αρκετά συνηθισμένα και δεν έχουν επιπτώσεις στους στόχους της εκπαιδευτικής μονάδας και τις στρατηγικές που αφορούν επιδιώξεις μακροπρόθεσμες που έχουν επιρροή στον οργανισμό.

Ο Kerchner (1993) αναφέρει ότι οι αποφάσεις δημιουργούν μια αλυσίδα όπου στην αρχή της βρίσκεται μια προβληματική κατάσταση και στην επέκτασή της περιλαμβάνονται τρεις διαφορετικές διαστάσεις λήψης αποφάσεων στη σχολική μονάδα. Είναι οι εξωτερικές και εσωτερικές αποφάσεις όπου περιλαμβάνονται οδηγίες από το Υπουργείο Παιδείας καθώς και το μακροπρόθεσμο σχεδιασμό που κάνει κάθε σχολική μονάδα. Ακολουθούν οι ιδιαίτερες και αυξητικές αποφάσεις που λαμβάνονται από άτομα που βρίσκονται στα ανώτατα ιεραρχικά στρώματα. Τελευταίες είναι οι ατομικές και ομαδικές αποφάσεις όπου σημαντικό ρόλο διαδραματίζει ο διευθυντής και ανάλογα με τους δικούς του χειρισμούς θα είναι και τα αποτελέσματα.

Στο σημείο αυτό, ο Ramsey (2006) υποστηρίζει ότι το προσωπικό της σχολικής μονάδας ταυτίζει τις έννοιες της λήψης αποφάσεων και της ηγεσίας. Πράγματι, η

θέση του διευθυντού εκπαιδευτικής μονάδας είναι επίπονη και απαιτητική αφού πρέπει ταυτόχρονα να διαχειριστεί την εκπαίδευση και τη μόρφωση των μαθητών, την ασφάλεια και την υγεία των μαθητών και του εκπαιδευτικού προσωπικού, τη δημιουργία ενός ευχάριστου και δελεαστικού περιβάλλοντος που θα λειτουργήσει θετικά και αποδοτικά. Καθημερινά, ο Διευθυντής της Σχολικής μονάδας έρχεται αντιμέτωπος με διαφορετικού τύπου προβλήματα και οφείλει να είναι ενημερωμένος, αποτελεσματικός και να οδηγείται, άμεσα, στη λήψη αποφάσεων (Tarter&Hoy, 1998). Συμπερασματικά, το σχολικό περιβάλλον που μεταβάλλεται διαρκώς, η ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας, ο μεγάλος όγκος πληροφοριών που καλούνται να γίνουν αποδέκτες, δημιουργούν συχνά σύγχυση σε μαθητές αλλά και σε εκπαιδευτικούς και, αποτελεί, πρωτίστως, ευθύνη του διευθυντή να διαχειριστεί κατά τον βέλτιστο τρόπο τις δύσκολες καταστάσεις που ανακύπτουν.

Κεφ. 2^ο Διαχείριση κινδύνου , καταστροφών και κρίσεων

2.1. Ορισμός και ταξινόμηση φυσικών καταστροφών

Ο Ν. 1299/2003 (ΦΕΚ 423/Β/10-4-2003) ορίζει την «καταστροφή κάθε βραδείας ή ταχείας εξέλιξης το φυσικό φαινόμενο ή τεχνολογικό συμβάν στο χερσαίο, θαλάσσιο και εναέριο χώρο, το οποίο προκαλεί εκτεταμένες δυσμενείς επιπτώσεις στον άνθρωπο, καθώς και στο ανθρωπογενές ή φυσικό περιβάλλον».

Ο Ν.2344/1995 (ΦΕΚ 212/Β/11-10-1995) ορίζει ότι «Φυσική, τεχνολογική ή άλλη καταστροφή είναι κάθε αιφνίδια μεταβολή, που προκαλείται από φαινόμενα φυσικά ή γεγονότα τεχνολογικά ή άλλα τέτοιου είδους, με αποτέλεσμα την πρόκληση ή την απειλή εκτεταμένων απωλειών στο έμψυχο δυναμικό και ζημιών ή καταστροφών σε αγαθά, υλικά και εγκαταστάσεις της χώρας. Τέτοια είναι ιδίως: σεισμοί, πλημμύρες, πυρκαγιές, έντονες χιονοπτώσεις, παγετοί, δριμύ ψύχος, καύσωνας, θύελλες, μεγάλης έκτασης διακοπή ηλεκτρικού ρεύματος, ρύπανση από αέρια, επικίνδυνα για τη δημόσια υγεία, θανατηφόρες επιδημίες, μεγάλα χερσαία, θαλάσσια και αεροπορικά δυστυχήματα, μολύνσεις εδάφους ή υδάτων.

Στη διεθνή βιβλιογραφία τρεις διαφορετικοί τρόποι ορίζουν τον όρο «φυσική καταστροφή».

- Τα στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος που προκαλούν βλάβες στον άνθρωπο και δημιουργούνται από δυνάμεις ξένες και καθόλου γνώριμες σε αυτόν.
- Η περίπτωση εμφάνισης ενός καταστροφικού γεγονότος στη συγκεκριμένη χρονική περίοδο και στο συγκεκριμένο τόπο.
- Η φυσική, ανθρωπογενής, γεωλογική κατάσταση ή φαινόμενο όπου παρουσιάζεται πραγματικός ή δυνητικός κίνδυνος για την ανθρώπινη ζωή ή τις περιουσίες (Λέκκας, Φυσικές και Τεχνολογικές Καταστροφές, 2000).

Είναι καθολικά αποδεκτό ότι καταστροφές εμφανίζονται σε τρωτές κοινωνίες. Οι Σαπουντζάκη & Δανδουλάκη (2015) αναφέρουν ότι «ο συνδυασμός τρωτότητας, επικινδυνοτήτων και αδυναμίας ελαχιστοποίησης των άσχημων συνεπειών των κινδύνων οδηγεί σε καταστροφές.

Οι παραπάνω όροι των φυσικών καταστροφών προσδιορίζουν την αιτία των καταστροφών αν και θα πρέπει να συμπεριλάβουμε και την περίπτωση της έμμεσης συμβολής του ανθρώπινου παράγοντα στη δημιουργία της καταστροφής ανεξάρτητα από την περίπτωση σκοπιμότητας ή όχι. Σημειώνεται ότι, η ταξινόμηση των φυσικών καταστροφών εξαρτάται από το χώρο του περιβάλλοντος που εμφανίζονται και συγκεκριμένα αν εμφανίζονται στο ηπειρωτικό περιβάλλον ή στο υγρό ή στο αέριο¹.

¹Όπως αναφέρει η IntegratedResearchonDisasterRisk (2015) οι φυσικές καταστροφές κατανέμονται στις παρακάτω κατηγορίες:

- ✓ Γεωφυσικές καταστροφές (ανθρωπογενείς γεωλογικές καταστροφές, σεισμοί, ηφαίστεια, κατολισθήσεις, τσουνάμι).
- ✓ Μετεωρολογικές καταστροφές (καταιγίδες, τροπικές καταιγίδες, κυκλώνες, ομίχλη, ακραίες θερμοκρασίες, τυφώνες, στρόβιλοι, κ.λ.π.)
- ✓ Υδρολογικές καταστροφές (δράση κυμάτων, πλημμύρες, κ.λ.π.)
- ✓ Βιολογικές καταστροφές (ασθένειες καλλιεργείων και ζώων, επιδημίες, επιδρομές τρωκτικών και εντόμων κ.λ.π.)
- ✓ Εξωγήινες – Κοσμικές καταστροφές (μεταβολές στο μαγνητικό πεδίο της Γης μετεωρίτες).

Οι κατηγορίες αυτές μπορούν να διαφοροποιηθούν ανάλογα με τις συνθήκες κατά τις οποίες εμφανίζονται και εξελίσσονται οπότε και εκδηλώνονται με διαφορετικά χαρακτηριστικά φυσικών καταστροφών κάθε φορά.

2.2. Έννοια και διάκριση κινδύνου και ατυχήματος

Ως κίνδυνος (Risk) ορίζεται η πιθανότητα ανθρώπινων τραυματισμών ή απωλειών που μπορεί να υπάρξουν σε κάποια κοινότητα ή κοινωνία γενικότερα σε κάποια χρονική στιγμή (UNISDR, 2009). Ο Ζαβλανός (2002) αναφέρει ότι ο κίνδυνος αποτελεί συνάρτηση της περίπτωσης να συμβεί ένα ανεπιθύμητο γεγονός και της σοβαρότητας των αποτελεσμάτων που πιθανόν να προκύψουν από αυτό. Η Λυρατζή (2009) καταλήγει ότι οι πιο μεγάλοι κίνδυνοι πηγάζουν από φυσικά αίτια όπως: πλημμύρες, φωτιές, τσουνάμι, τυφώνες, κ.λ.π. ή ανθρωπογενή αίτια όπως: τρομοκρατικές ενέργειες, ατυχήματα, κοινωνικές αναταραχές, αμέλεια και αίτια που προκύπτουν από λειτουργικά και δομικά προβλήματα των κτιρίων.

Ο Μπαμπινιώτης (2002) ορίζει σαν ατύχημα οποιοδήποτε τυχαίο συμβάν που προκαλεί τραυματισμό, θάνατο ή ζημιά αν και στις περισσότερες περιπτώσεις πρόκειται για βλάβες που προέρχονται από ατυχήματα που προέρχονται από μηχανικά μέσα όπως τα τροχαία.

Ο Ν. 1299/2003 (ΦΕΚ 423/Β/10-4-2003) ορίζει τον κίνδυνο σαν πιθανότητα εκδήλωσης ενός φυσικού φαινομένου ή τεχνολογικού συμβάντος ή και λοιπών καταστροφών σε συνδυασμό με την ένταση των καταστροφών και την αναστάτωση που μπορεί να προκληθεί στους πολίτες, στα αγαθά, στις πλουτοπαραγωγικές πηγές και στις υποδομές μιας περιοχής.

Αυτό που είναι βέβαιο είναι ότι, δεν υπάρχει η δυνατότητα πρόβλεψης των ατυχημάτων και αυτά μπορούν να συμβούν σε οποιοδήποτε χρόνο και τόπο, με επιπτώσεις κοινωνικές, οικονομικές και ατομικές οι οποίες, δύνανται να αφορούν τόσο τα θύματα και τις οικογένειές τους όσο και τον κρατικό οργανισμό γενικότερα (Σαϊτης, 2008).

Στο χώρο της εκπαίδευσης, ο Μπουλούτζας (2006) σε έρευνα που έκανε διαπίστωσε ότι κάθε χρόνο τραυματίζονται περίπου 50.000 μαθητές μέσα στις σχολικές μονάδες. Η βασική αιτία τραυματισμού είναι ο μεγάλος αριθμός μαθητών σε μικρούς χώρους που χρησιμοποιούνται για προαύλιο και η ακαταλληλότητα των δαπέδων αυτών. Επίσης οι τραυματισμοί που γίνονται μέσα στους χώρους της σχολικής μονάδας οφείλονται σε ακατάλληλες υποδομές και κακή συντήρηση.

2.3. Διαχείριση Κρίσης

2.3.1. Ορισμός της Κρίσης

Το λεξικό της αγγλικής γλώσσας της Οξφόρδης (Martin, 2014) ορίζει την κρίση ως περίοδο έντονης δυσκολίας ή κινδύνου. Η χρήση της αποτυπώνει δραματικά γεγονότα που αντιμετωπίζονται με δυσκολία και που επιβάλλεται υιοθέτηση συντονισμένων διαχειριστικών ενεργειών.

Η θεωρία της κρίσης θεμελιώθηκε από τον Aguilera (1998), τον Caplan (1964) και τον Slaikou (1990) (Brock, Sandoval&Lewis, 2005). Η πρώτη προσπάθεια για ανάλυση, σύνθεση και ερμηνεία του όρου κρίση παρουσιάστηκε στον Lindemann (1979) με αφορμή μια μεγάλη πυρκαγιά στο CoconutGrove όπου άφησε το στίγμα της στη Νέα Αγγλία. Είχε προηγηθεί ποδοσφαιρικός αγώνας μεταξύ Harvard- Yale. Μετά τη λήξη του αγώνα οι οπαδοί είχαν συγκεντρωθεί σε νυχτερινό κέντρο για να γιορτάσουν όταν ξεκίνησε πυρκαγιά. Περίπου 400 άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους ενώ άλλοι 40 μεταφέρθηκαν στο Γενικό Νοσοκομείο της Μασαχουσέτης. Το γεγονός αυτό έδωσε το έναυσμα για να προβληματιστούν και να ασχοληθούν με τους τύπους της «κρίσης» .

Ο Caplan (1964) εμβάθυνε ακόμη περισσότερο και διαπίστωσε ότι οι κρίσεις δεν είναι αποτέλεσμα «περιστασιακών παραγόντων» αλλά και εξελικτικών μεταβατικών περιόδων (Brock, Sandoval&Lewis, 2005). Το μοντέλο του Erikson (1963) που αφορά τις εξελικτικές και τυχαίες κρίσεις αποτελεί το υπόβαθρο αυτών των εννοιών. Οι εξελικτικές κρίσεις αφορούν τη μετάβαση από το ένα εξελικτικό στάδιο της ζωής στο άλλο. Είναι προβλέψιμες όπως και οι καταστάσεις που τις δημιουργούν. Οι τυχαίες κρίσεις αφορούν απρόβλεπτα και αναπάντεχα γεγονότα που επηρεάζουν τους εμπλεκόμενους αλλά και αυτούς που συνδέονται με κάποιο τρόπο με το γεγονός.

Στην ξένη βιβλιογραφία διαπιστώνεται ότι οι όροι κρίση και καταστροφή ταυτίζονται. Ωστόσο, οι όροι έχουν εντελώς διαφορετικό νόημα και στηρίζονται σε διαφορετικές θεωρίες. Ο Hewitt (1983) αναφέρει ότι το μόνο κοινό που έχουν είναι η αρνητική τους έννοια αφού αναφέρονται σε καταστάσεις αναπάντεχες, συνήθως με δυσάρεστα αποτελέσματα και σε κάποιες περιπτώσεις όπου υπάρχει αδυναμία διαχείρισης. Ο Quarantelli (1986) προσδίδει στην κρίση τη μορφή απειλής για κάποια κοινωνική ομάδα , όπου το γεγονός δεν είναι αναμενόμενο, υπάρχει έντονη η ανάγκη για ομαδική αντιμετώπιση και τα αποτελέσματα συνήθως είναι τραγικά,

ιδιαίτερα εάν δεν παρθούν έγκαιρα μέτρα αντιμετώπισης. Ο Robberts (1990) αναφέρει ότι η σημαντικότερη αιτία αυτής της κατάστασης είναι ένα γεγονός που καταλήγει να γίνεται αγχογόνο και επικίνδυνο. Δημιουργεί ψυχοσυναισθηματική ανισορροπία και επιβάλλεται να εφαρμοστεί μια στρατηγική επίλυσης του προβλήματος για να επανέλθει η ηρεμία και η ισορροπία. Τα άτομα λοιπόν που βρίσκονται σε κατάσταση κρίσης συνειδητοποιούν ότι το συγκεκριμένο γεγονός έχει αναθεωρήσει πολλά σημεία στη ζωή τους (Cohen&Aheam, 1980). Οι Lewis, Gottesman&Gytstein (1979) στις έρευνές τους κατέληξαν ότι ένα αναπάντεχο γεγονός οδηγεί στην κατάσταση της κρίσης και δημιουργεί ψυχολογική δυσφορία η οποία δεν δύναται να αντιμετωπιστεί με τις γνωστές μεθόδους αντιμετώπισης αγχογόνων καταστάσεων. Άρα επιβάλλεται να ανακαλυφθούν νέες μέθοδοι αντιμετώπισης τέτοιων προβλημάτων. Στην περίπτωση που και αυτές οι νέες μέθοδοι αποτύχουν, τότε το άτομο που βρίσκεται σε κατάσταση κρίσης κινδυνεύει να βρεθεί αντιμέτωπο με την κατάθλιψη και την χαμηλή αυτοεκτίμηση. Αυτό δε σημαίνει ότι το άτομο θα εγκαταλείψει τις προσπάθειές του μέχρι να βρεθεί η λύση εκείνη που θα τον κάνει να αισθανθεί ηρεμία και ανάπαυση. Η φάση της επίλυσης της κρίσης θα πρέπει να ολοκληρωθεί μέσα στο διάστημα των οκτώ εβδομάδων. Τίποτα δεν προεξοφλεί ότι αυτή η λύση θα είναι θετική για το άτομο. Μπορεί να είναι και αρνητική. Αυτό εξαρτάται από το δυναμισμό του ατόμου και τα ψυχικά αποθέματα που έχει για να αντιμετωπίσει διάφορες καταστάσεις(Lewis, Gottesman&Gytstein, 1979).

2.3.2. Χαρακτηριστικά της κρίσης

Ο Carlan (1964) είναι ο πρώτος που περιγράφει συστηματικά τα χαρακτηριστικά της κρίσης. Κατόπιν, πολλοί ήταν οι ερευνητές που ασχολήθηκαν περαιτέρω με αυτό το θέμα .

Οι περισσότερες από τις κρίσεις χρειάζονται οκτώ έως δέκα εβδομάδες για να επιλυθούν. Ο περιορισμένος χρόνος που διατίθεται για τη διαδικασία της αντίδρασης κάνει το πρόβλημα εντονότερο. Η κατάσταση κρίσης χαρακτηρίζεται από τρεις συγκεκριμένες φάσεις. Πρόκειται για την αρχή, τη μέση και το τέλος. Ο Tyhurst έχοντας ερευνήσει κρίσεις που προκλήθηκαν από μεγάλες καταστροφές χώρισε τις περιόδους σε εκείνη του αντίκτυπου σε εκείνη της οπισθοχώρησης και στην μετατραυματική περίοδο (Rapoport, 1962).

Ο Lindemann (1944) αναφέρει ότι η συμπεριφορά του ατόμου στην κρίση είναι διαφορετική και έχει άμεση σχέση με την ίδια την κρίση, την προσωπικότητά του, τις εμπειρίες του, το χαρακτήρα της κρίσης και όλα αυτά μαζί επηρεάζουν το αποτέλεσμα. Στη συγκεκριμένη φάση το άτομο έχει ανάγκη τη βοήθεια των άλλων και δέχεται πολύ εύκολα την παρέμβασή τους σε αντίθεση με την περίοδο που βρισκόταν σε πλήρη ηρεμία (Poal, 1990).

Ένα άλλο χαρακτηριστικό της κρίσης είναι ότι μέσα στα πλαίσια της αναστάτωσης και της αποδιοργάνωσης που βρίσκεται το άτομο, χάνει τις άμυνες που έχει και επηρεάζεται πάρα πολύ εύκολα από άλλους παράγοντες. Το πρόβλημα είναι τόσο έντονο ώστε οι μέθοδοι που είχαν χρησιμοποιηθεί στο παρελθόν να θεωρούνται αναποτελεσματικές (Sleikeu, 1990). Το άτομο αισθάνεται ότι έχει χάσει τον αυτοέλεγχο και δεν έχει τη δυνατότητα να προσαρμοστεί στις υπάρχουσες καταστάσεις. Χειρότερα είναι τα πράγματα με τα παιδιά όπου δεν έχουν εμπειρίες και είναι εντελώς αδύναμα να χρησιμοποιήσουν στρατηγικές αντιμετώπισης. Ευκολότερα επηρεάζονται και διογκώνουν το πρόβλημα εξαιτίας ακριβώς της άγνοιάς τους.

Η ένταση της κρίσης είναι σταδιακή. Δε λαμβάνει από την αρχή μεγάλες διαστάσεις. Δημιουργείται ένα κλίμα ανασφάλειας και έντονης επικινδυνότητας. Τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης στην προσπάθειά τους να ενημερώνουν το κοινό τους διογκώνουν το πρόβλημα και στο τέλος παίρνει διαστάσεις που συχνά ξεπερνούν την πραγματικότητα (Slaikeu, 1990).

Ο Sifneos (1960, όπ.αναφ. στο Sandoval, 2001) αναφέρει ότι μια συναισθηματική κρίση έχει τέσσερα βασικά συστατικά στοιχεία. Α) Το γεγονός από το οποίο ξεκινούν οι αντιδράσεις της κρίσης και χαρακτηρίζεται επικίνδυνο. Το γεγονός μπορεί να είναι απροσδόκητο και αναπάντεχο, αλλά μπορεί να είναι και μια αναπτυξιακή αλλαγή. Β) Το άτομο μπορεί να βρίσκεται σε μια ευαίσθητη φάση της ζωής του, η οποία όμως μπορεί να παίζει σημαντικό ρόλο για την εξέλιξη της κατάστασης. Γ) Η επίσπευση του γεγονότος και το τελικό του αποτέλεσμα που το μετατρέπει σε αφόρητο και καταλήγει στην κρίση και Δ) η φάση της ενεργούς κρίσης.

Ο Jacobson (1968, όπ.αναφ. στο Sandoval, 2001) προσέγγισε από διαφορετική πλευρά το θέμα και στάθηκε στα κοινωνικά, ενδοψυχικά και σωματικά στοιχεία της κρίσης. Τα κοινωνικά στοιχεία της κρίσης περιέχουν αλλαγές που αφορούν τη διαπροσωπική συμπεριφορά του ατόμου και εμφανίζονται την περίοδο της κρίσης. Οι

ενδοψυχικοί παράγοντες δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στις αλλαγές που πραγματοποιούνται στις συνειδητές και ασυνειδήτες διαδικασίες την περίοδο της κρίσης. Τέλος τα σωματικά στοιχεία αφορούν τις ασθένειες που εμφανίζονται στο σώμα εξαιτίας της κρίσης.

2.3.3. Διαχείριση Κρίσεων

Ο Caplan (1964) υπογραμμίζει ότι το άτομο επιδιώκει να κάνει τέτοιες επιλογές ώστε να έχει μια σταθερή συναισθηματική ισορροπία στη ζωή του. Πιστεύει ότι το άτομο σε περίοδο κρίσης θα προσπαθήσει να βρει λύσεις που θα είναι ρεαλιστικές. Για να υπάρχει θετική έκβαση αυτών θα πρέπει να μάθει να διαχειρίζεται τα συναισθήματά του χωρίς να καταλήγει σε ακραίες καταστάσεις. Σε αντίθετη περίπτωση θα καταρρεύσει και θα χάσει τις ισορροπίες του με οδυνηρά αποτελέσματα για τον ίδιον. Ο Slaikeu (1990) υποστηρίζει ότι αν και η κρίση θεωρείται σαν ένα γεγονός επικίνδυνο, η ανάγκη που ωθεί το άτομο να βρει λύσεις και διεξόδους σε γεγονότα που πιθανόν δεν έχει αντιμετωπίσει ξανά, του δίνουν την ευκαιρία για προσωπική εξέλιξη. Η κρίση μπορεί να θεωρηθεί ως μια αναστάτωση αλλά μπορεί να αντιμετωπιστεί και σαν μια αδυναμία για διατήρηση της σταθερής συναισθηματικής κατάστασης του ατόμου. Οι Nelson&Slaikeu (1990) δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στο έργο του Caplan (1964) και θεωρούν ότι είναι μεγάλη η προσφορά του στη θεωρία της κρίσης γιατί πρεσβεύει ότι τα παιδιά που αντιμετωπίζουν με αποτελεσματικό τρόπο τις κρίσεις είναι αυτά που είναι εφοδιασμένα με ψυχικά αποθέματα τόσα όσα απαιτούνται για να διατηρηθεί η συναισθηματική ισορροπία ή να κάνουν τις αλλαγές που επιβάλλουν οι κρίσεις.

Η διαδικασία της διαχείρισης των κρίσεων διανύει τρεις φάσεις. Η πρώτη φάση είναι πριν από την κρίση και είναι η φάση αντίληψης του προβλήματος που έρχεται, όπου αποτελεί και τη φάση της πρόληψης του ζητήματος. Ακολουθεί η φάση της κρίσης όπου περιέχει το πρόβλημα όπως αυτό εμφανίζεται. Τέλος είναι η φάση μετά την κρίση όπου το άτομο κάνει τον απολογισμό του, αποκτά εμπειρίες και γνώσεις και διορθώνει τα λάθη του. Οι παράγοντες που θα καθοδηγήσουν για να υπάρχει μια σωστή αντιμετώπιση της κρίσης είναι η αποτελεσματική ηγεσία, η γνώση και η συνεργασία των ομάδων διαχείρισης κρίσεων, η συναισθηματική νοημοσύνη των υπευθύνων (Caplan1964).

Οι Σαπουντζάκη & Δανδουλάκη (2015) ανέφεραν ότι η διαχείριση των καταστροφών από την περίοδο του 1930 έχει παρουσιαστεί με τη μορφή ενός κυκλικού σχεδιαγράμματος το οποίο περιλαμβάνει τέσσερις φάσεις, από τις οποίες η κάθε μία περιέχει συγκεκριμένες δράσεις. Σκοπός του κύκλου είναι η όσο το δυνατόν πιο ανώδυνη μείωση των απωλειών από την καταστροφή.

Σύμφωνα με το UNISDR (2009) οι τέσσερις φάσεις διαχείρισης καταστροφής είναι :

- Προετοιμασία/Ετοιμότητα: οι δημόσιοι φορείς, οι φορείς αντιμετώπισης έκτακτων αναγκών και οι πολίτες ενημερώνονται, επιμορφώνονται, σχεδιάζουν, αποθηκεύουν προμήθειες έτσι ώστε να έχουν την ετοιμότητα να ανταποκριθούν σε καταστάσεις κρίσεων αλλά ταυτόχρονα να ανακάμψουν σύντομα από τις επιπτώσεις των γεγονότων αυτών.
- Απόκριση: παρέχονται άμεσα υπηρεσίες και βοήθεια με το χαρακτήρα του κατεπείγοντος κατά τη διάρκεια του συμβάντος και μετά απ' αυτό με σκοπό να μειωθούν όσο το δυνατόν περισσότερο οι απώλειες των ανθρωπίνων ζώων και να προστατευτεί με τον καλύτερο τρόπο η δημόσια υγεία.
- Αποκατάσταση: αποκαθιστούνται οι βλάβες όπου αυτό είναι εφικτό. Για να είναι πιο αποτελεσματική αυτή η φάση απαιτείται θεσμικό πλαίσιο που να προσδιορίζει με ακρίβεια ποια θα είναι τα μέσα και τα μέτρα της αποκατάστασης και,
- Μετριασμός/Πρόληψη: στόχο έχει τη μείωση και τον περιορισμό των συνεπειών των καταστροφικών γεγονότων. Δεν είναι δυνατόν βέβαια να προβληθούν με ακρίβεια οι αρνητικές συνέπειες, μπορούν όμως να ακολουθηθούν στρατηγικές και δράσεις πρόληψης, θέσπιση κανονισμών και προδιαγραφών για τις νέες κατασκευές, δημιουργία περιβαλλοντικών πολιτικών, ενημέρωση και αφύπνιση των πολιτών.

2.3.4. Μοντέλα Διαχείρισης Κρίσεων

Είναι πολλά τα μοντέλα που έχουν προταθεί τα οποία όλα έχουν έναν κοινό στόχο που είναι η αρτιότερη ετοιμότητα όλων των εμπλεκόμενων σε περίπτωση κρίσεων.

Ο Klingman (1986) πρότεινε ένα μοντέλο το οποίο περιλαμβάνει τα παρακάτω στάδια:

1. Βελτιστοποίηση. Στόχος δεν είναι τα μέτρα που θα παρθούν να έχουν χαρακτήρα θεραπευτικό ή προληπτικό σε θέματα που αφορούν τη δημόσια υγεία, αλλά επεκτείνεται και σε μορφές συμπεριφοράς όπου θα βελτιώσουν την προσωπική κατάσταση του ατόμου.
2. Προληπτική καθοδήγηση . Πρόκειται για την εύκολη προσαρμογή και αναπτυξιακή μετάβαση σε καταστάσεις κρίσεων του πληθυσμού έτσι ώστε να το αντιμετωπίσει όσο το δυνατόν πιο ανώδυνα.
3. Πρωτοβάθμια πρόληψη. Αναφέρεται σε κείνον τον πληθυσμό που είναι αγχωμένος αλλά δεν έχει φτάσει στα επίπεδα της δυσπροσαρμοστικότητας.
4. Δευτεροβάθμια πρόληψη. Χρησιμοποιείται στα πρώτα στάδια της δυσλειτουργίας και στηρίζεται στην πρόωμη ταυτοποίηση, διάγνωση και παραπομπή.

Ο Poland (1999) υποστηρίζει ότι το μοντέλο διαχείρισης κρίσεων που αφορά τα σχολεία έχει τρία στάδια τα οποία είναι:

1. Πρωτογενής πρόληψη που έχει σχέση με την ενημέρωση για κινδύνους και τρόπους πρόληψης τους.
2. Δευτερογενής πρόληψη που αναφέρεται στις φάσεις μετά την κρίση και επιδιώκει τη μείωση των επιπτώσεων της και την αποκλιμάκωσή της, ενώ ταυτόχρονα καθοδηγεί τους μαθητές σε ασφαλές μέρος παρέχοντας τα αναγκαία για τη διαβίωσή τους και φροντίζοντας για την ενημέρωση των γονέων.
3. Τριτογενής πρόληψη που στόχο έχει την παροχή βοήθειας είτε συμβουλευτικής είτε ψυχολογικής τόσο προς τους εμπλεκόμενους αλλά ιδιαίτερα προς τα θύματα.

Ο Σφανακάκης (2006) χωρίζει τη διαδικασία της κρίσης σε πέντε στάδια που είναι : η πρόβλεψη και σχεδίαση, η αποτροπή, η επέμβαση, η ανασυγκρότηση και η έρευνα.

Από την πλευρά της, η Χατζηχρήστου (2012) δημιουργεί ένα μοντέλο που αποτελείται από τρία επίπεδα όπου στο πρώτο αναφέρονται οι ενέργειες που πρέπει να πραγματοποιηθούν τη στιγμή της κρίσης, στο δεύτερο τις ενέργειες που πρέπει να γίνουν τα πρώτα εικοσιτετράωρα μετά την κρίση και τρίτο τις ενέργειες

που πρέπει να γίνουν σταδιακά για την επανένταξη του πληθυσμού στους αρχικούς ρυθμούς της ζωής του.

2.4. Θεσμικό πλαίσιο αντιμετώπισης κρίσεων

2.4.1. Θεσμικό πλαίσιο αντιμετώπισης κρίσεων στην Ε.Ε.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση για να ανταπεξέλθει με τον καλύτερο τρόπο στη διαχείριση κρίσεων φυσικών καταστροφών και να προστατέψει τους πολίτες της προχώρησε στη χρήση εργαλείων που διευκολύνουν την πρόληψη αλλά και στην αντιμετώπιση τέτοιων περιπτώσεων.

Η Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας στις 30-11-2011 εξέδωσε έντυπο με τίτλο «Η Πολιτική Προστασία στην Ελλάδα και την Ε.Ε.- Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Πολιτικής Προστασίας» και μας ενημερώνει με λεπτομέρεια για τα εργαλεία αυτά,

Ο Έλεγχος και Κέντρο Πληροφόρησης (MIC) αποτελεί τη βάση του κοινοτικού μηχανισμού, το χρησιμοποιεί η Γενική Διεύθυνση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και είναι ενεργό όλο το 24ωρο. Μια πλατφόρμα όπου έχουν πρόσβαση όλα τα μέλη της ΕΕ δίνει τη δυνατότητα σε αυτά να κάνουν έκκληση για βοήθεια οποιαδήποτε ώρα παραστεί ανάγκη. Αυτό βοηθά να ξεπεραστεί ο Γολγοθάς της επικοινωνίας όλων των κρατών της ΕΕ με την πληγείσα περιοχή. Στην κεντρική πλατφόρμα αναφέρονται οι διαθέσιμοι πόροι καθώς και η βοήθεια που μπορεί να προσφερθεί οποιαδήποτε στιγμή.

Το MIC δίνει πληροφορίες για την οργάνωση πολιτικής προστασίας, απαντά σε όσους έχουν άμεση ανάγκη αλλά και σε όσους ενδιαφέρονται γενικότερα. Επίσης μεταφέρει τις πληροφορίες έγκαιρης προειδοποίησης στις φυσικές καταστροφές και ενημερώνει για αναπροσαρμογές που πραγματοποιούνται σε σύγχρονες καταστάσεις έκτακτων αναγκών και τις επεμβάσεις των αρμόδιων μηχανισμών. Μέσω αυτών των μηχανισμών συντονίζει τις επεμβάσεις και διευκολύνει την παροχή ευρωπαϊκής βοήθειας. Αυτό υλοποιείται εντοπίζοντας τον τρόπο που θα ενισχύσουν το κράτος ενώ ταυτόχρονα ψάχνουν για λύσεις. Επίσης διευκολύνουν τη συγκέντρωση κοινών πόρων στις περιοχές που έχουν καταστραφεί. Το κράτος θα ανατρέξει στο MIC όταν διαπιστώσει ότι οι πόροι από τη δική του πολιτική προστασία δεν επαρκούν για να αντιμετωπίσει τις καταστροφές που έχουν προκληθεί. Το MIC αξιολογεί τους

διαθέσιμους πόρους του και ενημερώνει το κράτος εάν μπορεί να το βοηθήσει. Έπειτα συγκεντρώνει τις προσφορές που έχουν υποβάλει οι άλλες χώρες και ενημερώνει το ενδιαφερόμενο κράτος για την βοήθεια που μπορεί να του προσφέρει.

Το σύστημα έκτακτης ανάγκης και πληροφοριών (CECIS) που είναι κοινό για όλες τις χώρες της ΕΕ είναι μια εφαρμογή WEB που στόχο έχει να ενημερώσει σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης. Διαθέτει ενσωματωμένη φόρμα στην οποία μπορούν τα κράτη που έχουν πληγεί να εκθέσουν την κατάσταση και να διευκρινίσουν το είδος της βοήθειας που επιθυμούν. Επίσης οργανώνει επιμορφωτικά προγράμματα με σκοπό την βελτίωση των άμεσα εμπλεκόμενων, περιλαμβάνει μαθήματα και οργανώνει κοινές ασκήσεις. Ενώ επίσης υπάρχει η δυνατότητα ανταλλαγής επιστημόνων. Το κοινό σύστημα επικοινωνίας και πληροφοριών έκτακτης ανάγκης CECIS βοηθά την επικοινωνία ανάμεσα στο MIC και τα κράτη που ανταποκρίνονται στις καταστροφές αποτελεσματικότερα και ταχύτερα. Άρα στόχος της είναι να προστατεύσει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τους πολίτες από τους κινδύνους είτε αυτοί είναι φυσικοί είτε τεχνολογικοί. Αυτή η επικοινωνία θα βοηθήσει στην ανταλλαγή των πληροφοριών και των εμπειριών μεταξύ των αρχών που εμπλέκονται στην πολιτική προστασία.

2.4.2. Θεσμικό πλαίσιο αντιμετώπισης κρίσεων στην Ελλάδα

Η Ελλάδα από την αρχαιότητα έχει ιστορικό παρελθόν μεγάλων σεισμών και εκρήξεις ηφαιστειών. Τα τελευταία χρόνια αρκετά συχνά έχουμε φαινόμενα πλημμυρών και δυνατών ανέμων. Λόγω της γεωγραφικής θέσης η χώρας μας αφού βρίσκεται στο σημείο όπου ενώνεται η Ευρωασιατική με την Αφρικανική πλάκα βρίσκεται στην πρώτη θέση στην Ευρώπη και στην έκτη παγκοσμίως ως προς τη σεισμικότητά της. Η διαχείριση κρίσεων στην Ελλάδα ακολουθεί το Γενικό Σχεδιασμό που έχει δημιουργήσει η Πολιτική Προστασία. Φορέας εφαρμογής του Σχεδίου είναι η Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας η οποία στηρίζεται στο τρίπτυχο : Σχεδιασμός-Δράσεις – Συντονισμός.

Η Πολιτική Προστασία είναι «ο σχεδιασμός, η πρόληψη, η υλική και ψυχολογική προπαρασκευή και κινητοποίηση των δυνάμεων και μέσων της χώρας που αποβλέπει στην προστασία των πολιτών, στη διαφύλαξη των κάθε είδους αγαθών, υλικών και πλουτοπαραγωγικών πηγών, εγκαταστάσεων και μνημείων της χώρας καθώς και στην ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων στις περιπτώσεις αναγκών

που προκαλούνται από φυσικές, τεχνολογικές ή άλλες καταστροφές» (Νόμος 2344/1995).

Τους όρους Πολιτική Άμυνα και Πολιτική Σχεδιάσεων Εκτάκτου Ανάγκης τους συναντούμε στο Νομοθετικό Διάταγμα 17/1974(ΦΕΚ 236/ 2-9-1974) με θέμα: «Περί Πολιτικής Σχεδιάσεως Εκτάκτου Ανάγκης». Ο συγκεκριμένος νόμος ήταν ο πρώτος που θεσμοθετήθηκε μετά την μεταπολίτευση για το λόγο αυτό και είχε πολλά ασαφή σημεία. Αυτό οδηγεί στη σύνταξη του Νόμου 2344/1995 «Οργάνωση Πολιτικής Προστασίας» όπου για πρώτη φορά χρησιμοποιείται ο όρος Πολιτική Προστασία και ιδρύεται η Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας.

Ο Νόμος 3013/2002 «Αναβάθμιση της Πολιτικής Προστασίας και λοιπές διατάξεις» αποτελεί το ξεκίνημα που ορίζει τον τρόπο λειτουργίας της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας. Ακολουθεί ο Νόμος 3013/2002 και το Προεδρικό Διάταγμα 151/2004 «Οργανισμός Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας» όπου γίνεται αναφορά στην οργανωτική δομή και στις αρμοδιότητες των τμημάτων που έχουν δημιουργηθεί στη Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας. Εδώ έχουμε για πρώτη φορά την εμφάνιση του όρου «Ξενοκράτης» (ΦΕΚ 423, Τ. Β) η εφαρμογή του οποίου ξεκινάει στις 7-4-2007. Πολλές ασάφειες οδηγούν στην αναθεώρηση του συγκεκριμένου νόμου με την Υπουργική Απόφαση 3385/2006 (ΦΕΚ. 776/328-6-2006) όπου και εγκρίνεται το Ειδικό Σχέδιο «Διαχείριση Ανθρώπινων Απωλειών». Στην συνέχεια έχουμε το Προεδρικό Διάταγμα 151/2004(ΦΕΚ 107/Β/3-6-2004) όπου αναθεωρεί την Οργανωτική Δομή του Οργανισμού της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας και επανακαθορίζει τις αρμοδιότητες.

Με τον Ν. 3384/2006 (ΦΕΚ 776/Β/28-6-2006) «Συμπλήρωση του Γενικού Σχεδιασμού Πολιτικής Προστασίας με τη συνθηματική λέξη ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ και με το Ειδικό Σχέδιο «Διαχείριση Ανθρώπινων Απωλειών» ορίζεται η διαχείριση συμβάντων με πολυάριθμους νεκρούς σαν συνέπεια φυσικών, τεχνολογικών και άλλων καταστροφών καθώς και εγκληματικών και τρομοκρατικών ενεργειών.

Το 2008 για πρώτη φορά οι σχολικές μονάδες υποχρεούνται με εγκύκλιο (Φ.108.Υ/0177/13-11-2008) από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων να συντάξουν σχέδιο έκτακτης ανάγκης από πλευράς Πολιτικής Προστασίας του Σχολείου. Το συγκεκριμένο σχέδιο μετά τη σύνταξή του και αφού υπογραφεί από όλα

τα μέλη πρέπει να κοινοποιηθεί σε όλους τους εμπλεκόμενους. Στην εγκύκλιο 155597/10-12-2012 εμφανίζεται το έντυπο εσωτερικού κανονισμού σχολικής μονάδας και το μνημόνιο ενεργειών για τη διαχείριση σεισμικού κινδύνου.

Η εγκύκλιος 2018/9-3-2018 «Σχέδιο δράσεων Πολιτικής Προστασίας για την αντιμετώπιση κινδύνων από την εκδήλωση σεισμών» που αποστέλλεται από τη Διεύθυνση Σχεδιασμού και Αντιμετώπισης Έκτακτων Αναγκών σε όλες τις σχολικές μονάδες περιέχει ένα σύνολο διατάξεων σχετικών με τους ρόλους και αρμοδιότητες φορέων Πολιτικής Προστασίας που εμπλέκονται στη διαχείριση κινδύνων από την εκδήλωση σεισμών και παρέχονται κατευθυντήριες οδηγίες που αποβλέπουν στη συνέργεια, τη συνεργασία και τη δυσλειτουργικότητά τους με απώτερο σκοπό την άμεση και συντονισμένη απόκρισή τους.

Η εγκύκλιος Φ.201.011.598.Α1/3-9-2019 «Εφαρμογή οδηγιών Πολιτικής Προστασίας και Πολιτικής Άμυνας στις Σχολικές Μονάδες» έχει στόχο την υπενθύμιση στους Διευθυντές των Σχολικών Μονάδων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης να προχωρήσουν σε:

- Σύνταξη ή αναθεώρηση του ήδη υπάρχοντος Σχεδίου Έκτακτης Ανάγκης του Σχολείου.
- Ενημέρωση και εκπαίδευση προσωπικού και μαθητών σε θέματα αυτοπροστασίας.
- Πραγματοποίηση ασκήσεων ετοιμότητας τρεις (3) φορές κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς

Πρόκειται για μια εγκύκλιο που στην αρχή κάθε σχολικού έτους λαμβάνουν οι σχολικές μονάδες και έχει σκοπό να θέσει σε ετοιμότητα τις εκπαιδευτικές κοινότητες.

Η τελευταία εγκύκλιος με αριθ.πρωτ. 8974/6-12-2019 «1^η έκδοση του Γενικού σχεδίου αντιμετώπισης έκτακτων αναγκών και άμεσης/βραχείας διαχείρισης των συνεπειών από την εκδήλωση φαινομένων πλημμύρας με την κωδική ονομασία «ΔΑΡΔΑΝΟΣ» στα πλαίσια του Γενικού Σχεδίου Πολιτικής Προστασίας με τη συνθηματική λέξη «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ» ». Σκοπός του συγκεκριμένου Γενικού Σχεδίου είναι η άμεση και συντονισμένη απόκριση των εμπλεκόμενων φορέων σε Κεντρικό, Περιφερειακό και Τοπικό Επίπεδο. Στην παράγραφο 7 αναφέρει τους φορείς ανάμεσα

στους οποίους ανήκει και το Υπουργείο Παιδείας που είναι υποχρεωμένοι να γνωστοποιήσουν «την υλοποίηση του Γενικού Σχεδίου «ΔΑΡΔΑΝΟΣ» στο προσωπικό τους και να προβούν στην έκδοση κατευθυντήριων οδηγιών, σχεδίων δράσης, και μνημονίων ενεργειών κατά την κρίση τους για τη δρομολόγηση των δράσεων κατά το μέρος που τους αφορά και εμπλέκονται.»

Σε συμπλήρωση της προηγούμενης είναι η εγκύκλιος 8797/6-12-2019 «4^η έκδοση του Γενικού σχεδίου αντιμετώπισης έκτακτων αναγκών εξαιτίας δασικών πυρκαγιών με την κωδική ονομασία «ΙΟΛΑΟΣ» στα πλαίσια του Γενικού Σχεδίου Πολιτικής Προστασίας με τη συνθηματική λέξη «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ». Ο σκοπός του σχεδίου είναι «η συνέργεια, η συνεργασία και η διαλειτουργικότητα των εμπλεκόμενων φορέων σε όλα τα επίπεδα διοίκησης. Στην παράγραφο 7 αναφέρει τους φορείς ανάμεσα στους οποίους ανήκει και το Υπουργείο Παιδείας που είναι υποχρεωμένοι να γνωστοποιήσουν «την υλοποίηση του Γενικού Σχεδίου «ΙΟΛΑΟΣ» στο προσωπικό τους και να προβούν στην έκδοση κατευθυντήριων οδηγιών, σχεδίων δράσης, και μνημονίων ενεργειών κατά την κρίση τους για τη δρομολόγηση των δράσεων κατά το μέρος που τους αφορά και εμπλέκονται.» Στην παράγραφο 7 αναφέρει τους φορείς ανάμεσα στους οποίους ανήκει και το Υπουργείο Παιδείας που είναι υποχρεωμένοι να γνωστοποιήσουν «την υλοποίηση του Γενικού Σχεδίου «ΔΑΡΔΑΝΟΣ» στο προσωπικό τους και να προβούν στην έκδοση κατευθυντήριων οδηγιών, σχεδίων δράσης, και μνημονίων ενεργειών κατά την κρίση τους για τη δρομολόγηση των δράσεων κατά το μέρος που τους αφορά και εμπλέκονται.»

2.4.3. Ο ρόλος του κοινοτικού μηχανισμού για την πολιτική προστασία

Τα κράτη - μέλη της ΕΕ έχουν πρωταρχικό σκοπό την ασφάλεια και την υγεία των πολιτών τους. Οι προτεραιότητες που δίνει η Ευρωπαϊκή πολιτική για τη διαχείριση κρίσεων φυσικών καταστροφών είναι πρωτογενώς : η πρόληψη, η ετοιμότητα, η δράση, η περίθαλψη των πληγέντων και δευτερογενώς: ο εντοπισμός των αιτιών των καταστροφών, η μελέτη των κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων και η βελτίωση των αδυναμιών της πρόβλεψης (Γ.Γ.Π.Π., 2011). Εξέλιξη αυτών αποτελεί η δημιουργία της Πολιτικής Προστασίας η οποία τοποθετείται στους τομείς περιβάλλοντος και από το 1985 τελεί υπό τη Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος. Η

Ελλάδα συμμετέχει στο Μόνιμο Δίκτυο Εθνικών Ανταποκριτών από το 1991 που συνεδριάζει τρεις φορές το χρόνο στις Βρυξέλλες με σκοπό συμβουλευτικό και διαχειριστικό. Το 1996 οι αρμοδιότητες μετατίθενται στη Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας με δράσεις που αποτελούνται από τα παρακάτω:

- Διοργάνωση σεμιναρίων
- Διοργάνωση και συμμετοχή σε Ευρωπαϊκές ασκήσεις
- Εκπαίδευση πυροσβεστών σε νέες πρακτικές
- Ενημέρωση και εκπαίδευση ιατρικού προσωπικού και εμπειρογνομόνων σε σεμινάρια και εκδηλώσεις στην Ευρώπη.
- Ενημέρωση των πολιτών με έντυπο υλικό.
- Ταχύτατη ενημέρωση των κρατών – μελών για σεισμούς που έχουν πραγματοποιηθεί.

Έχουν δημιουργηθεί και υλοποιούνται πρωτοβουλίες που συμμετέχουν τα κράτη-μέλη και επιδιώκουν την ανατροφοδότηση των κρατών-μελών σε θέματα που αφορούν την Πολιτική Προστασία όπως:

- Κατάρτιση (συνέδρια, συναντήσεις εμπειρογνομόνων, ασκήσεις)
- Σχετικές έρευνες που βοηθούν στη δράση, τη στήριξη και τη πληροφόρηση.
- Ενημέρωση, εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση του κοινού.
- Ασκήσεις ετοιμότητας σε χώρους όπου συγκεντρώνεται μεγάλος αριθμός επισκεπτών.
- Ενεργοποίηση των εμπειρογνομόνων για την εκτίμηση του μεγέθους της καταστροφής.

Ο φορέας της Πολιτικής Προστασίας είναι σε ετοιμότητα όλο το εικοσιτετράωρο για να βρεθεί κοντά στους πολίτες της Ε.Ε. που πλήττονται από φυσικές καταστροφές. Στις 23 Οκτωβρίου του 2001 το Συμβούλιο της Ευρώπης αποφασίζει ότι η Πολιτική Προστασία αποτελεί εργαλείο που ενισχύει την κοινοτική συνεργασία σε θέματα που την αφορούν. Αναθεωρημένη η απόφαση υιοθετείται από όλα τα κράτη – μέλη στις 8 Νοεμβρίου του 2007. Η πληγείσα χώρα που διαπιστώνει ότι δεν δύναται να αντιμετωπίσει τις συνέπειες των φυσικών καταστροφών μπορεί να αιτηθεί και να της δοθεί υποστήριξη. Με την ενεργοποίηση της βοήθειας της Πολιτικής Προστασίας τα κράτη-μέλη μπορούν να συμβάλουν για να αντιμετωπιστούν πιο γρήγορα, αποτελεσματικά και λιγότερο οδυνηρά οι συνέπειες από τις φυσικές

καταστροφές. Η επέμβαση σε αυτές τις περιπτώσεις είναι άμεση και απαιτεί πολύ καλό συντονισμό και ευελιξία.

Κεφάλαιο 3 – Η ετοιμότητα της σχολικής μονάδας στη διαχείριση

κρίσεων: το σύγχρονο συγκείμενο

3.1. Σχολική μονάδα και διαχείριση κρίσεων – η σημασία του σχεδίου δράσης

Οι φυσικές καταστροφές αποτελούν καταστάσεις που δημιουργούν αναστάτωση στις σχολικές μονάδες και στο ανθρώπινο δυναμικό τους και, ανήκουν στις περιπτώσεις κρίσεων που αν δεν αντιμετωπισθούν με αποτελεσματικότητα, μπορούν να οδηγήσουν σε ανεξέλεγκτα αποτελέσματα. Η μεγαλύτερη δυσκολία που αντιμετωπίζεται σε αυτήν την περίπτωση είναι το γεγονός ότι το θέμα αφορά μικρά παιδιά που δεν έχουν ανεπτυγμένη την κριτική ικανότητα.

Πράγματι, η σχολική μονάδα αποτελεί χώρο στον οποίο οι μαθητές βρίσκονται το μεγαλύτερο μέρος της ημέρας τους και, στα πλαίσια της σχολικής ζωής, είναι υπαρκτός ο κίνδυνος να συμβούν απρόοπτα γεγονότα. Σύμφωνα με τους Brocketal, 2005, Kanoetal, 2007, VirginiaBoardofEducation, 2007, όπως αναφ. Κασουλίδης 2011: σελ. 84) στο χώρο των σχολικών μονάδων οι περιπτώσεις κρίσεων είναι:

- Μη επείγοντα περιστατικά, τα οποία επιδρούν αρνητικά στη ζωή της σχολικής κοινότητας και επιβάλλουν την ανάληψη πρωτοβουλιών από τη διεύθυνση της σχολικής μονάδας. Αυτά δεν χαρακτηρίζονται επείγοντα περιστατικά.
- Περιστατικά που έχουν ανάγκη άμεσης ιατρικής βοήθειας. Δεν χρειάζεται άμεσος σχεδιασμός δράσης . Αφορούν προβλήματα υγείας των μαθητών και των εκπαιδευτικών της σχολικής μονάδας.
- Άμεσα επείγοντα περιστατικά όπου συμβαίνουν μέσα στο χώρο του σχολείου και εμπλέκονται δημόσιοι φορείς και υπηρεσίες.
- Φυσικές καταστροφές όπου ακραία καιρικά φαινόμενα έχουν επιπτώσεις στη ζωή των παιδιών.
- Έμμεσα επείγοντα περιστατικά όπου δεν συμβαίνουν μέσα στο χώρο της σχολικής μονάδας

Οι κρίσεις φυσικών καταστροφών εμφανίζονται αναπάντεχα και διακόπτουν τη ροή του σχολικού προγράμματος. Οι οποιεσδήποτε μέθοδοι πρόληψης δυστυχώς είναι ελλιπείς έως ανύπαρκτες στις σχολικές μονάδες με αποτέλεσμα τη στιγμή που θα εμφανιστεί η κρίση να λαμβάνονται αποφάσεις επιπόλαια, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι παράμετροι και τα αποτελέσματα των αποφάσεων αυτών ούτε να συμβουλευονται κάποιο περιεκτικό σχέδιο δράσης (Kline κ.α., 1995) . Μια καταστροφή μπορεί να βλάψει τη σωματική υγεία των εκπαιδευτικών και των μαθητών. Μπορεί να προκαλέσει σοβαρό τραυματισμό και ακόμη και θάνατο. Επίσης μπορεί να οδηγήσει σε σοβαρά προβλήματα επιβίωσης όπως κίνδυνο από μεταδοτικές ασθένειες, έλλειψη τροφής ή νερού(Σαϊτης & Σαϊτη, 2012) .

Χωρίς προγραμματισμό και σχέδιο δράσης το οποίο θα αναφέρει λεπτομερώς το ρόλο του καθενός και ενημέρωση σχετικά με το συγκεκριμένο θέμα , το φαινόμενο της κρίσης θα αντιμετωπίζεται ανενεργά. Η σωστή διαχείριση κρίσεων είναι απαραίτητη όχι μόνο γιατί αντιμετωπίζονται καταστάσεις που ελλοχεύουν κινδύνους αλλά και γιατί συμβάλουν σε γρηγορότερη και ομαλότερη αποκατάσταση της σχολικής μονάδας. Άλλωστε το σχολείο δεν είναι ο χώρος που είναι ιδιαίτερα ασφαλής άρα επιβάλλεται ή διερεύνηση του επιπέδου ετοιμότητας των σχολείων κατά τη φάση της κρίσης. Αν δεν υπάρχει ένα σωστό σχέδιο που να περιλαμβάνει συγκεκριμένες ρόλους, το πιθανότερο είναι το εκπαιδευτικό προσωπικό να αντιμετωπίζει τις κρίσεις με ιδιαίτερο φόβο.

Είναι επιτακτική ανάγκη η δημιουργία και εφαρμογή ενός σχεδίου διαχείρισης κρίσεων φυσικών καταστροφών που να εντοπίζει προβλήματα που προκύπτουν και ταυτόχρονα να προτείνει μηχανισμούς επίλυσης αυτών (Kline κ.α., 1995). Οι υπεύθυνοι των σχολικών μονάδων οφείλουν να προβούν στη σύνταξη ενός συντονισμένου και συστηματικού σχεδίου (Schonfeld&Kline, 1994, όπως αναφ. στο CenterforMentalHealthinSchoolsatUCLA, 2008). Η σωστή και ολοκληρωμένη διαχείριση κρίσεων έχει πολύ μεγάλη σημασία γιατί αφορά αφενός την αντιμετώπιση ενός υπάρχοντος κινδύνου, αφετέρου όμως προετοιμάζει τις συνθήκες για την άμεση αποκατάσταση και την επανένταξη του δυναμικού της σχολικής μονάδας όσο το δυνατόν πιο ανώδυνα (Cornell&Sheras, 1998).

Συμπερασματικά, είναι σημαντικό να υπάρχει ένα σχέδιο δράσης. Σε κάθε περίπτωση, ένα ικανό σύστημα αντιμετώπισης κρίσεων φυσικών καταστροφών δεν αρκεί να είναι μόνο δυναμικό αλλά πρέπει να προσανατολίζεται στην ορθή πρόληψη (Lichtenstein, 1994). Η ασφάλεια στην σχολική μονάδα ολοκληρώνει την πρόληψη

και τον προγραμματισμό για τις κρίσεις. Η ύπαρξη ενός οργανωμένου σχεδίου αντιμετώπισης κρίσεων φυσικών καταστροφών οφείλει να ορίζει τους ρόλους που θα αναλάβει το εκπαιδευτικό προσωπικό της σχολικής μονάδας. Αυτό θα κρατήσει σε υψηλά επίπεδα το ηθικό τόσο των μαθητών² όσο και του εκπαιδευτικού προσωπικού (Σαϊτης & Σαϊτη, 2012). Αλλά και η συνεχής ενημέρωση και επιμόρφωση των εκπαιδευτικών θα ελαχιστοποιήσει τις πιθανότητες για αρνητικές επιπτώσεις.

Με βάση τα παραπάνω, οι κρίσεις δεν μπορούν ούτε να προβλεφθούν ούτε να προληφθούν, μπορούν όμως να αντιμετωπιστούν με αποτελεσματικό τρόπο αν εμείς οι ίδιοι συνειδητοποιήσουμε και πράξουμε αυτά που είναι ανθρωπίνως δυνατό να πράξουμε (Mitroff, 2001). Το σχολείο λοιπόν θα πρέπει να είναι σε ετοιμότητα και να σκοπεύει στην μείωση των κινδύνων που μπορούν να εμφανιστούν. Η ετοιμότητα αυτή είναι η καλύτερη αντιμετώπιση της κρίσης ενώ δημιουργεί κι ένα κλίμα ασφάλειας στους μαθητές και το εκπαιδευτικό προσωπικό που τονίζει το ηθικό τους και τους οδηγεί σε ένα ευχάριστο περιβάλλον για να ολοκληρωθεί αβίαστα η μαθησιακή διαδικασία (Σαϊτης & Σαϊτη, 2012).

3.2. Παράμετροι επιτυχούς διαχείρισης

3.2.1. Ρόλος και δεξιότητες του Διευθυντή της σχολικής μονάδας.

Η ασφάλεια και η ετοιμότητα της σχολικής μονάδας για τη διαχείριση κρίσεων έχει πρωταρχική σημασία για το εκπαιδευτικό προσωπικό της σχολικής μονάδας, τους γονείς των μαθητών αλλά τους μαθητές τους ίδιους που πρέπει να αισθάνονται ηρεμία και ασφάλεια. Έργο του Διευθυντή είναι να συγκροτήσει ομάδα διαχείρισης κρίσεων η οποία με την δική του εποπτεία και καθοδήγηση θα επιδιώξει να εξαντλήσει κάθε πιθανότητα επικινδυνότητας και θα προετοιμάσει την σχολική μονάδα για μια αντίστοιχη περίπτωση. Στόχος της ομάδας είναι η σύνταξη ενός

²Εκτός από τις άμεσες επιδράσεις των φυσικών καταστροφών, υπάρχουν και οι έμμεσες επιδράσεις που εμφανίζονται πολύ αργότερα και ονομάζουν οι επιστήμονες μετατραυματικό στρες . Με μεγάλη δυσκολία αντιμετωπίζεται η επούλωση των πληγών από περιπτώσεις κρίσεων που μπορεί να οδηγήσει σε αλυσιδωτές κρίσεις με καταστρεπτικές συνέπειες για τη μετέπειτα ζωή των παιδιών. Σε αυτές τις περιπτώσεις λοιπόν επιβάλλεται η συνεργασία του σχολείου με τους σχολικούς ψυχολόγους οι οποίοι έχουν τις γνώσεις και τις δεξιότητες να στηρίζουν τους μαθητές και να τους καθοδηγήσουν προς νέες διεξόδους

σχεδίου δράσης για το οποίο ενημερώνει την Εκπαιδευτική Κοινότητα, τους μαθητές και τους γονείς τους και το οποίο θα χρησιμοποιηθεί όταν καταστεί ανάγκη (Σαϊτης, 2014).

Η μέριμνα του Διευθυντή οφείλει να είναι η ενημέρωση και η συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων, ώστε όλοι μαζί να εφαρμόσουν, να οργανώσουν και να υλοποιήσουν αυτά που έχουν σχεδιαστεί. Ο Διευθυντής οφείλει να διευκρινίσει με κάθε λεπτομέρεια στο κάθε μέλος της ομάδας ποιος είναι ο ρόλος του και ποιες είναι οι αρμοδιότητές του. Από την πλευρά τους, οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να γνωρίζουν από την έναρξη του σχολικού έτους σε ποια ομάδα αντιμετώπισης κρίσεων ανήκουν. Η δημιουργία ενός κλίματος ασφάλειας τόσο στους μαθητές όσο και στους γονείς που εμπιστεύονται τα παιδιά τους στη συγκεκριμένη σχολική μονάδα είναι άλλη μια δύσκολη υποχρέωση του Διευθυντή(Σαϊτης, 2014).

Τα βήματα που πρέπει να ακολουθηθούν, ο τρόπος που θα πραγματοποιηθεί η απομάκρυνση των μαθητών, θα βοηθήσει τους γονείς να αισθανθούν ασφάλεια και ικανοποίηση για την ετοιμότητα του εκπαιδευτικού προσωπικού και την ασφάλεια των παιδιών τους (Σαϊτης, 2014).

Με βάση τα παραπάνω, γίνεται σαφές ότι, η πρόβλεψη και η κατάλληλη προετοιμασία είναι οι καλύτεροι μέθοδοι αντιμετώπισης της διαχείρισης κρίσεων. Έτσι, οι διευθυντές στα πλαίσια του σχολικού προγραμματισμού³ θα πρέπει να ετοιμάσουν σχέδια που θα μπορούν να τα εφαρμόσουν σε αντίστοιχη περίπτωση και να συμμετέχουν σε όλες τις φάσεις της αντιμετώπισης κρίσεων(Σαϊτης, 2014).

Μεταξύ των βασικών χαρακτηριστικών που θα πρέπει να έχει ο ηγέτης για να αντιμετωπίσει καταστάσεις κρίσεων διακρίνονται η επιθυμία του να ασχοληθεί με αυτό και να προσπαθήσει για όσο το δυνατόν καλύτερα αποτελέσματα, η έγκυρη και υπεύθυνη αποφασιστικότητα για να προχωρήσει σε σωστά βήματα χωρίς να διακινδυνεύσει κανένας, η αυτοπεποίθησή του για την ορθότητα των επιλογών του και η συναισθηματική του ισορροπία έτσι ώστε να αποτελέσει παράδειγμα προς

³Οι διαδικασίες στις οποίες εμπλέκεται ο διευθυντής είναι οι εξής: α) Η αντίληψη/εκτίμηση της κατάστασης από τον διευθυντή β) Η λήψη αποφάσεων μετά την εκτίμηση των γεγονότων γ) Η λογική τεκμηρίωση όπου εξηγεί με επιχειρήματα το λόγο που πάρθηκαν οι συγκεκριμένες αποφάσεις δ) Ο τερματισμός όπου υλοποιούνται οι αποφάσεις που έχουν ληφθεί ε) Η γνώση και η εμπειρία που θα αποκομίσει ο διευθυντής από όλη αυτήν τη διαδικασία (Boinet al., 2005).

μίμηση και στους άλλους. Τα χαρακτηριστικά αυτά θα πρέπει να συνδυάζονται με την ικανότητα λήψης αποφάσεων, τη σωστή εκτίμηση της κατάστασης, την ομαδικότητα με τους άμεσα εμπλεκόμενους και το χάρισμα της επικοινωνίας (Boinetal., 2005).

Επιπροσθέτως, η συναισθηματική νοημοσύνη του ηγέτη θα καθορίσει τον τρόπο με τον οποίο θα διαχειριστεί μια κρίση και αυτή σύμφωνα με έρευνες έχει πέντε διαστάσεις που είναι: α) η αυτοεπίγνωση όπου ο ηγέτης έχει επίγνωση των συναισθημάτων που τον διακατέχουν, τις διαθέσεις του αλλά και την ικανότητα να κατανοεί τις επιπτώσεις των δικών του διαθέσεων στα συναισθήματα των άλλων. β) η αυτορρύθμιση όπου ο ηγέτης μπορεί να διαχειρίζεται τα συναισθήματά του χωρίς να καταλήγει σε ακραίες καταστάσεις και ιδιαίτερα να διατηρεί πάντα τη ψυχική του ηρεμία και ισορροπία. γ) η ενσυναίσθηση όπου ο ηγέτης έχει την ικανότητα να έρχεται στη θέση του άλλου για να καταλάβει τους λόγους και τα κίνητρα που λειτούργησε με το συγκεκριμένο τρόπο. δ) οι κοινωνικές δεξιότητες όπου ο ηγέτης έχει το χάρισμα της επικοινωνίας και των διασυνδέσεων και επίσης κατορθώνει έμμεσα να πείθει τους άλλους να προχωρούν σε ενέργειες που εκείνος επιθυμεί. ε) η παρακίνηση όπου ο ηγέτης εμμένει στις απόψεις του, οι οποίες διαρκούν μέχρι να υλοποιηθεί ο στόχος του (Σαϊτης, 2014, Goleman , 2006).

3.2.2. Δημιουργία Ομάδας Διαχείρισης Κρίσεων

Ο Διευθυντής της σχολικής μονάδας έχοντας έντονο το αίσθημα του καθήκοντος και την βαθιά υποχρέωση απέναντι στους μαθητές του, λαμβάνοντας υπόψη επίσης, την ευαισθησία του εκπαιδευτικού προσωπικού, σε συνεργασία βέβαια με τη σχολική επιτροπή και τις τοπικές αρχές, οργανώνει τη συγκρότηση μιας ομάδας που στοχεύει (Brock, Sandoval και Lewis, 2005):

1. Στον εντοπισμό των αναγκών της σχολικής μονάδας με συναντήσεις Εκπαιδευτικών της σχολικής μονάδας, Γονείς και Κηδεμόνες των μαθητών, Αστυνομικής Διεύθυνσης και Πυροσβεστική Υπηρεσίας . Ο εντοπισμός γεγονότων και η αξιολόγησή τους θα βοηθήσει να δοθούν προτεραιότητες που θα βοηθήσουν στην καλύτερη λειτουργία του σχολείου.

2. Στην καταγραφή των στόχων που πηγάζουν από την προηγούμενη αξιολόγηση και που θα αποτελέσει ένα χάρτη για να διαβαθμίσουν τις ανάγκες και να δώσουν προτεραιότητες

3. Στη δημιουργία σχεδίου δράσης από όλα τα μέλη της ομάδας όπου θα είναι μια πολύ καλή ευκαιρία για να ανταλλάξουν απόψεις, να χαράξουν μια κοινή πορεία έχοντας σαν προτεραιότητα τη εφαρμογή του σχεδίου δράσης.

4. Στην οργάνωση και στο συντονισμό όλων των εμπλεκόμενων για να συνεργαστούν με το καλύτερο δυνατό τρόπο. Δεν επιτρέπεται ούτε να υπερεκτιμηθούν κάποιιοι, ούτε όμως να υποβιβαστούν κάποιιοι άλλοι. Ο κίνδυνος να έχει άγνοια σε κάποια πράγματα ένα άτομο θεωρείται τελείως φυσιολογικό.

Είναι αναμφισβήτητο ότι όσο καλά κι αν είναι προετοιμασμένη η ομάδα τη στιγμή της κρίσης θα υπάρξει σύγχυση, πανικός και φόβος. Όμως η σωστή προετοιμασία δίνει τη δυνατότητα να μειωθούν όλα αυτά στο ελάχιστο.

Το ενδιαφέρον από τους εμπλεκόμενους της σχολικής κοινότητας δεν αρκεί για να συμπεριληφθεί κάποιος στην Ομάδα Διαχείρισης Κρίσης. Η Ομάδα Διαχείρισης Κρίσεων θα πρέπει να περιλαμβάνει ανθρώπους αξιόπιστους, ισορροπημένους και να διαθέτουν το φυσικό και συναισθηματικό σφρίγος που απαιτεί η διαχείριση κρίσεων (Purvis, Porter, Authement και Boren, 1991). Οι Pitcher και Poland (1992) εμφανίζουν κάποιες «προσωπικές ανάγκες» του ατόμου που στην προσπάθεια να ικανοποιηθούν οδηγούν στη δημιουργία προβλημάτων που μειώνουν την αποτελεσματικότητα της ομάδας. Οι «προσωπικές ανάγκες» αυτές είναι:

- Η ανάγκη ηρωοποίησης
- Η ανάγκη ύπαρξης ελέγχου
- Η ανάγκη ανοχής έντονων συναισθημάτων στους άλλους όπως στενοχώρια ή άγχους.
- Οι υπέρμετρες ευθύνες που αφορούν τη σχολική μονάδα
- Η υποχρέωση να λειτουργούν όλα με τον καλύτερο δυνατόν τρόπο.

Ο Thompson (1995) προτείνει τα μέλη που θα συμμετέχουν στην ομάδα πρέπει να είναι προικισμένα με έντονες δεξιότητες επικοινωνίας τόσο ατομικής όσο και ομαδικής, καθώς επίσης και γνώσεις λειτουργίας της σχολικής κοινότητας όπως και πείρα σε θέματα παρέμβασης και διαχείρισης κρίσεων.

Γίνεται αντιληπτό ότι η διανομή αρμοδιοτήτων και ρόλων στην ομάδα γίνεται αφού ληφθούν σοβαρά υπόψη τα ενδιαφέροντα, οι γνώσεις, οι δεξιότητες και οι ικανότητες του κάθε ατόμου. Αυτή είναι μια πάρα πολύ δύσκολη φάση αφού η

αποτελεσματικότητα της ομάδας θα εξαρτηθεί από την τοποθέτηση στη σωστή θέση των μελών της ομάδας.

Στην ομάδα διαχείρισης κρίσεων απαραίτητος είναι ο Συντονιστής της. Πρόκειται για τον άνθρωπο εκείνο που διαθέτει διοικητικές ικανότητες. Συνήθως τη θέση αυτήν την καταλαμβάνει ο Διευθυντής της Σχολικής μονάδας λόγω των γνώσεων και της εμπειρίας που κατέχει. Ο ρόλος του είναι η οργάνωση της ομάδας, η εκπόνηση σχεδίου διαχείρισης κρίσεων, η επίβλεψη των δράσεων και των ενεργειών που έχουν πραγματοποιηθεί και η αξιολόγηση του έργου. Εν κατακλείδι μεριμνά και για να αποφευχθούν μετατραυματικά γεγονότα και επιδιώκει να επανέλθει η σχολική κοινότητα στην αρχική της ηρεμία. Επίσης επιβάλλεται η θέση του αναπληρωτή Συντονιστή όπου θα αντικαταστήσει το Συντονιστή σε περίπτωση κωλύματος .

Ο Συντονιστής οφείλει να συγκεντρώσει πληροφορίες σχετικά με τη φύση του γεγονότος όπως τι έγινε, πότε έγινε, πού έγινε. Μετά την συγκεκριμένη τοποθέτηση του γεγονότος ο Συντονιστής οφείλει να ερευνήσει το αντίκτυπο που έχει στη σχολική κοινότητα. Η ενέργεια αυτή θα τον βοηθήσει αρκετά για να αντιμετωπίσει και να διαχειριστεί τη συγκεκριμένη κρίση. Αν η κρίση έχει μικρές διαστάσεις τότε μπορεί να αντιμετωπιστεί ενδοσχολικά. Εάν όμως έχει πάρει μεγαλύτερες διαστάσεις τότε πρέπει να ζητηθεί βοήθεια από δημόσιους φορείς μεγαλύτερες εμβέλειας όπως την Περιφέρεια. Σε τέτοιες περιπτώσεις ο χρόνος λειτουργεί αρνητικά και πολλές φορές έχει τραγικές συνέπειες.

Στην ομάδα διαχείρισης κρίσης θα πρέπει να υπάρχει κι ένα άτομο το οποίο θα έχει αποκλειστικό σκοπό του τον σύνδεσμο με τις Υπηρεσίες Ασφαλείας. Σκοπός του θα είναι η συνεχόμενη επαφή με την Υπηρεσία της Αστυνομίας και της Πυροσβεστικής της περιοχής. Η εκπόνηση σχεδίων τόσο πριν την κρίση όσο και μετά από αυτήν θα βοηθήσει να μην δημιουργηθεί πανικός. Η συνεχής επαφή βοηθά γιατί τα σχέδια υποστήριξης αλλάζουν διαρκώς ανάλογα με τις υφιστάμενες καταστάσεις, βελτιώνονται, επιδιώκεται η αποκλιμάκωση της κρίσης και στην αποτροπή της επανεμφάνισής της. Επίσης υποχρέωσή του είναι ο έλεγχος του πλήθους που μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα έπειτα από κάποιες κρίσεις (Brock, Sandoval&Lewis, 2001).

Έναν επίσης σημαντικό ρόλο στην ομάδα διαχείρισης παίζει και ο σύνδεσμος με τις Ιατρικές Υπηρεσίες όπου στόχο του έχει την οργάνωση του φαρμακείου της σχολικής μονάδας, τις γνώσεις για παροχή πρώτων βοηθειών και τη συνεργασία με

Ιατρικούς Φορείς όπως ΕΚΑΒ, Κέντρο Υγείας, Νοσοκομεία. Οι γνώσεις και η άμεση επέμβαση μπορεί να προβεί σωτήρια για τα μέλη της σχολικής μονάδας.

3.2.3. Επικοινωνία και ομάδα διαχείρισης κρίσεων

Η Επικοινωνία αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της διακυβέρνησης και η ανυπαρξία της, την καθιστά ανύπαρκτη (Bouvier, 2011). Ο τρόπος με τον οποίο θα γίνει προσέγγιση ενός θέματος, θα διασφαλιστεί η διακυβέρνηση ενός περίπλοκου συστήματος. Όταν αυτή αφορά μια σχολική μονάδα τότε στρατηγική θέση έχει ο Διευθυντής της. Ο Διευθυντής υποχρεούται να ενημερώνει τους εκπαιδευτικούς για θέματα που δημιουργούνται. Αυτός είναι ίσως ο βασικότερος παράγοντας αφού με τις δικές του ενέργειες επιτυγχάνεται η επικοινωνία τόσο εσωτερικά όσο και εξωτερικά. Η εσωτερική επικοινωνία έχει δύο κατηγορίες την επίσημη και την ανεπίσημη. Η επίσημη ακολουθεί τις διαδικασίες και το οργανόγραμμα που έχουν οριστεί σε αντίθεση με την ανεπίσημη (Heath, 1998). Στις περιπτώσεις διαχείρισης κρίσεων η εξέλιξη της εσωτερικής πληροφόρησης έχει πολύ μεγάλη σημασία. Συνδέεται απόλυτα με την ανάπτυξη, την προσαρμοστικότητα και την επικράτηση των σχέσεων μέσα στη σχολική μονάδα. Εάν κλονιστεί η ροή αυτών των πληροφοριών υπάρχει κίνδυνος κατάρρευσης όλης της συγκρότησης της σχολικής μονάδας. Αυτές οι βασικές αρχές της ουσιαστικής επικοινωνίας, έχουν σχέση με τις απαιτήσεις των δικτύων αντίδρασης, αφού το δίκτυο επικοινωνίας πρέπει να το χαρακτηρίζει η ακρίβεια, η κατανόηση και να συμφωνεί με τους στόχους σε μια κρίση (Hillyard, 2000). Για να αντιμετωπιστεί μια κρίση είναι ανάγκη να υπάρξει διαχείριση της πληροφορίας αφού τα πραγματικά γεγονότα είναι (Hillyard, 2000).

Οι ενέργειες που πρέπει να κάνει ο Διευθυντής και η ομάδα διαχείρισης κρίσεων είναι να ξεδιαλύνει αυτά που πρέπει να γνωρίζει σχετικά με την κρίση, αυτά που γνωρίζει ήδη και αυτά που πρέπει να μάθει (Coombs, 2006).

Η συγκέντρωση των πληροφοριών πρέπει να γίνεται με μεγάλη προσοχή και διασταύρωση για να αποφευχθούν διαστρεβλώσεις των πληροφοριών. Οι παράγοντες που επηρεάζουν την επικοινωνία είναι η αντικειμενικότητα των καναλιών και ο έλεγχος των πληροφοριών που μεταδίδονται. Η εσωτερική πληροφόρηση έχει σκοπό να ενημερώνονται οι ομάδες διαχείρισης κρίσεων άμεσα με τις πληροφορίες. Η ομάδα διαχείρισης κρίσεων λαμβάνει πληροφορίες από συγκεκριμένους φορείς ή άτομα τα οποία θεωρεί αξιόπιστα (Hillyard, 2000).

Τέλος, σημαντική είναι και η καταγραφή των πληροφοριών που συνδέονται με την κρίση (crisisinformationlogs) γιατί θα βοηθήσει την παρακολούθηση της εξέλιξης των γεγονότων (Coombs, 2006).

3.2.4. Εκπαίδευση ομάδων διαχείρισης κρίσεων.

Η ευαισθητοποίηση του εκπαιδευτικού προσωπικού της σχολικής μονάδας, η ανάθεση ρόλων και πρωτοβουλιών, η ενημέρωση για τους σκοπούς και τους στόχους της ομάδας είναι πολύ σημαντικοί παράγοντες αλλά χωρίς την εκπαίδευση και την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών όλα τα παραπάνω είναι αναποτελεσματικά.

Οι Weatherley και Lipsky (1977) αναφέρουν ότι η σχολική προσπάθεια για πρόληψη θα έχει αποτυχία εάν δεν ξεκινήσει από την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Κατόπιν η ομάδα διαχείρισης κρίσεων θα αποφασίσει αν θα προτιμήσει την αυτοεπιμόρφωση ή θα απευθυνθεί σε εξειδικευμένους επιστήμονες οι οποίοι και θα αναλάβουν την επιμόρφωσή τους. Η εξεύρεση εξειδικευμένου επιστημονικού προσωπικού είναι επίσης ένα θέμα που θα απασχολήσει την εκπαιδευτική κοινότητα.

Οι Brock, Sandoval και Lewis (2001) προτείνουν ένα σχεδιάγραμμα επιμορφωτικού προγράμματος διαχείρισης κρίσεων μέσα στη σχολική μονάδα:

- Σχόλια στα σενάρια κρίσης
- Βιντεοταινία
- Σχολική κρίση: Ελεγχόμενη
- Παιδικά τραύματα και η αντίδραση του σχολείου
- Αδυναμία αντιμετώπισης της κρίσης
- Ψυχική αναστάτωση
- Αντιδράσεις στην κρίση
- Αντιδράσεις μαθητών
- Αντιδράσεις εκπαιδευτικών
- Παρεμβάσεις στην κρίση
- Διαχείρισης της τάξης μετά από μια κρίση
- Ψυχολογικές Πρώτες Βοήθειες
- Θεραπεία της κρίσης
- Αξιολόγηση των αναγκών.

To Centerfor Mental Healthin Schools at UCLA (2016) πρεσβεύει πως κάθε ομάδα που αναλαμβάνει συγκεκριμένα καθήκοντα και αρμοδιότητες για να ανταπεξέλθει στις απαιτήσεις ενός συγκεκριμένου σκοπού επιβάλλεται να έχει λάβει μια συγκεκριμένη εξειδικευμένη εκπαίδευση. Τα μέλη της ομάδας θα πρέπει να συναντιούνται σε τακτά χρονικά διαστήματα για να ανανεώνουν τις γνώσεις τους, να ανταλλάσσουν γνώσεις και εμπειρίες ώστε να μαθαίνουν ο ένας από τον άλλον, αλλά ταυτόχρονα να έχουν προσωπική επαφή. Ο Sandoval (2001) αναφέρει ότι η καλύτερη προετοιμασία των ομάδων για τη διαχείριση των κρίσεων και για τις συνέπειες που μπορεί να υπάρχουν από αυτές είναι μέσω της μελέτης σχετικής βιβλιογραφίας, της συμμετοχής σε εκπαιδευτικά προγράμματα, παρέμβασης και αντίδρασης σε κρίσεις και μέσα από την πληροφόρηση από το διαδίκτυο.

Σε κάθε περίπτωση, η εκπαίδευση της ομάδας θα πρέπει να στοχεύει να κατακτήσει γνώσεις και δεξιότητες οι οποίες:

- ✓ θα ελαχιστοποιήσουν την μετάδοση των αποτελεσμάτων της κρίσης στους μαθητές της σχολικής μονάδας.
- ✓ θα καθησυχάσουν το μεγαλύτερο μέρος των μαθητών σε σχέση με τα αποτελέσματα της κρίσης.
- ✓ θα μπορούν να εντοπίσουν τους μαθητές που αντιδρούν με έντονο τρόπο για να κατορθώσουν να τους παρέχουν τις καλύτερες πρώτες βοήθειες.
- ✓ θα τους βοηθήσουν να αναπτύξουν πολύ καλή συμβουλευτική προς τους μαθητές τους.

Σημειώνεται ότι, κάθε ομάδα χωρίζεται σε υποομάδες οι οποίες αναλαμβάνουν ένα συγκεκριμένο τομέα της σχολικής ομάδας. Σε αυτές τις υποομάδες χρειάζεται εξειδικευμένη εκπαίδευση που θα είναι σχετική με τον τομέα που διαχειρίζεται και η οποία θα πρέπει να περιλαμβάνει: α) Τις μορφές των αντιδράσεων που πιθανολογείται να έχουν σε μια συγκεκριμένη περίπτωση κρίσης το εκπαιδευτικό προσωπικό, οι μαθητές και οι γονείς τους, β) Τον τρόπο που θα αντιδράσουν σε συγκεκριμένους τύπους κρίσεων. Η συμμετοχή σε ασκήσεις ετοιμότητας που διοργανώνουν Νοσοκομεία, Αστυνομία και Πυροσβεστική Υπηρεσία βοηθά και ενημερώνει για πολλά νέα θέματα.

3.2.5. Συνεργασία σχολικής μονάδας με δημόσιους φορείς

Οι Kline, Schonfeld και Lichtenstein (1995) αναφέρουν ότι η διαχείριση κρίσεων απαιτεί τη συνεργασία τριών ομάδων, η συνεργασία των οποίων μπορεί να δίνει τη δυνατότητα ενός ικανοποιητικού αποτελέσματος ως ακολούθως:

Η σχολική μονάδα είναι αυτή που θα παίζει τον πρωτεύοντα και καθοριστικό ρόλο αφού άλλωστε αυτή βρίσκεται και πιο κοντά στα παιδιά και οι ενέργειές της τα επηρεάζουν άμεσα.

Η ομάδα διαχείρισης της σχολικής μονάδας οφείλει να συνεργάζεται στενά και με την αντίστοιχη της Περιφέρειας που είναι το τμήμα της Πολιτικής Προστασίας. Η τεχνογνωσία της συγκεκριμένης ομάδας είναι πολύ καλύτερη, αρτιότερη και επιστημονικά κατατοπισμένη ενώ διαθέτει μεγαλύτερη εμπειρία και πιο εξειδικευμένες γνώσεις σε σχέση με την σχολική ομάδα.

Η επόμενη ομάδα με την οποία θα πρέπει να υπάρξει συνεργασία η σχολική μονάδα είναι με την Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας. Ο Ν. 2344/1995 (ΦΕΚ 212/Α/11-10-1995) αναφέρει ότι η Πολιτική Προστασία είναι ο σχεδιασμός, η πρόληψη, η υλική και ψυχολογική προπαρασκευή και κινητοποίηση των δυνάμεων και μέσω της χώρας, που αποβλέπει στην προστασία των πολιτών, στη διαφύλαξη των κάθε είδους αγαθών και πλουτοπαραγωγικών πηγών, εγκαταστάσεων και μνημείων της χώρα.

3.2.6. Η εκπαίδευση των μαθητών στην Ελλάδα στη διαχείριση κρίσεων.

Οι συχνές εμφανίσεις φαινομένων φυσικών καταστροφών σε συνδυασμό με τα αποτελέσματα επιστημονικών ερευνών, οδήγησαν στη διαμόρφωση πολιτικών και στη απόφαση εφαρμογής μέτρων. Η Ευρωπαϊκή Ένωση εξ αρχής πήρε μέτρα που σκοπό είχαν να ελαχιστοποιήσουν τις αρνητικές συνέπειες που μπορεί να προκληθούν απ' την εμφάνιση ενός φαινομένου φυσικών καταστροφών.

Η Τυπική Εκπαίδευση και ιδιαίτερα η υποχρεωτική, είναι σημαντική βοήθεια στην απόκτηση κουλτούρας ευαισθητοποίησης και πληροφόρησης με στόχο την αλλαγή της ανθρώπινης τρωτότητας, την ελαχιστοποίηση της επικινδυνότητας και των αποτελεσμάτων από την εμφάνιση καταστροφικών γεγονότων (Λέκκας, 2000). Η συμμετοχή των παιδιών σε όλες αυτές τις διαδικασίες τα βοηθά να

συνειδητοποιήσουν το μέγεθος του προβλήματος αλλά και να αντιληφθούν τις ευθύνες τους τόσο απέναντι στον εαυτό τους όσο και απέναντι στους συμμαθητές τους.

Το Υπουργείο Παιδείας λαμβάνοντας υπόψη του τα παραπάνω ενέταξε στο Πρόγραμμα Σπουδών κάθε βαθμίδας εκπαίδευσης, ύλη που αφορά την πληροφόρηση των παιδιών σχετικά με φαινόμενα φυσικών καταστροφών και αντιμετώπισής τους.

Το «Σχέδιο Μνημονίου Ενεργειών για τη Διαχείριση του Σεισμικού Κινδύνου σε Σχολική Μονάδα» έχει δημιουργηθεί από τον Ο.Α.Σ.Π. και στοχεύει στον προβληματισμό και την καθοδήγηση των Συλλόγων Διδασκόντων και τέλος την συμπλήρωσή του υπό την ευθύνη του Διευθυντή.

Οι ασκήσεις ετοιμότητας που πραγματοποιούνται τρεις φορές το χρόνο σε όλες τις σχολικές μονάδες πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης βοηθούν να βελτιωθούν ατέλειες που αφορούν τον αντισεισμικό σχεδιασμό όπως επίσης και συμπεριφορές τόσο των εκπαιδευτικών όσο και των μαθητών.

Το Υπουργείο Παιδείας προτείνει η 13^η Οκτωβρίου να είναι η μέρα που πραγματοποιείται η πρώτη άσκηση σεισμού αφού έχει ορισθεί ως Διεθνής Ημέρα Μείωσης των Επιπτώσεων των Φυσικών Καταστροφών.

Στα Προγράμματα Σπουδών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης έχουν συμπεριληφθεί ενότητες στο μάθημα της «Μελέτης Περιβάλλοντος» όπου αναφέρονται στο φυσικό περιβάλλον, στα φυσικά φαινόμενα και στις φυσικές καταστροφές που μπορεί να προκληθούν σε αυτά. Επίσης τονίζουν τα αποτελέσματα που έχουν όλα αυτά είτε άμεσα είτε έμμεσα στον άνθρωπο και τη ζωή του.

Στα Προγράμματα Σπουδών του Λυκείου έχει συμπεριληφθεί το μάθημα της «Ερευνητικής Εργασίας». Δεν υπάρχει συγκεκριμένο θέμα αλλά οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν το θέμα με το οποίο επιθυμούν να ασχοληθούν. Έχει παρατηρηθεί ότι οι μαθητές προβληματίζονται και επιλέγουν το θέμα των φυσικών καταστροφών γιατί επιθυμούν μια βαθύτερη ενημέρωση.

Οι σχολικές δραστηριότητες που αφορούν προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Αγωγής Υγείας, Πολιτιστικών Προγραμμάτων προτρέπει τους μαθητές να ασχοληθούν με θέματα που τα απασχολούν και επιθυμούν εκτενέστερη και βαθύτερη ενημέρωση. Ένα από αυτά τα θέματα είναι και τα φαινόμενα φυσικών καταστροφών και τρόποι αντιμετώπισής τους.

Η οργάνωση δράσεων σε συνεργασία με δημόσιους φορείς όπως Πυροσβεστική Υπηρεσία, Πολιτική Προστασία, Οργανισμός Αντισεισμικής

Προστασίας με τη μορφή σεμιναρίων και ομιλιών διαφωτίζει και ενημερώνει για νέες μεθόδους και τακτικές.

Κεφ 4^ο Σύνοψη Θεωρητικού Μέρους – Συζήτηση

4.1. Ετοιμότητα Σχολικής Μονάδας: εμπόδια και προκλήσεις

Η σχολική μονάδα οφείλει να είναι σε ετοιμότητα για να ελαχιστοποιήσει την πιθανότητα εμφάνισης κινδύνων που μπορούν να κοστίσουν και ανθρώπινες ζωές. Η ετοιμότητα αυτή βοηθά στην επιτυχή αντιμετώπιση της κρίσης, ενώ ταυτόχρονα ανεβάζει το ηθικό των μαθητών και των εκπαιδευτικών (Σαϊτή & Σαϊτής, 2012).

Οι εκπρόσωποι της εκπαιδευτικής κοινότητας, οφείλουν να εξασφαλίσουν την ασφάλεια των μαθητών και του προσωπικού Κορκα (1997), να δώσουν έμφαση στην πρόληψη και να μην επικρατήσει η συνήθης «μοιρολατρική άποψη» που επικρατεί στη χώρα μας ότι «αυτά δεν συμβαίνουν εδώ».

Κάθε κρίση είναι μια ιδιαίτερα πιεστική κατάσταση κατά τη διάρκεια της οποίας ο διαχειριστής δέχεται πιέσεις, άμεσα ή έμμεσα, έντονα ή λιγότερο έντονα, από παντού και αδιάλειπτα, από τις λεγόμενες ομάδες πίεσης (Σφακιανάκης, 2006). Η γρήγορη εναλλαγή καταστάσεων που δημιουργείται, οι έκτακτες ανάγκες, ο υπαρκτός κίνδυνος και ο φόβος, οι πιέσεις που εμφανίζονται από παντού, το κυνήγι του χρόνου προκαλούν τη σύγχυση και το χάος (Σφακιανάκης, 2006). . Σε αυτήν την περίπτωση οι διαχειριστές καλούνται να διατηρήσουν την ψυχραιμία τους για να ξεφύγουν από τον κίνδυνο.

Ο καταγισμός των πληροφοριών που καλείται η σχολική μονάδα να διαχειριστεί τη στιγμή της κρίσης γίνεται η αιτία συχνά να μπλοκάρουν οι τηλεφωνικές επικοινωνίες με αποτέλεσμα να μην έχει τη δυνατότητα η σχολική μονάδα να επικοινωνήσει με φορείς που διαφωτίζουν και βοηθούν στη σωστή πληροφόρηση και στην αποτελεσματική συνεργασία.

Ο Διευθυντής αν δεν έχει γνώσεις και δεξιότητες στη λήψη αποφάσεων και έντονη προσωπικότητα, δεν μπορεί να ανταπεξέλθει στις υψηλές απαιτήσεις των καταστάσεων. Οι αποφάσεις επιβάλλεται να είναι άμεσες και αποτελεσματικές. Σε αντίθετη περίπτωση δημιουργείται σύγχυση και αναστάτωση (Σαϊτής & Σαϊτή, 2012).

Στα παιδιά παρατηρείται συχνότερα τάση αποφυγής του γεγονότος και των συναισθημάτων άμεσα συνδεδεμένων ή που συμβολίζουν το γεγονός παρά στους

ενήλικες. Η τάση αυτή αποτελεί μηχανισμό άμυνας προς τις καταστάσεις και προσπάθεια αποφυγής των επώδυνων συνεπειών του τραύματος, Τα μικρότερα παιδιά αναπτύσσουν μηχανισμούς αποφυγής εντονότερους από τα μεγαλύτερα παιδιά (Σαϊτης & Σαϊτη, 2012).

Σοβαρά προβλήματα μπορούν να προκληθούν που αφορούν τη ψυχική υγεία των παιδιών. Άγχος, φόβος, πανικός προκαλούνται όταν τα παιδιά βλέπουν τα σπίτια τους να καταστρέφονται, ενώ η απώλεια προσφιλών προσώπων μπορεί να οδηγήσει σε κατάθλιψη ή και σε προδιάθεση για αυτοκτονία.

Οι Σαϊτης & Σαϊτη (2012) υποστηρίζουν ότι για να υπάρξει αποτελεσματική εφαρμογή ενός σχεδίου αντιμετώπισης κρίσης θα πρέπει να υπάρχουν κάποιοι παράγοντες, ως ακολούθως:

Ο καλός συντονισμός (σε όλους τους φορείς που εμπλέκονται αλλά και στα μέλη της ομάδας διαχείρισης κρίσεων). Αυτό σημαίνει ότι καθένας έχει συγκεκριμένο ρόλο τον οποίο αποδέχεται όλη η ομάδα.

Ικανός σχολικός ηγέτης που θα καθοδηγήσει σωστά, θα παρακινήσει και γενικότερα θα προσανατολίσει τη συμπεριφορά του διδακτικού προσωπικού με μοναδικό στόχο την αποτελεσματικότερη λειτουργία της σχολικής μονάδας.

Επάρκεια πόρων μέσα στο σχολείο με σκοπό να εξυπηρετήσουν όσα άτομα βρίσκονται την συγκεκριμένη στιγμή εκεί και τα οποία θα μπορούν να τα χρησιμοποιήσουν.

Επιμόρφωση του προσωπικού της σχολικής μονάδας. Όσο ιδανικό κι αν είναι ένα σχέδιο διαχείρισης κρίσεων αν δεν υπάρχουν άνθρωποι επιμορφωμένοι για να το εφαρμόσουν σωστά, είναι μάταιο. Το προσωπικό της σχολικής μονάδας πρέπει να είναι σε θέση να αντιμετωπίσει παρόμοιες καταστάσεις .

Το θετικό κλίμα βοηθά την επικοινωνία και ενισχύει την δημιουργία κοινής κουλτούρας αντιμετώπισης δύσκολων καταστάσεων.

Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών αποτελεί προϋπόθεση ουσιαστικής εφαρμογής του σχεδίου που αφορά τη διαχείριση κρίσεων φυσικών καταστροφών. Οι Σαϊτη και Σαϊτης (2012) αναφέρουν ότι αν δεχτούμε την εκδοχή ότι ένα σχέδιο διαχείρισης κρίσεων φυσικών καταστροφών δεν προσφέρει καμία βοήθεια χωρίς το ικανό προσωπικό που θα έχει τη δυνατότητα να παρέμβει στην κρίση, άρα αντιλαμβανόμαστε ότι η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών αποτελεί επιτακτική ανάγκη για να υπάρξει θετικό αποτέλεσμα και να μη κινδυνεύσουν ζωές μικρών παιδιών.

Ο Πασιαρδής (2004) αναφέρει ότι η αποτελεσματική επικοινωνία και η καλή

συνεργασία ανάμεσα στα μέλη του διδακτικού προσωπικού είναι βασικοί παράγοντες για την επίλυση προβλημάτων της σχολικής μονάδας γιατί μέσα από αυτήν βοηθούνται, ενθαρρύνονται και βρίσκουν τις καλύτερες λύσεις.

Κεφ. 1^ο Εμπειρική διερεύνηση

1.1. Σκοπός – ερευνητικές υποθέσεις

Σκοπός της συγκεκριμένης έρευνας είναι να διερευνήσει κατά πόσο οι διευθυντές και το εκπαιδευτικό προσωπικό των Σχολικών μονάδων μπορούν να διαχειριστούν μια κρίση, και πιο συγκεκριμένα, ένα φαινόμενο φυσικής καταστροφής που μπορεί να επηρεάσει τους μαθητές και το εκπαιδευτικό προσωπικό στον τομέα της υγείας, της ασφάλειας και της συναισθηματικής τους ανάπτυξης. Ειδικότερα, η έρευνα αποσκοπεί να απαντήσει στις παρακάτω ερευνητικές ερωτήσεις:

Βάσει των απόψεων του δείγματος

- Σε ποιο βαθμό τα ακραία φυσικά φαινόμενα μπορούν να επηρεάσουν τη σχολική κοινότητα;
- Σε ποιο βαθμό τα σχολεία της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης είναι έτοιμα να αντιμετωπίσουν έκτακτα περιστατικά χρησιμοποιώντας κατάλληλα οργανωμένα σχέδια;
- Σε ποιο βαθμό οι διευθυντές λειτουργούν με υπευθυνότητα και αντιλαμβάνονται την αναγκαιότητα εκπόνησης οργανωμένων σχεδίων δράσης;
- Σε ποιο βαθμό τα σχέδια που έχουν εκπονηθεί από τους διευθυντές είναι λειτουργικά, αποτελεσματικά και πρακτικά;
- Υπάρχει μέριμνα για επιμόρφωση των εκπαιδευτικών για διαχείριση των ψυχολογικών επιπτώσεων της κρίσης ;
- Σε ποιο βαθμό η ενημέρωση των εκπαιδευτικών είναι επαρκής; Σε ποιο βαθμό οι εκπαιδευτικοί είναι ευαισθητοποιημένοι αναφορικά με αυτό το θέμα και αντιλαμβάνονται την αναγκαιότητα διαχείρισης κρίσεων στο σχολείο;

Από τα ευρήματα της έρευνας, αναμένεται να εξαχθούν συμπεράσματα που θα είναι χρήσιμα γιατί θα αναδείξουν το μέτρο της ευαισθησίας των διευθυντών και των εκπαιδευτικών των σχολικών μονάδων, αλλά και θα δοθεί η δυνατότητα για περαιτέρω προτάσεις που θα οδηγήσουν σε αποτελεσματικότερα βήματα για τη διαχείριση κρίσεων εξαιτίας φυσικών φαινομένων.

Κεφ. 2^ο Μεθοδολογία

2.1. Εργαλεία

Η μέθοδος συλλογής δεδομένων που χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα έρευνα είναι το ανώνυμο ερωτηματολόγιο, με ερωτήσεις κλειστού τύπου. Το ερωτηματολόγιο αποτελεί ένα εύχρηστο εργαλείο για τη συλλογή δεδομένων όπου παρέχει δομημένα αριθμητικά δεδομένα και μπορεί να επιδοθεί χωρίς να είναι απαραίτητη η φυσική παρουσία του ερευνητή. Τέλος είναι εύκολο στην ανάλυση (Wilson και McLean, 1994).

Οι δομημένες κλειστές ερωτήσεις βοηθούν στην παραγωγή συχνοτήτων απαντήσεων, που υπάρχει η δυνατότητα να γίνουν χειρισμοί και ανάλυση. Επίσης υπάρχει η δυνατότητα συγκρίσεων ανάμεσα στις ομάδες του δείγματος (Cohen, Manion, Morrison, 2008,). Ακόμη οι κλειστού τύπου ερωτήσεις είναι ευκολότερες στη συμπλήρωση και κωδικοποίηση και δεν μεροληπτούν όσον αφορά τον αλφαριθμητισμό αυτών που απαντούν (Wilson και McLean, 1994). Τέλος ως προς τα ερωτηματολόγια γενικότερα, η οργάνωση των ερωτήσεων σε μια προκαθορισμένη σειρά, όπου καλούνται οι συμμετέχοντες να απαντήσουν, τα τοποθετεί σε μια από τις δημοφιλέστερες τεχνικές συλλογής δεδομένων.

Το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα έρευνα είναι προσαρμογή από το αντίστοιχο σταθμισμένο ερωτηματολόγιο των Σαΐτη, Σαΐτη και Γουναρόπουλου (2008) το οποίο χρησιμοποιήθηκε σαν εργαλείο για τη συλλογή δεδομένων στην έρευνά τους «Στάσεις και αντιστάσεις των εκπαιδευτικών για τη διαχείριση κρίσεων στα σχολεία της Πρωτοβάθμιας».

Το συγκεκριμένο εργαλείο επιλέχθηκε με σκοπό να μην υπάρξει πρόβλημα στην αξιοπιστία των ερωτήσεων, αφού στο ερωτηματολόγιο που προαναφέρθηκε έχει γίνει έλεγχος ως προς την συνέπεια και την εγκυρότητά του.

Το ερωτηματολόγιο της συγκεκριμένης έρευνας περιλαμβάνει 15 ερωτήσεις χωρισμένες σε δύο ενότητες: Δημογραφικά στοιχεία και Στοιχεία διαχείρισης κρίσεων. Το ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει ερωτήσεις διχοτομικές, δηλαδή ερωτήσεις με καταφατική ή αρνητική απάντηση (ναι ή όχι), ερωτήσεις με απαντήσεις

πολλαπλής επιλογής, όπου αποτυπώνεται η ποικιλία των πιθανών απαντήσεων, καθώς και κλίμακα ιεράρχησης (κλίμακα Likert), η οποία συμβάλλει στη διαβάθμιση των απαντήσεων και βοηθά να υπάρξει συνδυασμός στις μετρήσεις με τη γνώμη, την ποσότητα και την ποιότητα (Cohen, Manion, Morrison, 2008,). Η κλίμακα Likert είναι μία από τις πιο χρήσιμες μορφές ερωτήσεων και στην παρούσα έρευνα η κλίμακα αυτή έχει τη μορφή « 1 = καθόλου, 2 = λίγο, 3 = μέτρια, 4 = πολύ, 5 = πάρα πολύ ».

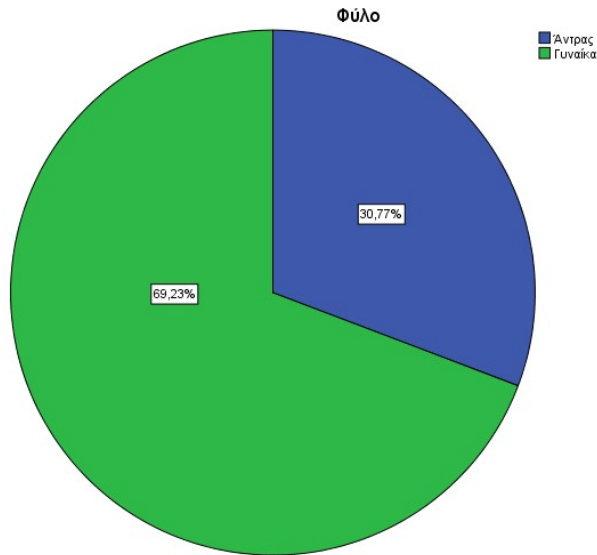
2.2. Δείγμα

Η μέθοδος δειγματοληψίας που χρησιμοποιήθηκε ήταν σύμφωνα με τους Cohen, Manion, Morrison, (2008) η τυχαία δειγματοληψία. Η επιλογή του δείγματος στηρίχτηκε στη θεωρία των πιθανοτήτων. Η επιλογή των εκπαιδευτικών έγινε από τυχαίο δείγμα σχολείων. Αρχικά ήρθα σε επαφή με τους διευθυντές των σχολικών μονάδων και τους ενημέρωσα για το σκοπό της έρευνάς μου. Ζήτησα να συνεργαστώ μαζί τους και με τους εκπαιδευτικούς που εργάζονται σε αυτά. Τονίστηκε ιδιαίτερα ότι οι απαντήσεις θα παραμείνουν ανώνυμες και θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά και μόνο για ερευνητικούς σκοπούς. Δόθηκαν 200 ερωτηματολόγια τόσο με προσωπική επαφή όσο και με ηλεκτρονικό τρόπο. Επεστράφησαν 169 ερωτηματολόγια. Ο χρόνος συμπλήρωσης των ερωτηματολογίων ήταν περίπου 7 λεπτά της ώρας.

Κεφ. 3°Αποτελέσματα

3.1. Στατιστικά στοιχεία

3.1.1. Δημογραφικά Στοιχεία

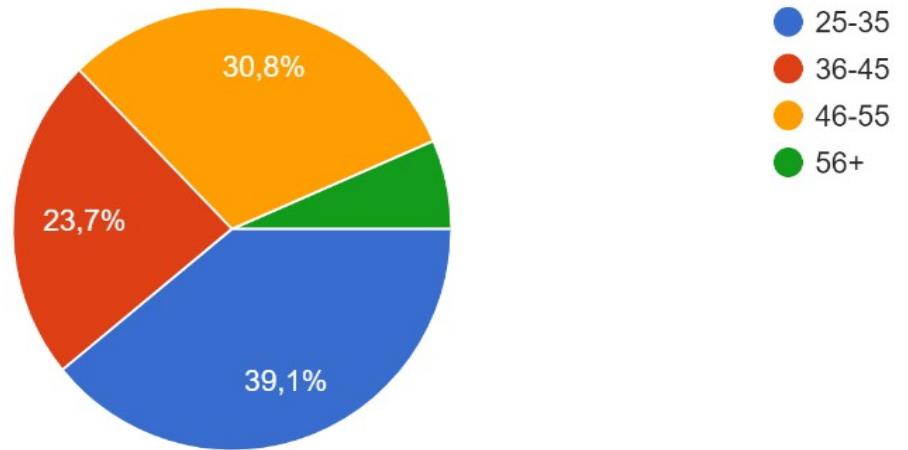

Διάγραμμα 1: Φύλο

Σε σύνολο 169 ατόμων που έδωσαν απάντηση 52 άτομα ήταν άνδρες δηλαδή ποσοστό 30,77 % και 117 άτομα ήταν γυναίκες δηλαδή ποσοστό 69,23 %. Παρατηρούμε δηλαδή υπερδιπλάσιο αριθμό ατόμων γυναικείου φύλου σε σχέση με το ανδρικό.

2. Ηλικία

169 απαντήσεις

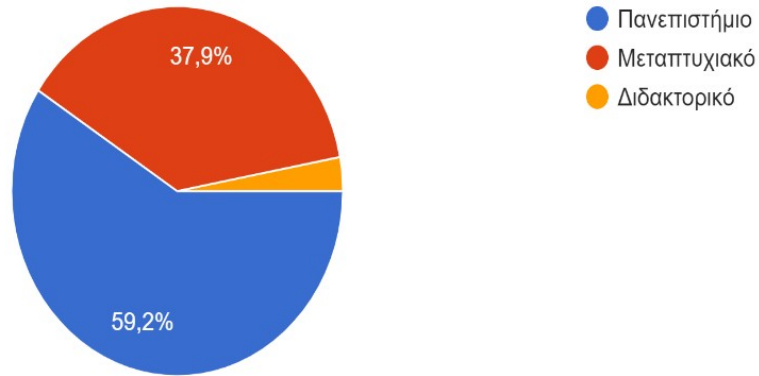

Διάγραμμα 2 : Ηλικία

Η ηλικιακή κατάταξη των ατόμων που συμμετείχαν στην έρευνα διαμορφώνεται όπως ακολουθεί: 66 άτομα, δηλαδή ποσοστό 39,10% ήταν ηλικίας από 25 έως 35 ετών. 40 άτομα, δηλαδή ποσοστό 23,7 % ήταν ηλικίας από 35-45 ετών. 52 άτομα, δηλαδή ποσοστό 3,8% ήταν ηλικίας από 46-55 ετών και 11 άτομα δηλαδή ποσοστό 6,5 % ήταν ηλικίας από 56 ετών και άνω. Επικρατούν οι νεαρές ηλικίας 25-35 ετών χωρίς να παραληφθεί το γεγονός ότι εξίσου σημαντικά είναι τα ποσοστά των ηλικιακών ομάδων τόσο μεταξύ 36 και 45 ετών όσο και εκείνων μεταξύ 46 - 55 ετών.

3. Εκπαίδευση

169 απαντήσεις

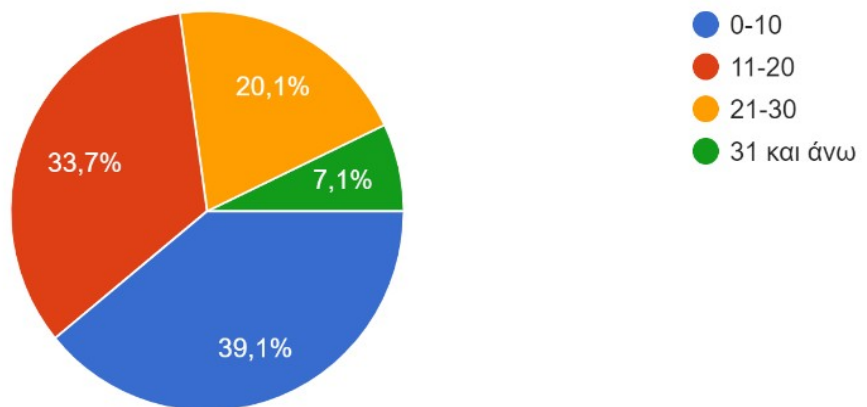

Διάγραμμα 3: Εκπαίδευση

Το επίπεδο γνώσεων αυτών που συμμετείχαν ήταν: 100 άτομα δηλαδή 59,2 % είχαν πιστοποίηση πανεπιστημιακής μόρφωσης, 64 άτομα δηλαδή 37,9 % ήταν κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών, ενώ 5 άτομα, δηλαδή ποσοστό 2,9 % ήταν κάτοχοι διδακτορικού τίτλου σπουδών.

4. Χρόνια υπηρεσίας

169 απαντήσεις

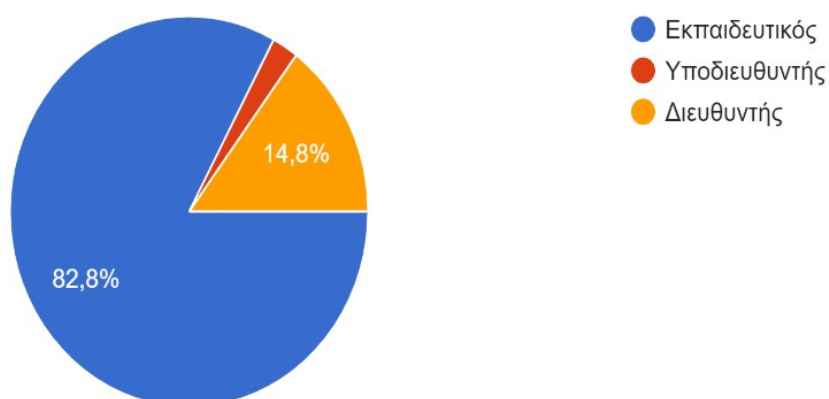

Διάγραμμα 4: Χρόνια Υπηρεσίας

Όσον αφορά τα χρόνια υπηρεσίας 66 άτομα δηλαδή ποσοστό 39,1 % είχαν υπηρεσία μέχρι 10 χρόνια. 57 άτομα δηλαδή ποσοστό 33,7 % είχαν υπηρεσία από 11 έως 20 χρόνια. 34 άτομα δηλαδή ποσοστό 20,1 % είχαν υπηρεσία από 21 έως 30 χρόνια, ενώ 12 άτομα δηλαδή ποσοστό 7,1 % είχαν υπηρεσία άνω των 31 ετών. Επειδή το δείγμα των 169 συμμετεχόντων είναι τυχαίο, αυτή η ποσοστιαία κατανομή του χρόνου υπηρεσίας δείχνει και την γενικότερη εικόνα ανά περιφέρεια αφού ληφθεί υπόψη και ο παράγοντας του στατιστικού λάθους .

5. Θέση στο σχολείο

169 απαντήσεις

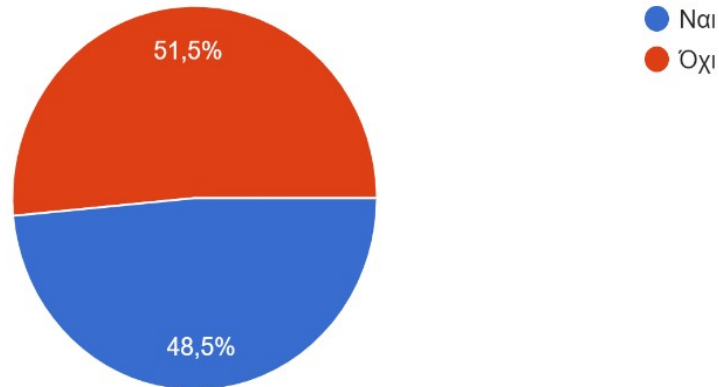
Διάγραμμα 5: Θέση στο σχολείο

Στην ερώτηση σχετικά με τη θέση ευθύνης στη σχολική μονάδα 140 άτομα δηλαδή ποσοστό 82,8 % είναι εκπαιδευτικοί, 25 άτομα δηλαδή ποσοστό 14,8 % κατέχουν τη θέση του διευθυντή, ενώ 4 άτομα δηλαδή ποσοστό 2,4 % είναι υποδιευθυντές.

3.1.2. Ερωτήσεις διαχείρισης κρίσεων

1. Έχετε αντιμετωπίσει κάποια καταστροφή

169 απαντήσεις

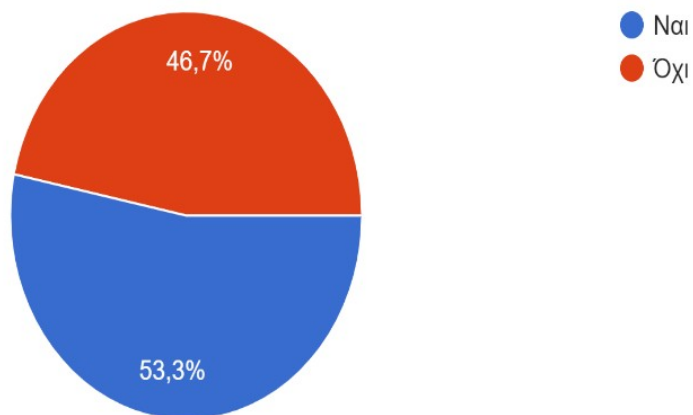

Διάγραμμα 6: Αντιμετώπιση κάποιας καταστροφής

Από το παραπάνω διάγραμμα προκύπτει ότι 82 άτομα δηλαδή ποσοστό 48,5 % έχει αντιμετωπίσει κάποια καταστροφή στη σχολική μονάδα ενώ 87 άτομα δηλαδή το μεγαλύτερο ποσοστό 51,5 % έδωσαν αρνητική απάντηση.

2. Έχετε βιώσει σεισμό ή κάποιο άλλο γεγονός στο σχολείο;

169 απαντήσεις

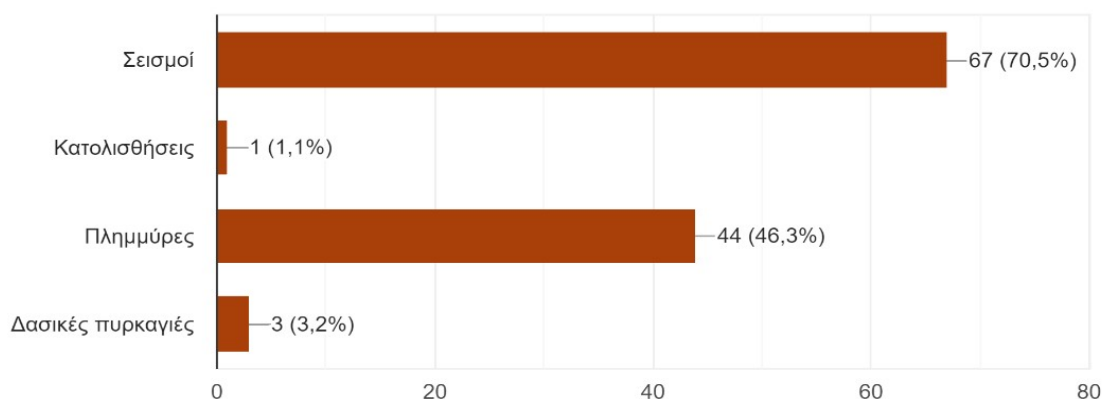

Διάγραμμα 7: Βίωμα σεισμού ή κάποιου άλλου γεγονότος στο σχολείο

90 άτομα δηλαδή ποσοστό 53,3 % δήλωσαν ότι έχουν βιώσει σεισμό ή κάποιο άλλο γεγονός στο σχολείο ενώ 79 άτομα δηλαδή ποσοστό 46,7 % έδωσε αρνητική απάντηση.

3. Αν ναι, τι είδους;

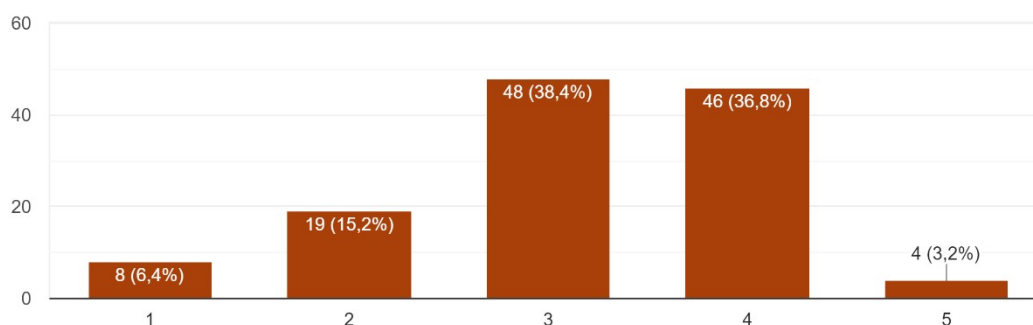
95 απαντήσεις

Διάγραμμα 8: Είδος καταστροφών

Στην ερώτηση τι είδους εκτάκτου γεγονότος έχουν βιώσει στη σχολική μονάδα: 67 άτομα δηλαδή ποσοστό 70,5 % έχουν βιώσει σεισμικό γεγονός, 44 άτομα δηλαδή ποσοστό 46,3 % έχουν βιώσει πλημμυρικό συμβάν, 3 άτομα δηλαδή ποσοστό 3,2 % έχουν βιώσει δασική πυρκαγιά και 1 άτομο δηλαδή ποσοστό 1,1 % φαινόμενο κατολίσθησης. Το αποτέλεσμα της έρευνας στο σκέλος αυτού του ερωτήματος είναι αποδεκτό αν εξεταστεί ταυτόχρονα με το γεγονός ότι η χώρα μας ανήκει στις σειсмоγενείς περιοχές του πλανήτη, σημείο συνάντησης της αφρικανικής και ευρασιατικής πλάκας.

4. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι τα μέτρα προστασίας που χρησιμοποιήσατε ήταν τα ενδεδειγμένα ;
125 απαντήσεις

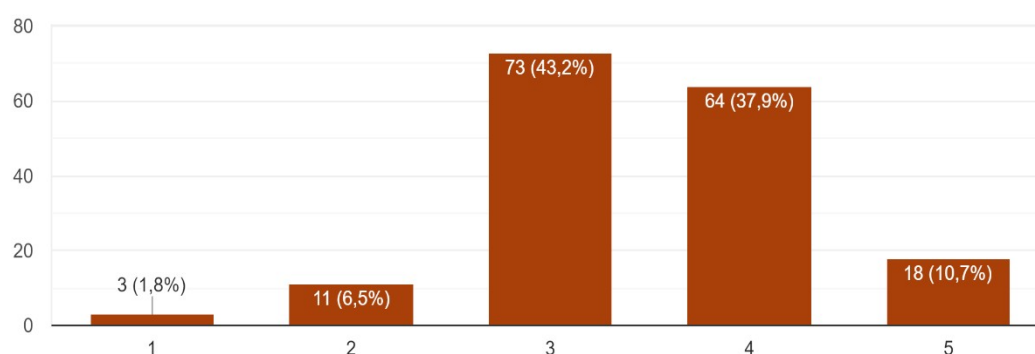

Διάγραμμα 9: Μέτρα προστασίας

Από το παραπάνω διάγραμμα φαίνεται ότι οι περισσότεροι από τους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς δήλωσαν ότι θεωρούν ότι τα μέτρα προστασίας που χρησιμοποίησαν ήταν τα ενδεδειγμένα σε μέτριο βαθμό (38.40%). Ένα ποσοστό 36.80% από τους συμμετέχοντες δήλωσε ότι τα μέτρα προστασίας που χρησιμοποίησαν ήταν τα ενδεδειγμένα σε μεγάλο βαθμό. Ένα ποσοστό 15.20% από τους συμμετέχοντες δήλωσε ότι τα μέτρα προστασίας που χρησιμοποίησαν ήταν τα ενδεδειγμένα σε ελάχιστο βαθμό ενώ ένα ποσοστό 6.40% των συμμετεχόντων θεωρεί ότι τα μέτρα προστασίας που χρησιμοποίησαν δεν ήταν καθόλου τα ενδεδειγμένα. Τέλος ποσοστό 3.20% των συμμετεχόντων θεωρεί ότι τα μέτρα προστασίας που χρησιμοποίησαν ήταν τα ενδεδειγμένα σε πολύ μεγάλο βαθμό.

5. Έχετε πληροφόρηση για τις φυσικές καταστροφές;

169 απαντήσεις

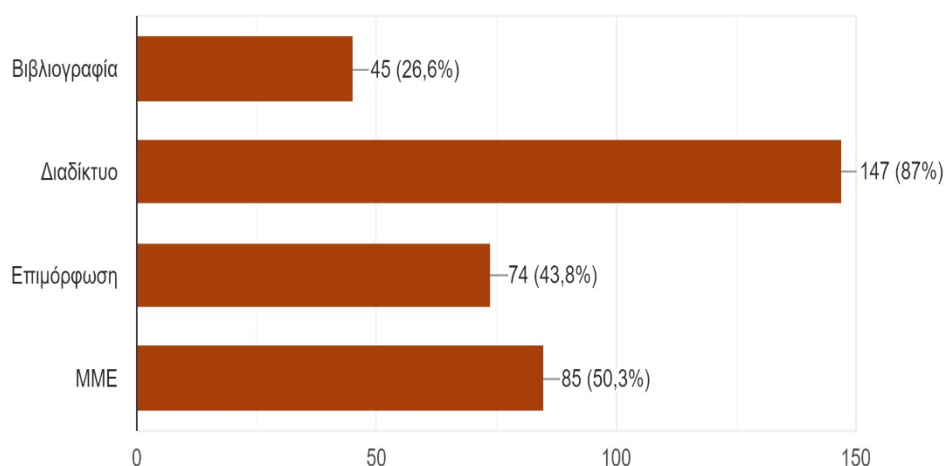

Διάγραμμα 10: Πληροφόρηση για τις φυσικές καταστροφές

Στην ερώτηση αν υπάρχει πληροφόρηση για τις φυσικές καταστροφές από το προηγούμενο διάγραμμα φαίνεται ότι οι περισσότεροι συμμετέχοντες δήλωσαν ότι έχουν μετρίου επιπέδου πληροφόρηση για τις φυσικές καταστροφές (43.20%). Ένα ποσοστό 37.87% των συμμετεχόντων δήλωσε ότι έχει υψηλού βαθμού πληροφόρηση για τις φυσικές καταστροφές ενώ ένα ποσοστό 10.65% των συμμετεχόντων δήλωσε ότι έχει πάρα πολύ υψηλό βαθμό πληροφόρησης για αυτές. Αντίθετα ένα ποσοστό που ισοδυναμεί με το 6.51% των συμμετεχόντων δήλωσε ότι το επίπεδο πληροφόρησης για τις φυσικές καταστροφές είναι υπερβολικά χαμηλό ενώ το 1.78% των συμμετεχόντων δεν έχει καθόλου πληροφόρηση .

6. Αν ναι, ποιες είναι οι πηγές πληροφόρησής σας;

169 απαντήσεις

Διάγραμμα 11: Πηγές πληροφόρησης

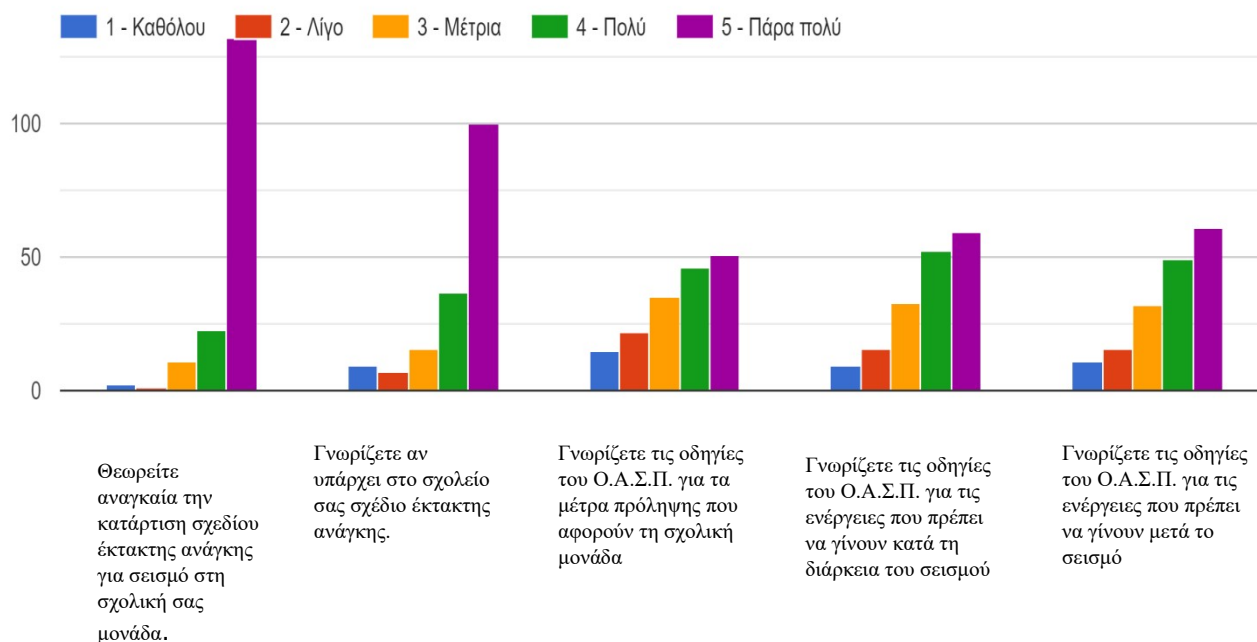
Στην ερώτηση ποιες είναι οι πηγές πληροφόρησης για τις φυσικές καταστροφές: το δείγμα των 169 ατόμων της έρευνας έδωσε 351 απαντήσεις αφού υπήρχε η δυνατότητα πολλαπλής απάντησης. Έτσι ποσοστό 12,8 % των απαντήσεων αναφέρουν πηγές πληροφόρησης την βιβλιογραφία, ποσοστό 41,9 % αναφέρουν το διαδίκτυο, ποσοστό 21,1 % αναφέρουν τα επιμορφωτικά προγράμματα και 24,2 % αναφέρουν σαν πηγή πληροφόρησης τα μέσα μαζικής ενημέρωσης.

<i>Πηγές πληροφόρησης</i>	<i>Συχνότητα</i>	<i>Ποσοστό (%)</i>
Βιβλιογραφία	45	12.8
Διαδίκτυο	147	41.9
Επιμόρφωση	74	21.1
ΜΜΕ	85	24.2

Πίνακας 1: Πηγές πληροφόρησης για τις φυσικές καταστροφές

Αν εξετάσουμε προσεκτικά τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα φαίνεται ότι η ηθελημένη ατομική ενημέρωση που συνίσταται στην αναζήτηση βιβλιογραφίας ή πηγών στον χώρο του διαδικτύου κυριαρχεί έναντι των επιμορφωτικών προγραμμάτων και αυτής που παρέχουν τα ΜΜΕ.

8. Σε ποιο βαθμό:

Διάγραμμα 12. Βαθμός αναγκαιότητας κατάρτισης σχεδίου έκτακτης ανάγκης

Στην ερώτηση αν θεωρούν αναγκαία την κατάρτιση σχεδίου έκτακτης ανάγκης για σεισμό στη σχολική μονάδα: 3 από τους συμμετέχοντες δηλαδή ποσοστό 1,5 % δεν θεωρούν ότι είναι αναγκαία η κατάρτιση σχεδίου έκτακτης ανάγκης. 11 από τους συμμετέχοντες δηλαδή ποσοστό 6,5 % εκφράζουν ουδέτερη στάση ενώ οι 155 δηλαδή ποσοστό 92 % θεωρούν αναγκαία την κατάρτιση σχεδίου έκτακτης ανάγκης.

Στην ερώτηση αν γνωρίζουν την περίπτωση να υπάρχει στο σχολείο τους σχέδιο έκτακτης ανάγκης που να φορά την εκδήλωση σεισμού: 16 άτομα δηλαδή ποσοστό 9,4 % δήλωσαν ότι δεν γνωρίζουν αν υπάρχει σχέδιο έκτακτης ανάγκης για την περίπτωση σεισμού, 16 άτομα δηλαδή ποσοστό 9,5 % διατήρησαν ουδέτερη στάση ενώ 137 άτομα δηλαδή ποσοστό 81,1 % δήλωσαν ότι γνωρίζουν την ύπαρξη σχεδίου έκτακτης ανάγκης για σεισμό.

Στην ερώτηση αν γνωρίζουν τις οδηγίες του ΟΑΣΠ για τα μέτρα πρόληψης που αφορούν τη σχολική μονάδα: 37 άτομα δηλαδή ποσοστό 21,9 % δήλωσαν ότι δεν γνωρίζουν τις οδηγίες του ΟΑΣΠ για τα μέτρα πρόληψης σεισμού που αφορούν τη σχολική μονάδα, 35

άτομα δηλαδή ποσοστό 20,7% διατήρησαν ουδέτερη στάση, ενώ 97 από τους συμμετέχοντες δηλαδή ποσοστό 57,4 % δήλωσαν ότι τα γνωρίζουν.

Στην ερώτηση αν γνωρίζουν τις οδηγίες του ΟΑΣΠ για τις ενέργειες που πρέπει να γίνουν κατά τη διάρκεια του σεισμού: 25 άτομα δηλαδή ποσοστό 14,8 % δήλωσαν ότι δεν γνωρίζουν τις οδηγίες του ΟΑΣΠ για τις ενέργειες που πρέπει να γίνουν κατά τη διάρκεια του σεισμού, 33 άτομα δηλαδή ποσοστό 19,5 % διατήρησαν ουδέτερη στάση, ενώ 111 εκ των συμμετεχόντων δηλαδή ποσοστό 65,7 % δήλωσαν ότι γνωρίζουν τις οδηγίες.

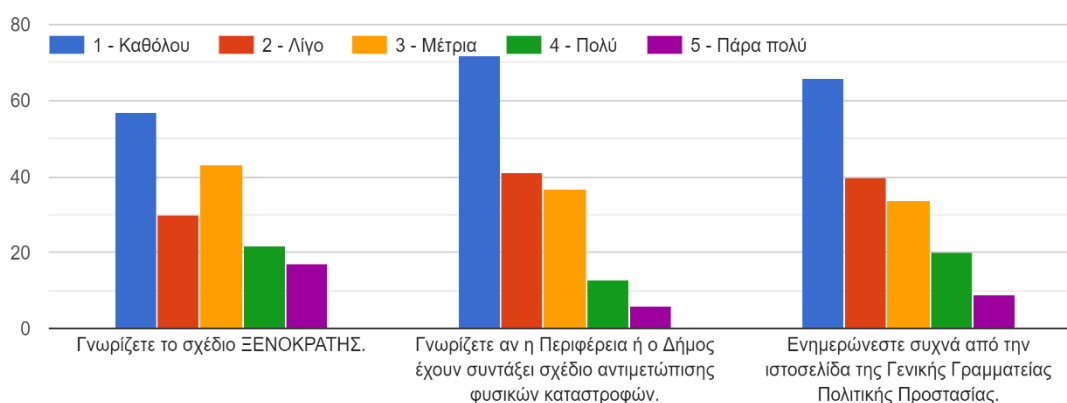
Στην ερώτηση αν γνωρίζουν τις οδηγίες του ΟΑΣΠ για τις ενέργειες που πρέπει να γίνουν μετά το σεισμό: 27 άτομα δηλαδή ποσοστό 16 % δήλωσε ότι δεν γνωρίζει τις οδηγίες του ΟΑΣΠ για τις ενέργειες που πρέπει να γίνουν μετά το σεισμό, 32 άτομα δηλαδή ποσοστό 18,9 % διατήρησε ουδέτερη στάση ενώ 110 από τους συμμετέχοντες δηλαδή ποσοστό 65,1 % δήλωσε ότι γνωρίζει τις οδηγίες.

	Καθόλου		Λίγο		Μέτρια		Πολύ		Πάρα πολύ	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Θεωρείτε αναγκαία την κατάρτιση σχεδίου έκτακτης ανάγκης για σεισμό στη σχολική σας μονάδα.	2	1.2	1	0.5	23	13.6	132	78.1		
Γνωρίζετε αν υπάρχει στο σχολείο σας σχέδιο έκτακτης ανάγκης που αφορά την εκδήλωση σεισμού.	9	5.3	7	3.8	38	22.5	99	58.6		
Γνωρίζετε τις οδηγίες του Ο.Α.Σ.Π. για τα μέτρα πρόληψης που αφορούν τη σχολική μονάδα.	15	8.9	22	13	35	20.7	46	27.2	51	30.2
Γνωρίζετε τις οδηγίες του Ο.Α.Σ.Π. για τις ενέργειες που πρέπει να γίνουν κατά τη διάρκεια του σεισμού.	9	5.3	16	9.5	33	19.5	52	30.8	59	34.9
Γνωρίζετε τις οδηγίες του Ο.Α.Σ.Π. για τις ενέργειες που πρέπει να γίνουν μετά το σεισμό.	11	6.5	16	9.5	32	18.9	49	29.0	61	36.1

Πίνακας 2

Από τον πίνακα 2 φαίνεται ότι οι περισσότεροι από τους συμμετέχοντες θεωρούν ότι είναι απολύτως αναγκαία η κατάρτιση σχεδίου έκτακτης ανάγκης για σεισμό στη σχολική τους μονάδα (N=155, 91.7%), γνωρίζουν ότι υπάρχει στην σχολική μονάδα που υπηρετούν σχέδιο έκτακτης ανάγκης για την περίπτωση εκδήλωσης σεισμικού φαινομένου (N=137, 81.1%) , γνωρίζουν τις οδηγίες του Ο.Α.Σ.Π. για τις ενέργειες που πρέπει να γίνουν μετά το σεισμό (N=110, 65.1%), γνωρίζουν τις οδηγίες του Ο.Α.Σ.Π. για τις ενέργειες που πρέπει να γίνουν κατά τη διάρκεια του σεισμού. (N=111, 65.7%) και επίσης γνωρίζουν τις οδηγίες του Ο.Α.Σ.Π. για τα μέτρα πρόληψης που αφορούν τη σχολική μονάδα(N=97, 57.4%).

9. Σε ποιο βαθμό:

Διάγραμμα 13: Ενημέρωση για ετοιμότητα σε φαινόμενα φυσικών καταστροφών.

Στην ερώτηση αν γνωρίζουν το σχέδιο «Ξενοκράτης» : 87 άτομα δηλαδή ποσοστό 51,5 % δήλωσαν ότι δεν το γνωρίζουν, 43 άτομα δηλαδή ποσοστό 21,9 % διατήρησαν ουδέτερη στάση και 39 από τους συμμετέχοντες δηλαδή ποσοστό 23 % δήλωσαν ότι το γνωρίζουν.

Στην ερώτηση αν γνωρίζουν την περίπτωση η Περιφέρεια ή ο Δήμος να έχουν συντάξει σχέδιο αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών: 113 άτομα δηλαδή ποσοστό 66,9 % δήλωσε ότι δεν γνωρίζει, 37 άτομα δηλαδή ποσοστό 21,9 % διατήρησε ουδέτερη στάση και 19 από τους συμμετέχοντες δηλαδή ποσοστό 11,2 % δήλωσε ότι γνωρίζει σχετικά με τη σύνταξη του σχεδίου.

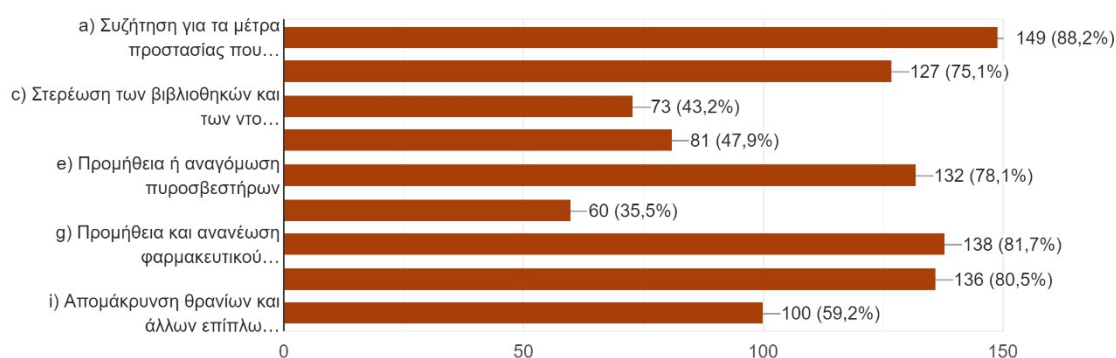
Στην ερώτηση αν ενημερώνονται συχνά από την ιστοσελίδα της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας: 106 άτομα δηλαδή ποσοστό 62,7 % δήλωσαν ότι δεν ενημερώνονται, 34 άτομα διατήρησαν ουδέτερη στάση, ενώ 29 από τους συμμετέχοντες δηλαδή ποσοστό 17,2 % δήλωσαν ότι ενημερώνονται συχνά.

	Καθόλου		Λίγο		Μέτρια		Πολύ		Πάρα πολύ	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Γνωρίζετε το σχέδιο ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ	57	33.7	30	17.8	43	25.4	22	13	17	10.1
Γνωρίζετε αν η Περιφέρεια ή ο Δήμος έχουν συντάξει σχέδιο αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών	72	42.6	41	24.3	37	21.9	13	7.7	6	3.6
Ενημερώνεστε συχνά από την ιστοσελίδα της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας.	67	39.6	39	23.1	34	20.1	20	11.8	9	5.3

Πίνακας 3

Μελετώντας τον πίνακα 3 διαπιστώνουμε ότι οι περισσότεροι από τους συμμετέχοντες δεν γνωρίζουν αν η Περιφέρεια ή ο Δήμος έχουν συντάξει σχέδιο αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών (N=113, 66.9%), δεν ενημερώνονται καθόλου από την ιστοσελίδα της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας (N=106, 62.7%) και δεν γνωρίζουν διόλου την ύπαρξη του σχεδίου « ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ» (N=87, 51.5%).

10. Από τα παρακάτω μέτρα πρόληψης ποια γνωρίζετε ότι έχουν ληφθεί στο σχολείο σας για την περίπτωση φυσικών καταστροφών; Βάλτε σε κύκλο όσα σχετίζονται με την εμπειρία σας
169 απαντήσεις

Διάγραμμα 14: Μέτρα πρόληψης

Στην ερώτηση ποια μέτρα πρόληψης νομίζουν ότι έχουν ληφθεί στο σχολείο τους για τις περιπτώσεις φυσικών καταστροφών διαπιστώνεται ότι στις περισσότερες σχολικές μονάδες τα μέτρα που έχουν ληφθεί κατά σειρά προτεραιότητας είναι: α. Συζήτηση για τα μέτρα προστασίας που πρέπει να ληφθούν, β. Ανάρτηση του σχεδίου έκτακτης ανάγκης σε διάφορους χώρους των κτηρίων, γ. Προμήθεια ή αναγόμωση των πυροσβεστήρων, δ. Προμήθεια ή ανανέωση φαρμακευτικού υλικού, ε. Επιλογή χώρου καταφυγής των μαθητών σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης και ανάλογα με το φαινόμενο. Ακολουθεί το μέτρο της απομάκρυνσης θρανίων και άλλων αντικειμένων από τις διεξόδους διαφυγής που φαίνεται ότι έχει εφαρμοστεί σε μικρότερο αριθμό σχολικών μονάδων ενώ τα μέτρα α. της στερέωσης βιβλιοθηκών και ερμαρίων, β. τοποθέτηση βαρέων και ογκωδών αντικειμένων σε χαμηλό ύψος γ. Προμήθεια υλικών έκτακτης ανάγκης, έχουν εφαρμοστεί σε ακόμα μικρότερο αριθμό σχολικών μονάδων.

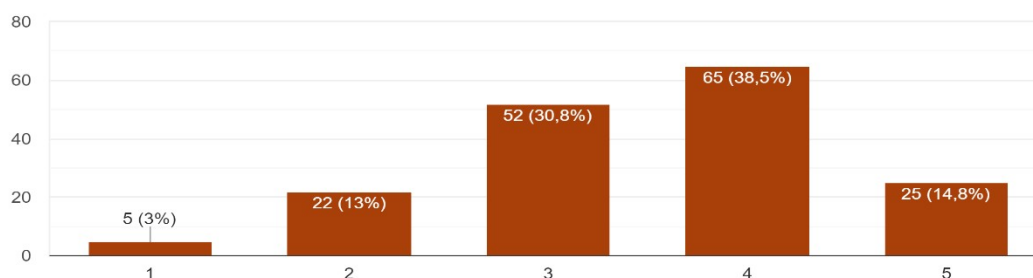
Μέτρα πρόληψης για τις φυσικές καταστροφές	Συχνότητα	Ποσοστό
Συζήτηση για τα μέτρα προστασίας που πρέπει να ληφθούν	149	15.0
Ανάρτηση του σχεδίου έκτακτης ανάγκης στους χώρους του κτιρίου	127	12.7
Στερέωση των βιβλιοθηκών και των ντουλαπιών	73	7.3
Τοποθέτηση αντικειμένων σε χαμηλά ράφια	81	8.1
Προμήθεια ή αναγόμωση πυροσβεστήρων	132	13.2
Προμήθεια υλικών έκτακτης ανάγκης	60	6.1
Προμήθεια και ανανέωση φαρμακευτικού υλικού	138	13.8
Επιλογή χώρου καταφυγής μαθητών σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης	136	13.7

και ανάλογα με το φαινόμενο		
Απομάκρυνση θρανίων και άλλων επίπλων από διεξόδους διαφυγής	100	10.1

Πίνακας 4: Μέτρα πρόληψης για τις φυσικές καταστροφές

Στον πίνακα 4 παρουσιάζονται τα μέτρα πρόληψης που γνωρίζουν ότι έχουν ληφθεί στις σχολικές μονάδες που υπηρετούν οι συμμετέχοντες στην έρευνα. Το δείγμα των 169 ατόμων έδωσε N=998 απαντήσεις αφού υπήρχε η δυνατότητα πολλαπλής απάντησης. Διαπιστώνεται ότι στις περισσότερες σχολικές μονάδες τα μέτρα που έχουν ληφθεί κατά σειρά προτεραιότητας είναι 1. Συζήτηση για τα μέτρα προστασίας που πρέπει να ληφθούν (N= 149) 2. Προμήθεια και ανανέωση φαρμακευτικού υλικού(N= 138) 3. Επιλογή χώρου καταφυγής μαθητών σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης και ανάλογα με το φαινόμενο (N= 136) 4. Προμήθεια ή αναγόμωση πυροσβεστήρων(N= 132) 5. Ανάρτηση του σχεδίου έκτακτης ανάγκης στους χώρους του κτιρίου (N= 127) 6.Απομάκρυνση θρανίων και άλλων επίπλων από διεξόδους διαφυγής (N= 100) 7.Τοποθέτηση αντικειμένων σε χαμηλά ράφια (N= 81) 8.Στερέωση των βιβλιοθηκών και των ντουλαπιών (N= 73) 9. Προμήθεια υλικών έκτακτης ανάγκης (N= 60).

11. Σε ποιο βαθμό πραγματοποιούνται ασκήσεις ετοιμότητας για φυσικές καταστροφές στα σχολεία σας;
169 απαντήσεις

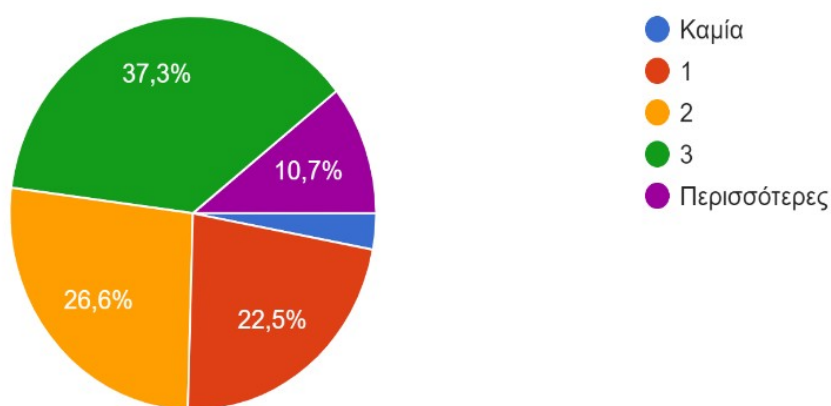

Διάγραμμα 15: Βαθμός πραγματοποίησης ασκήσεων ετοιμότητας

Στο διάγραμμα 15 αναφέρεται ο βαθμός πραγματοποίησης ασκήσεων ετοιμότητας για αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών στις σχολικές μονάδες ο μεγαλύτερος αριθμός των συμμετεχόντων δήλωσε ότι πραγματοποιούνται στις σχολικές μονάδες ασκήσεις ετοιμότητας σε μεγάλο βαθμό (38,46%) ενώ ένα ποσοστό 30,77% των συμμετεχόντων δήλωσαν ότι πραγματοποιούνται σε μέτριο

βαθμό ασκήσεις ετοιμότητας. Το 14.79% των συμμετεχόντων δήλωσαν ότι πραγματοποιούνται σε πολύ μεγάλο βαθμό ασκήσεις ετοιμότητας για φυσικές καταστροφές στα σχολεία. Ένα ποσοστό 13.02% των συμμετεχόντων δήλωσαν ότι πραγματοποιούνται σε ελάχιστο βαθμό ασκήσεις ετοιμότητας για φυσικές καταστροφές στα σχολεία ενώ 2.96% αυτών δήλωσαν ότι δεν πραγματοποιούνται καθόλου ασκήσεις ετοιμότητας για φυσικές καταστροφές στα σχολεία.

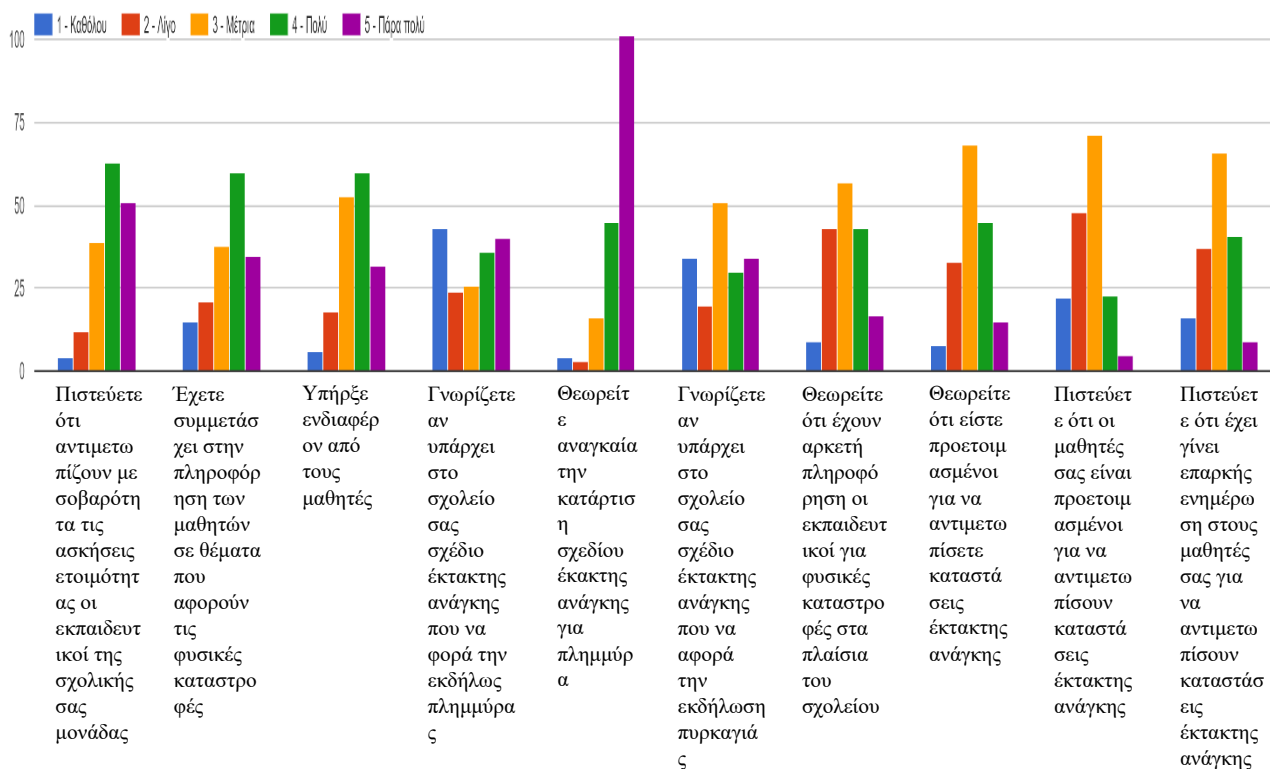
12. Αν ναι, πόσες ασκήσεις ετοιμότητας γίνονται στο σχολείο σας κάθε χρόνο;
169 απαντήσεις

Διάγραμμα 16: Συχνότητα ασκήσεων στο σχολείο ανά έτος

Στην ερώτηση πόσες ασκήσεις ετοιμότητας γίνονται στη σχολική μονάδα κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους: 3 άτομα δηλαδή ποσοστό 3 % δήλωσε ότι δεν πραγματοποιείται καμιά άσκηση, 38 άτομα δηλαδή ποσοστό 22,5 % δήλωσε ότι ολόκληρο το σχολικό έτος έγινε μόνο μια άσκηση ετοιμότητας, 45 άτομα δηλαδή ποσοστό 26,6 % δήλωσε ότι ολόκληρο το σχολικό έτος έγιναν 2 ασκήσεις ετοιμότητας, 63 άτομα δηλαδή ποσοστό 37,3 % δήλωσε ότι έγιναν 3 ασκήσεις ενώ 18 άτομα δηλαδή ποσοστό 10,7 % δήλωσαν ότι ολόκληρο το σχολικό έτος έγιναν πάνω από τρεις (3) ασκήσεις ετοιμότητας.

14. Σε ποιο βαθμό:

Διάγραμμα 17: Γνωστική επάρκεια μαθητών και εκπαιδευτικών

Στην ερώτηση αν πιστεύουν ότι αντιμετωπίζουν με σοβαρότητα τις ασκήσεις ετοιμότητας οι εκπαιδευτικοί της σχολικής μονάδας: 16 άτομα δηλαδή ποσοστό 9,5 % εκφράζουν αρνητική άποψη, 39 άτομα δηλαδή ποσοστό 23,10 % εκφράζει ουδέτερη άποψη, ενώ 114 από τους συμμετέχοντες δηλαδή ποσοστό 67,40 % εκφράζει θετική άποψη όσο αφορά τη σοβαρότητα με την οποία αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευτικοί των σχολικών μονάδων τις ασκήσεις ετοιμότητας.

Στην ερώτηση αν έχουν συμμετάσχει στην πληροφόρηση των μαθητών σε θέματα που αφορούν τις φυσικές καταστροφές: 36 άτομα δηλαδή ποσοστό 21,3 % απάντησαν αρνητικά, 38 άτομα δηλαδή ποσοστό 22,5 % διατήρησαν ουδέτερη στάση, ενώ 95 ερωτηθέντες δηλαδή ποσοστό 56,2 % είχαν ενεργό ρόλο στην πληροφόρηση των μαθητών σε θέματα που αφορούν τις φυσικές καταστροφές.

Στην ερώτηση αν υπήρχε ενδιαφέρον από τους μαθητές: 24 άτομα δηλαδή ποσοστό 14,2 % απάντησαν ότι δεν υπήρχε ενδιαφέρον, 53 άτομα δηλαδή ποσοστό 31,4 % απάντησαν ότι οι μαθητές διατήρησαν ουδέτερη στάση, ενώ 92 από τους ερωτηθέντες δηλαδή ποσοστό 54,4 % απάντησαν ότι οι μαθητές έδειξαν ενδιαφέρον.

Στην ερώτηση αν γνωρίζουν αν υπάρχει σχέδιο έκτακτης ανάγκης που να αφορά την εκδήλωση φαινομένων πλημμύρας : 67 άτομα δηλαδή ποσοστό 39,6 % δήλωσαν ότι δε γνωρίζουν, 26 άτομα δηλαδή ποσοστό 15,4 % δήλωσαν αμφιβολία και 76 ερωτηθέντες δηλαδή ποσοστό 45 % δήλωσαν ότι υπάρχει με σιγουριά.

Στην ερώτηση αν θεωρούν αναγκαία την κατάρτιση σχεδίου έκτακτης ανάγκης για την αντιμετώπιση κινδύνου που αφορούν φαινόμενα πλημμύρας: 7 άτομα δηλαδή ποσοστό 4,1 % δήλωσε ότι δεν είναι αναγκαία η κατάρτιση σχεδίου, 16 άτομα δηλαδή ποσοστό 9,5 % εμφανίστηκε ουδέτερο, ενώ 146 ερωτηθέντες δηλαδή ποσοστό 86,4 % δήλωσε την αναγκαιότητα ύπαρξης σχεδίου.

Στην ερώτηση αν γνωρίζουν αν υπάρχει σχέδιο έκτακτης ανάγκης στη σχολική μονάδα για την περίπτωση εκδήλωσης φωτιάς: 54 άτομα δηλαδή ποσοστό 31,9 % δήλωσε ότι δε γνωρίζει, 51 άτομα δηλαδή ποσοστό 30,2 % δήλωσε ότι ίσως να υπάρχει, ενώ 54 ερωτηθέντες δηλαδή ποσοστό 37,9 % δήλωσε με σιγουριά ότι έχει εκπονηθεί.

Στην ερώτηση αν υπάρχει επαρκής πληροφόρηση των εκπαιδευτικών για τις φυσικές καταστροφές στα πλαίσια της σχολικής μονάδας: 52 άτομα δηλαδή ποσοστό 30,8 % θεωρούν ότι δεν υπάρχει επαρκή πληροφόρηση, 57 άτομα δηλαδή ποσοστό 33,7 % θεωρούν ότι το επίπεδο πληροφόρησης δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ούτε ανεπαρκές αλλά ούτε και επαρκές και 60 ερωτηθέντες δηλαδή ποσοστό 35,5 % θεωρούν επαρκές το επίπεδο πληροφόρησης.

Στην ερώτηση αν έχουν προετοιμαστεί για την αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης: 41 άτομα δηλαδή ποσοστό 24,3 % δηλώνουν ότι δεν είναι προετοιμασμένοι, 68 άτομα δηλαδή ποσοστό 40,2 % παίρνουν ουδέτερη στάση δηλαδή ίσως δεν είναι επαρκώς προετοιμασμένοι, ενώ 60 ερωτηθέντες δηλαδή ποσοστό 35,5 % δηλώνουν προετοιμασμένοι.

Στην ερώτηση αν πιστεύουν ότι οι μαθητές τους είναι προετοιμασμένοι για να αντιμετωπίσουν καταστάσεις έκτακτης ανάγκης: 70 άτομα δηλαδή ποσοστό 41,4 %

δηλώνουν ότι οι μαθητές τους είναι απροετοίμαστοι, 71 άτομα δηλαδή ποσοστό 42 % δηλώνουν ίσως να μην είναι επαρκώς προετοιμασμένοι και 28 ερωτηθέντες δηλαδή ποσοστό 16,6 % δηλώνουν ότι οι μαθητές τους είναι προετοιμασμένοι για να αντιμετωπίσουν καταστάσεις έκτακτης ανάγκης.

Στην ερώτηση αν έχει γίνει επαρκής ενημέρωση στους μαθητές για να αντιμετωπίσουν καταστάσεις έκτακτης ανάγκης: 53 άτομα δηλαδή ποσοστό 31,4 % απάντησαν ότι δεν είναι επαρκής η ενημέρωση των μαθητών, 66 άτομα δηλαδή ποσοστό 39 % δήλωσαν ότι δεν μπορούν να κρίνουν την επάρκεια της ενημέρωσης, ενώ 50 ερωτηθέντες δηλαδή ποσοστό 29,6 % δήλωσαν ότι οι μαθητές τους είναι επαρκώς ενημερωμένοι.

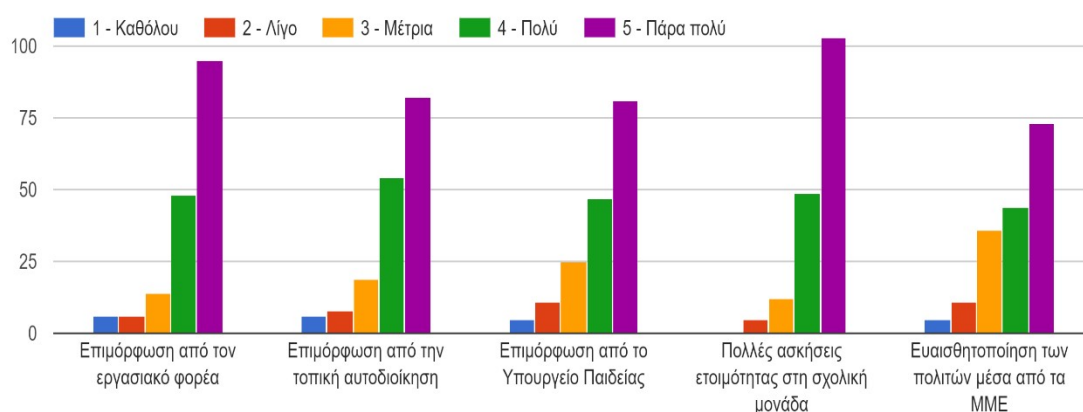
	Καθόλου		Λίγο		Μέτρια		Πολύ		Πάρα πολύ	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Πιστεύετε ότι αντιμετωπίζουν με σοβαρότητα τις ασκήσεις ετοιμότητας οι εκπαιδευτικοί της σχολικής σας μονάδας.	4	2.4	12	7.1	39	23.1	62	36.7	52	30.8
Έχετε συμμετάσχει στην πληροφόρηση των μαθητών σε θέματα που αφορούν τις φυσικές καταστροφές.	15	8.9	22	13	37	21.9	60	35.5	35	20.7
Υπήρξε ενδιαφέρον απ' τους μαθητές.	6	3.6	18	10.7	53	31.4	60	35.5	32	18.9
Γνωρίζετε αν υπάρχει στο σχολείο σας σχέδιο έκτακτης ανάγκης που να αφορά την εκδήλωση πλημμύρας.	43	25.4	24	14.2	26	15.4	36	21.3	40	23.7
Θεωρείτε αναγκαία την κατάρτιση σχεδίου έκτακτης ανάγκης για πλημμύρα.	4	2.4	3	1.8	16	9.5	45	26.6	101	59.8
Γνωρίζετε αν υπάρχει στο σχολείο σας σχέδιο έκτακτης ανάγκης που να αφορά την εκδήλωση πυρκαγιάς	34	20.1	20	11.8	51	30.2	30	17.8	34	20.1
Θεωρείτε ότι έχουν αρκετή πληροφόρηση οι εκπαιδευτικοί για τις φυσικές καταστροφές στα πλαίσια του σχολείου	8	4.7	44	26	57	33.7	43	25.4	17	10.1
Θεωρείτε ότι είστε προετοιμασμένοι για να αντιμετωπίσετε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης	8	4.7	33	19.5	68	40.2	45	26.6	15	8.9
Πιστεύετε ότι οι μαθητές σας είναι προετοιμασμένοι για να αντιμετωπίσουν	22	13.0	48	28.4	71	42	23	13.6	5	3

καταστάσεις έκτακτης ανάγκης										
Πιστεύετε ότι έχει γίνει επαρκής ενημέρωση στους μαθητές σας για να αντιμετωπίσουν καταστάσεις έκτακτης ανάγκης	16	9.5	37	21.9	66	39.1	41	24.3	9	5.3

Πίνακας 5

Από τον πίνακα 5 προκύπτει ότι οι περισσότεροι συμμετέχοντες δήλωσαν ότι πιστεύουν σε μεγάλο βαθμό ότι οι εκπαιδευτικοί της σχολικής τους μονάδας αντιμετωπίζουν με σοβαρότητα τις ασκήσεις ετοιμότητας (N=62, 36.7%) ενώ δήλωσε ότι έχουν συμμετάσχει σε μεγάλο βαθμό στην πληροφόρηση των μαθητών σε θέματα που αφορούν τις φυσικές καταστροφές (N=60, 35.5%). Το ενδιαφέρον των μαθητών ήταν σε μεγάλο βαθμό (N=60, 35.5%). Τέλος, οι περισσότεροι συμμετέχοντες δήλωσαν ότι σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό θεωρούν αναγκαία την κατάρτιση σχεδίου έκτακτης ανάγκης για πλημμύρα (N=101, 59.8%).

Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι τα παρακάτω θα σας βοηθούσαν να προετοιμαστείτε καλύτερα για να αντιμετωπίσετε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης

Διάγραμμα 18: Καλύτερη προετοιμασία αντιμετώπισης καταστάσεων έκτακτης ανάγκης.

Στην ερώτηση αν η επιμόρφωση από τον εργασιακό φορέα θα βοηθούσε τους εκπαιδευτικούς στην καλύτερη προετοιμασία για την αντιμετώπιση καταστάσεων

έκτακτης ανάγκης: 12 άτομα δηλαδή ποσοστό 7,1 % απάντησαν ότι η επιμόρφωση από τον εργασιακό φορέα δε θα βοηθούσε τους εκπαιδευτικούς στην καλύτερη προετοιμασία για την αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, 14 άτομα δηλαδή ποσοστό 8,2 % απάντησαν ότι ίσως να βοηθούσε, ενώ 143 ερωτηθέντες δηλαδή ποσοστό 84,7 % απάντησαν ότι θα βοηθούσε στην καλύτερη προετοιμασία της αντιμετώπισης καταστάσεων έκτακτης ανάγκης.

Στην ερώτηση αν η επιμόρφωση από την τοπική αυτοδιοίκηση θα βοηθούσε τους εκπαιδευτικούς στην καλύτερη προετοιμασία για την αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης: 14 άτομα δηλαδή ποσοστό 8,2 % απάντησαν ότι η επιμόρφωση από την τοπική αυτοδιοίκηση δε θα βοηθούσε, 19 άτομα δηλαδή ποσοστό 11,2 % δήλωσαν ότι ίσως να βοηθούσε, ενώ 146 ερωτηθέντες δηλαδή ποσοστό 80,4 % απάντησαν ότι θα βοηθούσε στην καλύτερη προετοιμασία της αντιμετώπισης καταστάσεων έκτακτης ανάγκης.

Στην ερώτηση αν η επιμόρφωση από το Υπουργείο Παιδείας θα βοηθούσε τους εκπαιδευτικούς στην καλύτερη προετοιμασία για την αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης: 16 άτομα δηλαδή ποσοστό 9,5 % απάντησαν ότι η επιμόρφωση από το Υπουργείο Παιδείας δε θα βοηθούσε, 25 άτομα δηλαδή ποσοστό 14,8 % δήλωσαν ότι ίσως να βοηθούσε, ενώ 128 ερωτηθέντες δηλαδή ποσοστό 75,7 % απάντησαν ότι θα βοηθούσε στην καλύτερη προετοιμασία αντιμετώπισης καταστάσεων έκτακτης ανάγκης.

Στην ερώτηση αν η διεξαγωγή πολλών ασκήσεων ετοιμότητας στη σχολική μονάδα θα βοηθήσει τους εκπαιδευτικούς στην καλύτερη προετοιμασία για την αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης: 5 άτομα δηλαδή ποσοστό 2,9 % απάντησαν ότι αυτό δε θα βοηθούσε, 12 άτομα δηλαδή ποσοστό 7,1 % δήλωσε ότι ίσως να βοηθούσε, ενώ 152 ερωτηθέντες δηλαδή ποσοστό 90 % απάντησαν ότι θα βοηθούσε στην καλύτερη προετοιμασία της αντιμετώπισης καταστάσεων έκτακτης ανάγκης.

Στην ερώτηση αν η ευαισθητοποίηση πολιτών μέσα από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης θα βοηθήσει στην καλύτερη προετοιμασία για την αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης: 16 άτομα δηλαδή ποσοστό 9,5 % απάντησε ότι αυτό δε θα βοηθούσε, 36 άτομα δηλαδή ποσοστό 21,3 % δήλωσε ότι ίσως να βοηθούσε,

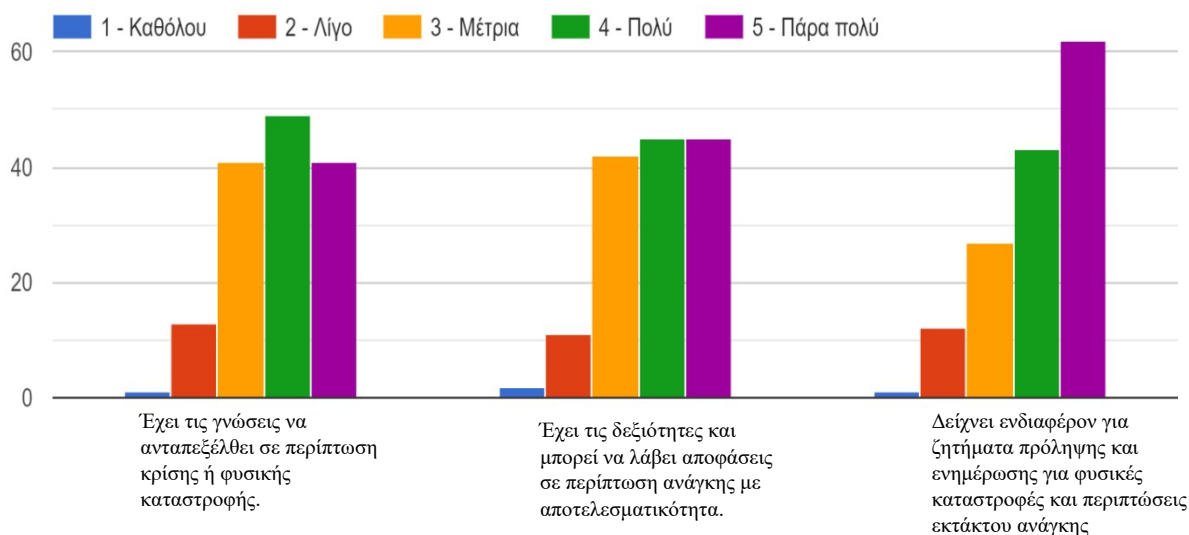
ενώ 117 ερωτηθέντες δηλαδή ποσοστό 69,2 % απάντησαν ότι θα βοηθούσε στην καλύτερη προετοιμασία της αντιμετώπισης καταστάσεων έκτακτης ανάγκης.

	Καθόλου		Λίγο		Μέτρια		Πολύ		Πάρα πολύ	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Επιμόρφωση από τον εργασιακό φορέα	6	3.6	6	3.6	14	8.3	48	28.4	95	56.2
Επιμόρφωση από την τοπική αυτοδιοίκηση	6	3.6	7	4.1	19	11.2	54	32.0	82	48.5
Επιμόρφωση από το Υπουργείο Παιδείας	5	3.0	11	6.5	25	14.8	47	27.8	81	47.9
Πολλές ασκήσεις ετοιμότητας στη σχολική μονάδα	0	0	5	3.0	12	7.1	49	29.0	103	60.9
Ευαισθητοποίηση των πολιτών μέσα από τα ΜΜΕ	5	3.0	11	6.5	36	21.3	44	26.0	73	43.2

Πίνακας 6

Από τον πίνακα 6 προκύπτει ότι οι περισσότεροι συμμετέχοντες δήλωσαν ότι θα τους βοηθήσουν σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό να προετοιμαστούν καλύτερα για να αντιμετωπίσουν καταστάσεις έκτακτης ανάγκης οι πολλές ασκήσεις ετοιμότητας στη σχολική μονάδα (N=152, 89.9%), η επιμόρφωση από το εργασιακό φορέα (N=143, 84.6%), η επιμόρφωση από την τοπική αυτοδιοίκηση (N=136, 80,5%), η επιμόρφωση από το Υπουργείο Παιδείας (N=128, 89.9%) και η ευαισθητοποίηση των πολιτών μέσα από τα ΜΜΕ (N=117, 69.2%).

Εάν είστε εκπαιδευτικός - Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι η Διεύθυνση του Σχολείου σας

Διάγραμμα 19: Δεξιότητες του διευθυντή

Στην ερώτηση προς τους εκπαιδευτικούς αν η διεύθυνση του σχολείου τους έχει τις γνώσεις να ανταπεξέλθει σε περίπτωση κρίσης ή φυσικής καταστροφής: 13 άτομα δηλαδή ποσοστό 9,3 % απάντησαν αρνητικά, 37 άτομα δηλαδή ποσοστό 26,4 % απάντησαν ουδέτερα, ενώ 90 ερωτηθέντες δηλαδή ποσοστό 64,3 % απάντησαν θετικά.

Στην ερώτηση προς τους εκπαιδευτικούς αν η διεύθυνση του σχολείου τους έχει τις δεξιότητες και μπορεί να λάβει αποτελεσματικές αποφάσεις σε περίπτωση ανάγκης: 13 άτομα δηλαδή ποσοστό 9,3 % δήλωσαν ότι ούτε δεξιότητες έχει ούτε μπορεί να λάβει αποτελεσματικές αποφάσεις η διεύθυνση του σχολείου τους, 37 άτομα δηλαδή ποσοστό 26,4 % δήλωσαν ότι έχουν μέτριες δεξιότητες και 90 ερωτηθέντες δηλαδή ποσοστό 64,3 % δήλωσαν ότι η διεύθυνση του σχολείου τους έχει τις δεξιότητες και μπορεί να λάβει αποτελεσματικές αποφάσεις .

Στην ερώτηση προς τους εκπαιδευτικούς αν η διεύθυνση του σχολείου τους δείχνει ενδιαφέρον για τα ζητήματα πρόληψης και ενημέρωσης για τις φυσικές καταστροφές και τις περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης που προκαλούν αυτές: 13 άτομα δηλαδή ποσοστό 9,3 % απάντησε ότι δεν υπάρχει κανένα ενδιαφέρον, 22 άτομα

δηλαδή ποσοστό 15,7 % δήλωσε ότι είναι ουδέτερο το ενδιαφέρον, ενώ 105 ερωτηθέντες δηλαδή ποσοστό 75 % απάντησε ότι υπάρχει ενδιαφέρον.

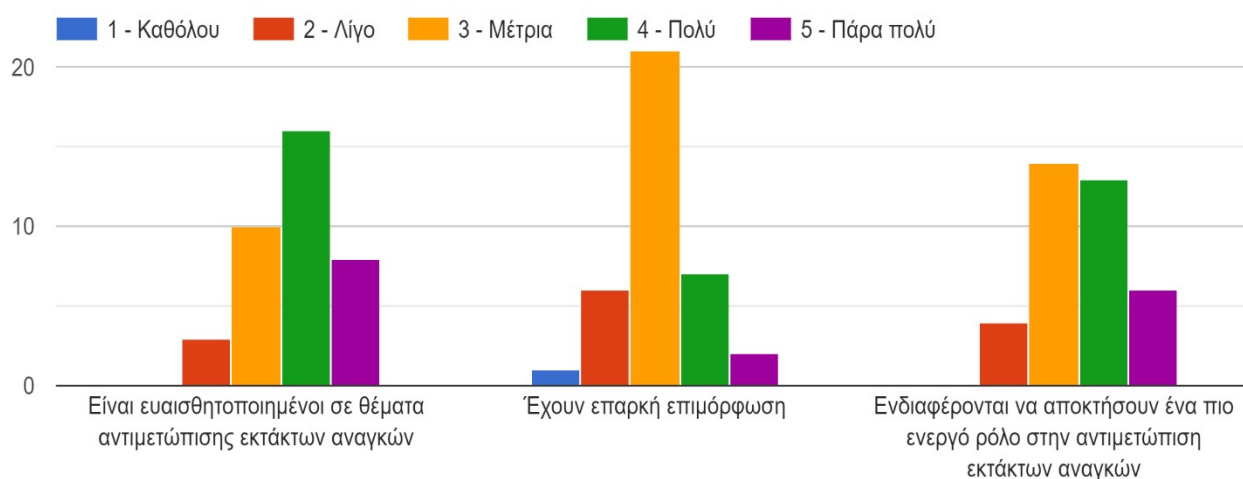
περιπτώσεις εκτάκτου ανάγκης (N=105, 75%)

	Καθόλου		Λίγο		Μέτρια		Πολύ		Πάρα πολύ	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Έχει τις γνώσεις να ανταπεξέλθει σε περίπτωση κρίσης ή φυσικής καταστροφής.	1	0.7	12	8.5	37	26.4	48	34.4	42	30.0
Έχει τις δεξιότητες και μπορεί να λάβει αποφάσεις σε περίπτωση ανάγκης με αποτελεσματικότητα;	2	1.4	11	7.9	37	26.5	45	32.1	45	32.1
Δείχνει ενδιαφέρον για ζητήματα πρόληψης και ενημέρωσης για φυσικές καταστροφές και περιπτώσεις εκτάκτου ανάγκης.	1	0.7	12	8.5	22	15.8	43	30.7	62	44.3

Πίνακας 7

Στον πίνακα 7 φαίνεται ότι η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών δήλωσαν ότι θεωρούν σε μεγάλο βαθμό ότι η Διεύθυνση της σχολικής μονάδας έχει τις γνώσεις να ανταπεξέλθει σε περίπτωση κρίσης ή φυσικής καταστροφής (N=90, 64.4%). Θεωρούν σε μεγάλο βαθμό ότι η Διεύθυνση του σχολείου τους έχει τις δεξιότητες και μπορεί να λάβει αποφάσεις σε περίπτωση ανάγκης με αποτελεσματικότητα (N=90, 64,2%). Τέλος συμφωνούν σε πολύ μεγάλο βαθμό ότι η Διεύθυνση του σχολείου τους δείχνει ενδιαφέρον για ζητήματα πρόληψης και ενημέρωσης για φυσικές καταστροφές και περιπτώσεις εκτάκτου ανάγκης (N=105, 75%)

Εάν είστε Διευθυντής / Υποδιευθυντής - Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι οι εκπαιδευτικοί του σχολείου σας

Διάγραμμα 20: Απόψεις διευθυντών για την ετοιμότητα των εκπαιδευτικών.

Στην ερώτηση προς τους Διευθυντές και Υποδιευθυντές σε ποιο βαθμό θεωρούν ότι οι εκπαιδευτικοί της σχολικής μονάδας είναι ευαισθητοποιημένοι σε θέματα αντιμετώπισης έκτακτων αναγκών: 3 άτομα δήλωσαν ότι δεν ευαισθητοποιημένα, 2 άτομα δηλαδή 6,9 % δήλωσαν ότι είναι ουδέτερη η στάση τους και 24 ερωτηθέντες δηλαδή ποσοστό 82,8 % δήλωσαν ότι οι εκπαιδευτικοί της σχολικής τους μονάδας είναι ευαισθητοποιημένοι.

Στην ερώτηση προς τους διευθυντές –υποδιευθυντές σε ποιο βαθμό θεωρούν ότι οι εκπαιδευτικοί της σχολικής τους μονάδας έχουν επαρκή επιμόρφωση: 7 άτομα δηλαδή ποσοστό 24,1 % θεωρούν ότι οι εκπαιδευτικοί δεν έχουν επαρκή επιμόρφωση, 13 άτομα δηλαδή ποσοστό 44,8 % θεωρούν ότι έχουν μια σχετική επιμόρφωση και 9 ερωτηθέντες δηλαδή ποσοστό 31,10 % δήλωσαν ότι οι εκπαιδευτικοί της σχολικής τους μονάδας έχουν επαρκή επιμόρφωση.

Στην ερώτηση προς τους διευθυντές-υποδιευθυντές σε ποιο βαθμό οι εκπαιδευτικοί της σχολικής τους μονάδας ενδιαφέρονται να αποκτήσουν ένα πιο ενεργό ρόλο στην αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών: 4 άτομα δηλαδή ποσοστό 13,8

% δεν ενδιαφέρονται να αποκτήσουν πιο ενεργό ρόλο στην αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών, 6 άτομα δηλαδή ποσοστό 20,7 % δήλωσαν ότι είναι μέτριο το ενδιαφέρον, ενώ 19 ερωτηθέντες δηλαδή ποσοστό 65,5 % δήλωσαν ότι υπάρχει ενδιαφέρον για την απόκτηση πιο ενεργού ρόλου στην αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών.

εκτάκτων αναγκών (N=24, 82.8%).

	Καθόλου		Λίγο		Μέτρια		Πολύ		Πάρα πολύ	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Είναι ευαισθητοποιημένοι σε θέματα αντιμετώπισης εκτάκτων αναγκών	0	0	3	10.4	2	6.8	16	55.1	8	27.7
Έχουν επαρκή επιμόρφωση	1	3.4	6	20.7	13	44.8	7	24.2	2	6.9
Ενδιαφέρονται να αποκτήσουν ένα πιο ενεργό ρόλο στην αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών	0	0	4	13.8	6	20.7	13	44.8	6	20.7

Πίνακας 8

Οι περισσότεροι Διευθυντές δήλωσαν ότι οι εκπαιδευτικοί έχουν μέτρια επιμόρφωση για τις φυσικές καταστροφές (N=13, 44.8%) , ενδιαφέρονται σε μεγάλο βαθμό να αποκτήσουν ένα πιο ενεργό ρόλο στην αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών (N=19, 65.5%) και είναι σε υψηλό βαθμό ευαισθητοποιημένοι σε θέματα αντιμετώπισης εκτάκτων αναγκών (N=24, 82.8%).

3.2. Συγκριτική μελέτη των στατιστικών στοιχείων

➤ Άνδρες

- Στον πίνακα που ακολουθεί φαίνεται η σχέση των απαντήσεων που έδωσαν οι άνδρες συμμετέχοντες στην έρευνα στα ερευνητικά ερωτήματα σε σχέση με τις ηλικιακές ομάδες αυτής. Στο ερώτημα αν υπάρχει στην σχολική μονάδα σχέδιο έκτακτης ανάγκης που αφορά την εκδήλωση σεισμού ποσοστό 95.5% που ανήκουν στην 3^η ηλικιακή ομάδα (46-55) απάντησε θετικά στο ερώτημα. Για την 1^η και 4^η ηλικιακή ομάδα τα αντίστοιχα ποσοστά είναι 83,3 και 100%,ενώ για την 2^η ηλικιακή ομάδα αυτό είναι 63,6%. Από τα παραπάνω εξάγεται το συμπέρασμα ότι η συντριπτική πλειοψηφία των ατόμων

ηλικίας πάνω από 46 ετών και η πλειοψηφία των κάτω από 46 ετών γνωρίζει την ύπαρξη σχεδίου έκτακτης ανάγκης για την περίπτωση σεισμού. Για το επόμενο ερευνητικό ερώτημα διαπιστώνεται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των ανδρών ανεξαρτήτως ηλικίας (58.3% , 54.5% , 63.6% και 57.1% για την 1^η,2^η,3^η,4^η ηλικιακή ομάδα αντίστοιχα) δήλωσαν ότι δεν γνωρίζουν αν η Περιφέρεια ή ο Δήμος έχουν συνάξει σχέδιο αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών, ενώ το 25% ,18,2%,18,2%και 14,2% για την 1^η,2^η,3^η,4^η ηλικιακή ομάδα αντίστοιχα) δήλωσαν ότι γνωρίζουν ότι η Περιφέρεια ή ο Δήμος έχουν συνάξει σχέδιο αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών. Για το αμέσως επόμενο ερευνητικό ερώτημα διαπιστώνεται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των ανδρών ανεξαρτήτως ηλικίας (75% , 54.5% , 68.2% και 85.7% για την 1^η,2^η,3^η,4^η ηλικιακή ομάδα αντίστοιχα) δήλωσαν ότι οι εκπαιδευτικοί αντιμετωπίζουν με σοβαρότητα τις ασκήσεις ετοιμότητας που γίνονται στις σχολικές μονάδες. Για το επόμενο ερευνητικό ερώτημα διαπιστώνεται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των ανδρών ανεξαρτήτως ηλικίας (83.3% , 72.7% , 100% και 57.1% για την 1^η,2^η,3^η,4^η ηλικιακή ομάδα αντίστοιχα) δήλωσαν ότι η επιμόρφωση από τον εργασιακό φορέα είναι απολύτως αναγκαία και εκείνη που θα βοηθούσε ώστε η προετοιμασία της αντιμετώπισης καταστάσεων έκτακτης ανάγκης να είναι η ενδεδειγμένη. Στο ερευνητικό ερώτημα προς εκείνους εκ των συμμετεχόντων που υπηρετούν σαν εκπαιδευτικοί αν θεωρούν ότι η Διεύθυνση του σχολείου έχει τις δεξιότητες και την δυνατότητα να λάβει αποφάσεις εγκαίρως και με αποτελεσματικότητα σε περίπτωση ανάγκης η πλειοψηφία όλων των ηλικιακών ομάδων απάντησε θετικά (58.3% , 50% , 66.7% και 75% για την 1^η,2^η,3^η,4^η ηλικιακή ομάδα αντίστοιχα). Στο τελευταίο ερευνητικό ερώτημα προς εκείνους εκ των συμμετεχόντων που υπηρετούν σε θέση ευθύνης αν θεωρούν ότι οι εκπαιδευτικοί των σχολικών τους μονάδων έχουν την επαρκή επιμόρφωση η πλειοψηφία της 2ης και 4ης ηλικιακής ομάδας απάντησε αρνητικά (66.7% και 71,4% για την 2^ηκαι 4^η ηλικιακή ομάδα αντίστοιχα) στην 1η ηλικιακή ομάδα δεν υπηρετεί κανείς σε θέση ευθύνης ενώ για την 2η ηλικιακή ομάδα η πλειοψηφία των συμμετεχόντων

χαρακτηρίζει την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών μετρίου επιπέδου με αρνητική τάση.

Φύλο: άνδρας					
		ηλικιακή ομάδα			
		25-35	36-45	46-55	56+
Γνωρίζετε αν υπάρχει στο σχολείο σας σχέδιο έκτακτης ανάγκης που αφορά την εκδήλωση σεισμού	<i>Καθόλου</i>	1	0	0	0
	<i>Λίγο</i>	0	0	0	0
	<i>Μέτρια</i>	1	4	1	0
	<i>Πολύ</i>	2	3	2	2
	<i>Πάρα πολύ</i>	8	4	19	5
Γνωρίζετε αν η Περιφέρεια ή ο Δήμος έχουν συνάξει σχέδιο αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών	<i>Καθόλου</i>	5	3	9	2
	<i>Λίγο</i>	2	3	5	2
	<i>Μέτρια</i>	2	3	4	2
	<i>Πολύ</i>	3	1	1	1
	<i>Πάρα πολύ</i>	0	1	3	0
Πιστεύετε ότι αντιμετωπίζουν με σοβαρότητα τις ασκήσεις ετοιμότητας εκπαιδευτικοί της σχολικής σας μονάδας	<i>Καθόλου</i>	0	0	0	0
	<i>Λίγο</i>	2	2	2	0
	<i>Μέτρια</i>	1	3	5	1
	<i>Πολύ</i>	5	3	6	1
	<i>Πάρα πολύ</i>	4	3	9	5
Επιμόρφωση από τον εργασιακό φορέα	<i>Καθόλου</i>	1	2	0	1
	<i>Λίγο</i>	0	1	0	2
	<i>Μέτρια</i>	1	0	0	0
	<i>Πολύ</i>	4	4	8	1
	<i>Πάρα πολύ</i>	6	4	14	3
Έχει τις δεξιότητες και μπορεί να λάβει αποφάσεις σε περίπτωση ανάγκης με αποτελεσματικότητα	<i>Καθόλου</i>	0	0	0	0
	<i>Λίγο</i>	1	2	0	1
	<i>Μέτρια</i>	4	2	3	0
	<i>Πολύ</i>	4	2	2	1
	<i>Πάρα πολύ</i>	3	2	4	2
Έχουν επαρκή επιμόρφωση	<i>Καθόλου</i>	0	0	0	0
	<i>Λίγο</i>	0	2	2	5
	<i>Μέτρια</i>	0	2	3	2
	<i>Πολύ</i>	0	1	2	0
	<i>Πάρα πολύ</i>	0	0	0	0

Πίνακας 9 Ερευνητικά ερωτήματα και ηλικιακή ομάδα (άνδρες)

➤ Γυναίκες

Στον πίνακα που ακολουθεί φαίνεται η σχέση των απαντήσεων, που έδωσαν οι γυναίκες που συμμετείχαν στην έρευνα, στα ερευνητικά ερωτήματα σε συνάρτηση με τις ηλικιακές ομάδες αυτής. Στο ερώτημα αν υπάρχει στην σχολική μονάδα σχέδιο έκτακτης ανάγκης που αφορά την εκδήλωση σεισμού ποσοστό 93.3% που ανήκουν στην 3^η ηλικιακή ομάδα (46-55) απάντησε θετικά στο ερώτημα. Για την 1^η και 4^η ηλικιακή ομάδα τα αντίστοιχα ποσοστά είναι 75,9% και 100%, ενώ για την 2^η ηλικιακή ομάδα αυτό είναι 65,5%. Από τα παραπάνω εξάγεται το συμπέρασμα ότι η συντριπτική πλειοψηφία των ατόμων ηλικίας πάνω από 46 ετών και η πλειοψηφία των κάτω από 46 ετών γνωρίζει την ύπαρξη σχεδίου έκτακτης ανάγκης για την περίπτωση σεισμού. Για το επόμενο ερευνητικό ερώτημα διαπιστώνεται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των γυναικών ανεξαρτήτως ηλικίας (72,2% , 65,5% , 66,7% και 100% για την 1^η,2^η,3^η,4^η ηλικιακή ομάδα αντίστοιχα) δήλωσαν ότι δεν γνωρίζουν αν η Περιφέρεια ή ο Δήμος έχουν συντάξει σχέδιο αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών, ενώ πολύ μικρά ποσοστά (5,5% ,13,8%, και 6,6% για την 1^η,2^η,3^ηηλικιακή ομάδα αντίστοιχα) δήλωσαν ότι γνωρίζουν ότι η Περιφέρεια ή ο Δήμος έχουν συντάξει σχέδιο αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών. Για το αμέσως επόμενο ερευνητικό ερώτημα διαπιστώνεται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των γυναικών ανεξαρτήτως ηλικίας (59,2% , 75,9% , 76,7% και 100% για την 1^η,2^η,3^η,4^η ηλικιακή ομάδα αντίστοιχα) δήλωσαν ότι οι εκπαιδευτικοί αντιμετωπίζουν με σοβαρότητα τις ασκήσεις ετοιμότητας που γίνονται στις σχολικές μονάδες. Για το επόμενο ερευνητικό ερώτημα διαπιστώνεται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των γυναικών ανεξαρτήτως ηλικίας (88,9% , 82,7% , 80% και 75% για την 1^η,2^η,3^η,4^η ηλικιακή ομάδα αντίστοιχα) δήλωσαν ότι η επιμόρφωση από τον εργασιακό φορέα είναι απολύτως αναγκαία και εκείνη που θα βοηθούσε ώστε η προετοιμασία της αντιμετώπισης καταστάσεων έκτακτης ανάγκης να είναι η ενδεδειγμένη. Στο ερευνητικό ερώτημα προς εκείνους εκ των συμμετεχόντων που υπηρετούν σαν εκπαιδευτικοί αν θεωρούν ότι η Διεύθυνση του σχολείου έχει τις δεξιότητες και την δυνατότητα να λάβει αποφάσεις εγκαίρως και με αποτελεσματικότητα σε περίπτωση ανάγκης η πλειοψηφία όλων των ηλικιακών ομάδων απάντησε θετικά (55,6% , 71,4% , 66,7% και 100% για την 1^η,2^η,3^η,4^η ηλικιακή ομάδα αντίστοιχα). Στο

τελευταίο ερευνητικό ερώτημα προς εκείνους εκ των συμμετεχόντων που υπηρετούν σε θέση ευθύνης αν θεωρούν ότι οι εκπαιδευτικοί των σχολικών τους μονάδων έχουν την επαρκή επιμόρφωση η απόλυτη πλειοψηφία της 2ης ηλικιακής ομάδας απάντησε αρνητικά, η απόλυτη πλειοψηφία της 3ης ηλικιακής ομάδας απάντησε ότι χαρακτηρίζει την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών μετρίου επιπέδου, στην 1η ηλικιακή ομάδα δεν υπηρετεί κανείς σε θέση ευθύνης ενώ για την 4η ηλικιακή ομάδα ποσοστό 33% των συμμετεχόντων χαρακτηρίζει την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών με θετικό πρόσημο ενώ το 67% μετρίου επιπέδου .

Φύλο: Γυναίκα					
		ηλικιακή ομάδα			
		25-35	36-45	46-55	56+
Γνωρίζετε αν υπάρχει στο σχολείο σας σχέδιο έκτακτης ανάγκης που αφορά την εκδήλωση σεισμού	<i>Καθόλου</i>	5	3	0	0
	<i>Λίγο</i>	2	4	1	0
	<i>Μέτρια</i>	6	3	1	0
	<i>Πολύ</i>	18	1	10	0
	<i>Πάρα πολύ</i>	23	18	18	4
Γνωρίζετε αν η Περιφέρεια ή ο Δήμος έχουν συνάξει σχέδιο αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών	<i>Καθόλου</i>	27	11	12	3
	<i>Λίγο</i>	12	8	8	1
	<i>Μέτρια</i>	12	6	8	0
	<i>Πολύ</i>	2	3	2	0
	<i>Πάρα πολύ</i>	1	1	0	0
Πιστεύετε ότι αντιμετωπίζουν με σοβαρότητα τις ασκήσεις ετοιμότητας εκπαιδευτικοί της σχολικής σας μονάδας	<i>Καθόλου</i>	2	1	1	0
	<i>Λίγο</i>	5	1	0	0
	<i>Μέτρια</i>	15	5	6	0
	<i>Πολύ</i>	17	13	15	2
	<i>Πάρα πολύ</i>	15	9	8	2
Επιμόρφωση από τον εργασιακό φορέα	<i>Καθόλου</i>	0	1	1	0
	<i>Λίγο</i>	1	0	2	0
	<i>Μέτρια</i>	5	4	3	1
	<i>Πολύ</i>	13	10	7	1
	<i>Πάρα πολύ</i>	35	14	17	2
Έχει τις δεξιότητες και μπορεί να λάβει αποφάσεις σε περίπτωση ανάγκης με	<i>Καθόλου</i>	2	0	0	0
	<i>Λίγο</i>	5	2	0	0
	<i>Μέτρια</i>	17	6	8	0

αποτελεσματικότητα	<i>Πολύ</i>	15	11	8	0
	<i>Πάρα πολύ</i>	15	9	8	1
Έχουν επαρκή επιμόρφωση	<i>Καθόλου</i>	0	0	0	0
	<i>Λίγο</i>	0	1	0	0
	<i>Μέτρια</i>	0	0	6	2
	<i>Πολύ</i>	0	0	0	0
	<i>Πάρα πολύ</i>	0	0	0	1

Πίνακας 10: Ερευνητικά ερωτήματα και ηλικιακή ομάδα (γυναίκες)

➤ Χρόνια υπηρεσίας

Στον πίνακα που ακολουθεί φαίνεται η σχέση των απαντήσεων, που έδωσε το σύνολο των συμμετεχόντων στην έρευνα, στα ερευνητικά ερωτήματα σε συνάρτηση με τα χρόνια υπηρεσίας αυτών. Στο ερώτημα αν υπάρχει στην σχολική μονάδα σχέδιο έκτακτης ανάγκης που αφορά την εκδήλωση σεισμού ποσοστό 91,4% που ανήκουν στην 3^η ομάδα κατανομής των χρόνων υπηρεσίας (21-30) απάντησε θετικά στο ερώτημα. Για την 1^η και 4^η ομάδα κατανομής των χρόνων υπηρεσίας (0 – 10 και 31+) τα αντίστοιχα ποσοστά είναι 71,2% και 100%, ενώ για την 2^η ομάδα κατανομής των χρόνων υπηρεσίας (11-20) αυτό είναι 82,4%. Από τα παραπάνω εξάγεται το συμπέρασμα ότι η συντριπτική πλειοψηφία των ατόμων όλων των ομάδων κατανομής χρόνων υπηρεσίας γνωρίζει την ύπαρξη σχεδίου έκτακτης ανάγκης για την περίπτωση σεισμού. Για το επόμενο ερευνητικό ερώτημα διαπιστώνεται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό του συνόλου των συμμετεχόντων ανεξαρτήτως χρόνων υπηρεσίας (74,2% , 59,6% , 62,8% και 72,7% για την 1^η,2^η,3^η,4^η ομάδα κατανομής χρόνων υπηρεσίας αντίστοιχα) δήλωσαν ότι δεν γνωρίζουν αν η Περιφέρεια ή ο Δήμος έχουν συντάξει σχέδιο αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών, ενώ πολύ μικρά ποσοστά (7,5% ,14%, 11,4% και 18,2% για την 1^η,2^η,3^η,4^η ομάδα κατανομής χρόνων υπηρεσίας αντίστοιχα) δήλωσαν ότι γνωρίζουν ότι η Περιφέρεια ή ο Δήμος έχουν συντάξει σχέδιο αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών. Για το αμέσως επόμενο ερευνητικό ερώτημα διαπιστώνεται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό του συνόλου των συμμετεχόντων ανεξαρτήτως χρόνων υπηρεσίας (59% , 75,4% , 68,6% και 72,7%

για την 1^η,2^η,3^η,4^η ομάδα κατανομής χρόνων υπηρεσίας αντίστοιχα) δήλωσαν ότι οι εκπαιδευτικοί αντιμετωπίζουν με σοβαρότητα τις ασκήσεις ετοιμότητας που γίνονται στις σχολικές μονάδες. Για το επόμενο ερευνητικό ερώτημα διαπιστώνεται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό του συνόλου των συμμετεχόντων ανεξαρτήτως χρόνων υπηρεσίας (81,8% , 89.4% , 88,5% και 63% για την 1^η,2^η,3^η,4^η ομάδα κατανομής χρόνων υπηρεσίας αντίστοιχα) δήλωσαν ότι η επιμόρφωση από τον εργασιακό φορέα είναι απολύτως αναγκαία και εκείνη που θα βοηθούσε ώστε η προετοιμασία της αντιμετώπισης καταστάσεων έκτακτης ανάγκης να είναι η ενδεδειγμένη. Στο ερευνητικό ερώτημα προς εκείνους εκ των συμμετεχόντων που υπηρετούν σαν εκπαιδευτικοί αν θεωρούν ότι η Διεύθυνση του σχολείου έχει τις δεξιότητες και την δυνατότητα να λάβει αποφάσεις εγκαίρως και με αποτελεσματικότητα σε περίπτωση ανάγκης η πλειοψηφία όλων των ομάδων κατανομής χρόνων υπηρεσίας εξαιρουμένης της τετάρτης απάντησε θετικά (59% , 73% και 61.1% για την 1^η,2^η,3^η ομάδα κατανομής χρόνων υπηρεσίας αντίστοιχα) δήλωσαν ότι η επιμόρφωση από τον εργασιακό φορέα είναι απολύτως αναγκαία. Αντίθετα μόνο ποσοστό 25% της 4ης ομάδας κατανομής χρόνων υπηρεσίας θεωρεί την επιμόρφωση από τον εργασιακό φορέα αναγκαία. Στο τελευταίο ερευνητικό ερώτημα προς εκείνους εκ των συμμετεχόντων που υπηρετούν σε θέση ευθύνης αν θεωρούν ότι οι εκπαιδευτικοί των σχολικών τους μονάδων, έχουν την επαρκή επιμόρφωση διαπιστώνουμε ότι α. στην 1η ομάδα κατανομής χρόνων υπηρεσίας δεν υπηρετεί κανείς σε θέση ευθύνης .β. στην 2^η ομάδα κατανομής χρόνων υπηρεσίας ποσοστό 40% θεωρεί ότι υπάρχει επαρκούς επιπέδου επιμόρφωση, ποσοστό 40% θεωρεί ότι υπάρχει μετρίου επιπέδου επιμόρφωση ενώ ποσοστό 20% θεωρεί ότι δεν υπάρχει επαρκούς επιπέδου επιμόρφωση γ. στην 3^η ομάδα κατανομής χρόνων υπηρεσίας ποσοστό 17,6% θεωρεί ότι υπάρχει επαρκούς επιπέδου επιμόρφωση, ποσοστό 58,8% θεωρεί ότι υπάρχει μετρίου επιπέδου επιμόρφωση ενώ ποσοστό 23,6% θεωρεί ότι δεν υπάρχει επαρκούς επιπέδου επιμόρφωση. δ. στην 4^η ομάδα κατανομής χρόνων υπηρεσίας ποσοστό 42,8% θεωρεί ότι υπάρχει επαρκούς επιπέδου επιμόρφωση, ποσοστό 42,8% θεωρεί ότι υπάρχει μετρίου επιπέδου επιμόρφωση ενώ ποσοστό 14,4% θεωρεί ότι δεν υπάρχει επαρκούς επιπέδου επιμόρφωση.

Χρόνια Υπηρεσίας

Χρόνια Υπηρεσίας					
		0-10	11-20	21-30	31+

Γνωρίζετε αν υπάρχει στο σχολείο σας σχέδιο έκτακτης ανάγκης που αφορά την εκδήλωση σεισμού	<i>Καθόλου</i>	7	1	1	0
	<i>Λίγο</i>	3	4	0	0
	<i>Μέτρια</i>	9	5	2	0
	<i>Πολύ</i>	19	6	10	3
	<i>Πάρα πολύ</i>	28	41	22	8
Γνωρίζετε αν η Περιφέρεια ή ο Δήμος έχουν συνάξει σχέδιο αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών	<i>Καθόλου</i>	35	21	12	4
	<i>Λίγο</i>	14	13	10	4
	<i>Μέτρια</i>	12	15	9	1
	<i>Πολύ</i>	3	6	4	0
	<i>Πάρα πολύ</i>	2	2	0	2
Πιστεύετε ότι αντιμετωπίζουν με σοβαρότητα τις ασκήσεις ετοιμότητας εκπαιδευτικοί της σχολικής σας μονάδας	<i>Καθόλου</i>	3	1	0	0
	<i>Λίγο</i>	6	5	1	0
	<i>Μέτρια</i>	18	8	10	3
	<i>Πολύ</i>	21	22	14	5
	<i>Πάρα πολύ</i>	18	21	10	3
Επιμόρφωση από τον εργασιακό φορέα	<i>Καθόλου</i>	2	2	1	1
	<i>Λίγο</i>	3	0	2	1
	<i>Μέτρια</i>	7	4	1	2
	<i>Πολύ</i>	15	19	13	1
	<i>Πάρα πολύ</i>	39	32	18	6
Έχει τις δεξιότητες και μπορεί να λάβει αποφάσεις σε περίπτωση ανάγκης με αποτελεσματικότητα	<i>Καθόλου</i>	1	1	0	0
	<i>Λίγο</i>	7	2	1	1
	<i>Μέτρια</i>	19	11	6	2
	<i>Πολύ</i>	21	17	5	0
	<i>Πάρα πολύ</i>	18	21	6	1
Έχουν επαρκή επιμόρφωση	<i>Καθόλου</i>	0	0	1	0
	<i>Λίγο</i>	0	1	3	1
	<i>Μέτρια</i>	0	2	10	3
	<i>Πολύ</i>	0	2	1	3
	<i>Πάρα πολύ</i>	0	0	2	0

Πίνακας 10: Ερευνητικά ερωτήματα και χρόνια υπηρεσίας

➤ Θέση στη σχολική δομή

Στον πίνακα που ακολουθεί φαίνεται η σχέση των απαντήσεων, που έδωσε το σύνολο των συμμετεχόντων στην έρευνα, στα ερευνητικά ερωτήματα σε συνάρτηση με την θέση στην δομή της σχολικής μονάδας. Στο ερώτημα αν υπάρχει στην σχολική μονάδα σχέδιο έκτακτης ανάγκης που αφορά την εκδήλωση σεισμού ποσοστό 77,8% των εκπαιδευτικών απάντησε θετικά στο ερώτημα. Αντίστοιχα το ποσοστό για τους κατέχοντες θέση υποδιευθυντή και διευθυντή ήταν 100% και 96% αντίστοιχα. Για το επόμενο ερευνητικό ερώτημα διαπιστώνεται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό του συνόλου των συμμετεχόντων (67,1% , 100% και 60% για εκπαιδευτικούς, υποδιευθυντές και διευθυντές αντίστοιχα) δήλωσε ότι δεν γνωρίζουν αν η Περιφέρεια ή ο Δήμος έχουν συντάξει σχέδιο αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών, ενώ πολύ μικρά ποσοστά (9,2% ,0% και 24% για εκπαιδευτικούς, υποδιευθυντές και διευθυντές αντίστοιχα) δήλωσε ότι έχουν γνώση για το σχέδιο αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών που έχουν η Περιφέρεια ή ο Δήμος. Για το αμέσως επόμενο ερευνητικό ερώτημα διαπιστώνεται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό του συνόλου των συμμετεχόντων (67,8% , 75% και 64% για εκπαιδευτικούς, υποδιευθυντές και διευθυντές αντίστοιχα) δήλωσαν ότι οι εκπαιδευτικοί αντιμετωπίζουν με σοβαρότητα τις ασκήσεις ετοιμότητας που γίνονται στις σχολικές μονάδες. Για το επόμενο ερευνητικό ερώτημα διαπιστώνεται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό του συνόλου των συμμετεχόντων (84,3% , 75% και 88,5% για εκπαιδευτικούς, υποδιευθυντές και διευθυντές αντίστοιχα) δήλωσαν ότι η επιμόρφωση από τον εργασιακό φορέα είναι απολύτως αναγκαία και εκείνη που θα βοηθούσε ώστε η προετοιμασία της αντιμετώπισης καταστάσεων έκτακτης ανάγκης να είναι η ενδεδειγμένη. Στο ερευνητικό ερώτημα προς εκείνους εκ των συμμετεχόντων που υπηρετούν σαν εκπαιδευτικοί αν θεωρούν ότι η Διεύθυνση του σχολείου έχει τις δεξιότητες και την δυνατότητα να λάβει αποφάσεις εγκαίρως και με αποτελεσματικότητα σε περίπτωση ανάγκης η πλειοψηφία απάντησε θετικά (63,5%) Στο τελευταίο ερευνητικό ερώτημα προς εκείνους εκ των συμμετεχόντων που υπηρετούν σε θέση ευθύνης αν θεωρούν ότι οι εκπαιδευτικοί των σχολικών τους μονάδων, έχουν την επαρκή επιμόρφωση διαπιστώνουμε ότι α. οι υποδιευθυντές σε ποσοστό 75% θεωρούν μετρίου επιπέδου επιμόρφωση ενώ σε ποσοστό 25% θεωρούν ότι υπάρχει επαρκούς επιπέδου επιμόρφωση β. οι διευθυντές σε ποσοστό 52%

θεωρούν μετρίου επιπέδου επιμόρφωση, σε ποσοστό 20% θεωρούν ότι δεν υπάρχει επαρκούς επιπέδου επιμόρφωση.

θέση				
		εκπαιδευτικός	υποδιευθυντής	διευθυντής
Γνωρίζετε αν υπάρχει στο σχολείο σας σχέδιο έκτακτης ανάγκης που αφορά την εκδήλωση σεισμού	Καθόλου	9	0	0
	Λίγο	7	0	0
	Μέτρια	15	0	1
	Πολύ	33	0	5
	Πάρα πολύ	76	4	19
Γνωρίζετε αν η Περιφέρεια ή ο Δήμος έχουν συνάξει σχέδιο αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών	Καθόλου	64	4	4
	Λίγο	30	0	11
	Μέτρια	33	0	4
	Πολύ	10	0	3
	Πάρα πολύ	3	0	3
Πιστεύετε ότι αντιμετωπίζουν με σοβαρότητα τις ασκήσεις ετοιμότητας εκπαιδευτικοί της σχολικής σας μονάδας	Καθόλου	4	0	0
	Λίγο	11	0	1
	Μέτρια	30	1	8
	Πολύ	50	1	11
	Πάρα πολύ	45	2	5
Επιμόρφωση από τον εργασιακό φορέα	Καθόλου	5	0	1
	Λίγο	4	0	2
	Μέτρια	13	1	0
	Πολύ	42	0	6
	Πάρα πολύ	76	3	16
Έχει τις δεξιότητες και μπορεί να λάβει αποφάσεις σε περίπτωση ανάγκης με αποτελεσματικότητα	Καθόλου	2	0	0
	Λίγο	10	0	0
	Μέτρια	39	0	0
	Πολύ	44	0	0
	Πάρα πολύ	45	0	0
Έχουν επαρκή επιμόρφωση	Καθόλου	0	0	1
	Λίγο	0	1	4
	Μέτρια	0	3	13
	Πολύ	0	0	6
	Πάρα πολύ	0	0	1

Πίνακας 11

Κεφ. 4^ο ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

4.1. Συμπεράσματα

Η σχολική κοινότητα αποτελεί μια μικρή κοινωνία εντός της οποίας πρέπει να υπάρχει αρμονία στη συνεργασία των εκπαιδευτικών και σωστή διαχείριση από τη θέση του διευθυντή προκειμένου να λειτουργεί σωστά και με ομαλότητα. Η πλειονότητα της μικρής αυτής κοινωνίας αποτελείται από μικρά παιδιά τα οποία δεν έχουν επαρκή ωριμότητα κι έτσι οφείλουμε να τους παρέχουμε ένα χαρούμενο περιβάλλον για να αποκτήσουν τις απαιτούμενες γνώσεις αλλά και ασφάλεια για τη σωματική τους ακεραιότητα. Η ορθή λήψη αποφάσεων σε φάσεις κρίσεων είναι αυτή που ουσιαστικά θα ξεπεράσει κάθε εμπόδιο και θα προστατέψει τους μαθητές. Οι κρίσεις δεν μπορούν ούτε να προληφθούν ούτε να προβλεφθούν, μπορούν όμως να αντιμετωπιστούν με αποτελεσματικό τρόπο (Mitroff, 2001).

Η Ελλάδα ανήκει στις χώρες με μεγάλη σεισμικότητα και δυστυχώς τα τελευταία χρόνια με πολλά φαινόμενα πλημμύρας. Οι σχολικές μονάδες οφείλουν να είναι προετοιμασμένες για τέτοια φαινόμενα. Η ετοιμότητα είναι η καλύτερη αντιμετώπιση της κρίσης ενώ ταυτόχρονα δημιουργεί κι ένα κλίμα ασφάλειας στους μαθητές και το εκπαιδευτικό προσωπικό (Σαϊτή & Σαϊτής, 2012).

Στην έρευνα που πραγματοποιήσαμε ερευνήσαμε την ετοιμότητα των σχολικών μονάδων και του εκπαιδευτικού προσωπικού στην αντιμετώπιση κρίσεων φαινομένων φυσικών καταστροφών και καταλήξαμε στα παρακάτω:

Φυσικές καταστροφές

1. Τα σεισμικά γεγονότα και τα φαινόμενα πλημμύρας αποτελούν τα κυριότερα είδη φυσικών καταστροφών που πλήττουν τη χώρα μας επομένως η εστίαση όλων των εμπλεκόμενων εντός των σχολικών μονάδων σε αυτά είναι επιτακτική. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι μόνο ένα ποσοστό 40 % των συμμετεχόντων θεωρεί ότι τα μέτρα προστασίας που είχαν ληφθεί ήταν τα κατάλληλα ενώ το υπόλοιπο ποσοστό είχε ουδέτερη ή και αρνητική στάση έναντι αυτών. Έχουμε δηλαδή ανάγκη να διερευνήσουμε τις αιτίες αυτής της ουδέτερης ή και αρνητικής στάσης, τα αποτελέσματα της οποίας να μας οδηγήσουν πιθανώς στην αναθεώρηση των μέτρων προστασίας. Βέβαια το γεγονός του ποσοστού που είχε ουδέτερη ή αρνητική στάση (60 % των

συμμετεχόντων) έχει σχέση και με το γεγονός ότι ένα ποσοστό 51,5% έχει πληροφόρηση για τις φυσικές καταστροφές από μέτριο βαθμό έως καθόλου επόμενα δεν έχει τη δυνατότητα να κρίνει τα μέτρα προστασίας.

2. Το διαδίκτυο κατέχει την πρώτη θέση στη σειρά των πηγών πληροφόρησης για τις φυσικές καταστροφές . Ακολουθούν τα ΜΜΕ, τα επιμορφωτικά προγράμματα και η βιβλιογραφία. Φαίνεται λοιπόν ότι η ηθελημένη ατομική ενημέρωση κυριαρχεί τόσο σε σχέση με τα επιμορφωτικά προγράμματα που οργανώνουν οι διάφοροι φορείς εντός του εργασιακού ωραρίου όσο και αυτή που παρέχουν τα ΜΜΕ αθροιστικά. Το τελευταίο εξεταζόμενο σε συνδυασμό με το γεγονός ότι η μεγάλη πλειοψηφία των συμμετεχόντων (84,7%) θεωρεί ότι τα επιμορφωτικά προγράμματα από τον εργασιακό φορέα θα βοηθούσαν στην καλύτερη προετοιμασία της αντιμετώπισης έκτακτων καταστάσεων καθιστά επιτακτική την ανάγκη αναβάθμισης των εκπαιδευτικών προγραμμάτων τόσο από άποψη θεματολογίας όσο και από άποψη συχνότητας. Η συμμετοχή τόσο του επίσημου θεσμοθετημένου οργάνου όσο και της τοπικής αυτοδιοίκησης κρίνεται επιτακτική. Επίσης διαπιστώνεται ότι τα ΜΜΕ αποτελούν αναγκαστική πηγή πληροφόρησης για σημαντικό ποσοστό συμμετεχόντων το οποίο θα παρουσιάσει μια σημαντική τάση μείωσης αν αναβαθμιστούν τα εκπαιδευτικά προγράμματα.
3. Η συντριπτική πλειοψηφία του δείγματος των συμμετεχόντων θεωρεί επιβεβλημένη την ύπαρξη σχεδίου έκτακτης ανάγκης για σεισμό στην σχολική μονάδα (ποσοστό 92 %). Ενώ ταυτόχρονα ένα ποσοστό 18,9 % δε γνωρίζει ή πιστεύει ότι ίσως υπάρχει σχέδιο έκτακτης ανάγκης για σεισμό . Δύο είναι τα σημεία ενδιαφέροντος: α. Υπάρχει ένα ποσοστό 8 % το οποίο ενώ θεωρεί επιβεβλημένη την ύπαρξη σχεδίου διαφυγής, δε γνωρίζει την ύπαρξη του. Β. Υπάρχει όμως ποσοστό 10,9% το οποίο ενώ θεωρεί επιβεβλημένη την ύπαρξη σχεδίου διαφυγής δε γνωρίζει αν η σχολική μονάδα που υπηρετεί έχει συντάξει σχέδιο έκτακτης ανάγκης. Αυτό σημαίνει ότι από τη Διεύθυνση των Σχολικών Μονάδων δεν υπάρχει η απαιτούμενη υπευθυνότητα να ενημερώσει σχετικά τους εκπαιδευτικούς.
4. Η συντριπτική πλειοψηφία του δείγματος των συμμετεχόντων θεωρεί επιβεβλημένη την ύπαρξη σχεδίου αντιμετώπισης φαινομένων πλημμύρας στη σχολική μονάδα (ποσοστό 86,4 %). Ποσοστό 55 % δε γνωρίζει αν

υπάρχει σχέδιο έκτακτης ανάγκης για πλημμύρες. Δύο είναι τα σημεία ενδιαφέροντος. Α. Υπάρχει ποσοστό 13,6 % που δε θεωρεί επιβεβλημένη την ύπαρξη σχεδίου αντιμετώπισης φαινομένων πλημμύρας και λογικά δε γνωρίζει την ύπαρξή του. Β. Υπάρχει ποσοστό 41,4 % το οποίο ενώ θεωρεί μεν επιβεβλημένη την ύπαρξη σχεδίου δε γνωρίζει αν η σχολική μονάδα που υπηρετεί έχει συντάξει σχέδιο έκτακτης ανάγκης. Και εδώ φαίνεται η έλλειψη σχετικής ενημέρωσης από την ηγεσία της σχολικής μονάδας Αναλογία που μόνο σοβαρούς κινδύνους περιέχει.

5. Από την έρευνα προκύπτει ότι ένα ποσοστό από 57,4 % μέχρι 65,7 % γνωρίζει τις οδηγίες πρόληψης, τις ενέργειες που πρέπει να γίνουν κατά τη διάρκεια του σεισμού και μετά από αυτόν, του επίσημου φορέα αντισεισμικής προστασίας της πολιτείας. Το υπόλοιπο ποσοστό δε γνωρίζει ή αδιαφορεί για αυτές. Αναφερόμαστε σε ένα ποσοστό που κυμαίνεται από 34,3 % μέχρι 42,6 % . Με άλλα λόγια 1 στα 2,6 από τα στελέχη της εκπαίδευσης.
6. Ιδιαίτερα ανησυχητικό είναι ένα ακόμα στοιχείο που προκύπτει από την έρευνα. Ποσοστό 23 % δηλαδή 1 στους 5 περίπου από τα στελέχη της εκπαίδευσης γνωρίζει την ύπαρξη του εθνικού σχεδίου «Ξενοκράτης» της πολιτικής προστασίας για την αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών. Ενώ σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο μόνο ποσοστό 11,2 % γνωρίζει αν υπάρχει σχέδιο της Περιφέρειας ή του Δήμου. Όσον αφορά δε την ενημέρωση μέσω επίσκεψης στη σελίδα της Πολιτικής Προστασίας στο διαδίκτυο ποσοστό μόνο 17,2 % δήλωσε ότι λαμβάνει ενημέρωση μέσω αυτής. Τα αναφερόμενα στοιχεία είναι ιδιαίτερα ανησυχητικά και υποδηλώνουν σχεδόν παντελή έλλειψη ενημέρωσης, το οποίο αν εξεταστεί ταυτόχρονα με αυτό της παραγράφου 5 αποτελούν εκρηκτικό μίγμα και ενδεικτικό του πανικού που θα επικρατήσει σε περίπτωση εκδήλωσης φαινομένου εκτάκτου γεγονότος.
7. Από την έρευνα φαίνεται ότι τα μέτρα που έχουν ληφθεί στις σχολικές μονάδες για την αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών είναι τα ενδεδειγμένα και τα εκ των οδηγιών προβλεπόμενα. Στέρηση παρατηρείται στην πραγματοποίηση ασκήσεων ετοιμότητας (βασικό στοιχείο προστασίας). Ποσοστό 53,2 % δηλώνει ότι γίνονται ασκήσεις ετοιμότητας δηλαδή περίπου στις μισές σχολικές μονάδες των συμμετεχόντων στην έρευνα. Όσον αφορά τον αριθμό των πραγματοποιούμενων ασκήσεων σε όποιες σχολικές μονάδες γίνονται ποσοστό 48 % των σχολικών μονάδων πραγματοποιεί 3 ή

περισσότερες ασκήσεις ανά σχολικό έτος ενώ ποσοστό 52 % των σχολικών μονάδων πραγματοποιεί 1 ή 2 φορές ανά σχολικό έτος ενώ οι οδηγίες του ΟΑΣΠ είναι να γίνονται τουλάχιστον 3 ασκήσεις ετησίως. Ο σχεδιασμός, η εκτέλεση και η κατά το δυνατόν αύξηση του αριθμού των ασκήσεων ετοιμότητας θα πρέπει να είναι θέμα μέγιστης προσοχής γιατί τα ευρήματα της έρευνας είναι το λιγότερο ανησυχητικά. Επικουρικά έρχεται να προστεθεί και το εύρημα της έρευνας σύμφωνα με το οποίο μόνο το 67,4 % των συμμετεχόντων δήλωσε ότι οι εκπαιδευτικοί αντιμετωπίζουν με σοβαρότητα τις ασκήσεις ετοιμότητας δηλαδή 1 στους 3 θεωρεί την άσκηση ετοιμότητας τροχοπέδη ή άσκηση ρουτίνας.

Η διεύθυνση του σχολείου

8. Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών στην έρευνα δήλωσε ότι οι κατέχοντες θέση διοίκησης στις σχολικές μονάδες έχουν τις γνώσεις αλλά και τις δεξιότητες να λάβουν αποφάσεις σε περίπτωση ανάγκης. Βέβαια το συγκεκριμένο ποσοστό (64,3 %) υπολείπεται σημαντικά του εκ της θέσεως ευθύνης απαιτούμενου. Και εδώ καλείται η επιμόρφωση να παίξει σημαντικό ρόλο. Η παρουσία του ποσοστού (35,7 %) των κατεχόντων θέσης διοίκησης που κατά την άποψη των εκπαιδευτικών δεν έχει ή έχει ελλειπείς γνώσεις και δεξιότητες στην λήψη κρίσιμων αποφάσεων σε κρίσιμες χρονικές στιγμές μόνο προβλήματα μπορεί να δημιουργήσει και χωρίς έλεγχο καταστάσεις. Ενθαρρυντικό είναι το γεγονός ότι υπάρχει ενδιαφέρον από τους κατέχοντες θέση ευθύνης για ζητήματα πρόληψης και ενημέρωσης επί των φυσικών καταστροφών.

Επιμόρφωση

9. Ενδιαφέρον παρουσιάζει και πρέπει να τύχει ιδιαίτερης προσοχής το γεγονός ότι οι κατέχοντες θέσης ευθύνης στις σχολικές μονάδες δήλωσαν ότι παρά το γεγονός ότι οι εκπαιδευτικοί ενδιαφέρονται για πιο ενεργό ρόλο στην πρόληψη και είναι ευαισθητοποιημένοι σε θέματα φυσικών καταστροφών μόνο ένα ποσοστό (31,10 %) έχουν επαρκή επιμόρφωση. Δηλαδή 1 στους 3 περίπου εκπαιδευτικούς έχει επαρκή επιμόρφωση. Χαμηλό ποσοστό σε μια χώρα όπως η δική μας που οι φυσικές καταστροφές είναι συχνό φαινόμενο

και ταυτόχρονα μήνυμα επιτακτικής ανάγκης δράσης όλων των εμπλεκόμενων φορέων κυρίως σε τοπική και περιφερειακή κλίμακα και λιγότερο σε πανελλήνια. Ενδιαφέρον παρουσιάζει επίσης το γεγονός ότι σημαντικό ποσοστό (44,8 %) του δείγματος όσων κατέχουν θέση ευθύνης στις σχολικές μονάδες δήλωσαν ότι οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι η επιμόρφωση είναι για αυτούς μια σπατάλη χρόνου επειδή η θεματολογία των εκπαιδευτικών συναντήσεων δεν εμβαθύνει στην ουσία των θεμάτων και ακολουθεί την εύκολη επιφανειακή προσέγγισή τους.

Πληροφόρηση εκπαιδευτικών

10. Είναι χαρακτηριστικό το γεγονός ότι το ποσοστό των εκπαιδευτικών που συμμετείχαν στην έρευνα, θεωρούν επαρκές το επίπεδο πληροφόρησης τους για τις φυσικές καταστροφές και δηλώνουν προετοιμασμένοι να αντιμετωπίσουν καταστάσεις έκτακτης ανάγκης. Αξίζει να τονισθεί βέβαια και το γεγονός ότι 1 στους 3 εκπαιδευτικούς περίπου δηλώνει και επαρκής στο επίπεδο πληροφόρησης και προετοιμασμένος για αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών. Οι υπόλοιποι δηλώνουν και ανεπαρκή πληροφόρηση και ανεπαρκή προετοιμασία. Φαινόμενο που δυνητικά εμπεριέχει κινδύνους λόγω αύξησης των φυσικών καταστροφών ως απόρροια και του φαινομένου της κλιματικής αλλαγής μέσω ανθρωπογενών δραστηριοτήτων. Χειρότερη είναι η αναλογία που αφορά την επάρκεια ενημέρωσης των μαθητών (1 στους 3,3) όσο και εκείνη που αφορά την προετοιμασία των μαθητών (περίπου 1 στους 6). Μίγμα εκρηκτικό αν αναλογιστεί κανείς την συχνότητα εμφάνισης των φαινομένων στη χώρα μας.

Ευαισθητοποίηση μαθητών

11. Ένα άλλο σημαντικό κατά την άποψη μας εύρημα της έρευνα αποτελεί το γεγονός ότι οι μαθητές έδειξαν ενδιαφέρον να λάβουν πληροφόρηση για τις φυσικές καταστροφές όταν και οι εκπαιδευτικοί συμμετέχοντες στην αλυσίδα αυτή την παρείχαν σε αυτούς. Βέβαια το ποσοστό συμμετοχής αυτών των εκπαιδευτικών στην πληροφόρηση και αντίστοιχα το ενδιαφέρον των μαθητών βρισκόταν στο 54 % που είναι εξαιρετικά χαμηλό του γενικού συνόλου.

4.2.Ανασκόπηση

Πραγματοποιώντας μια ανασκόπηση στα ερευνητικά μας ερωτήματα καταλήγουμε στα ακόλουθα:

Τα σχολεία της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης δεν έχουν την ετοιμότητα να αντιμετωπίσουν έκτακτα περιστατικά. Έχουν ετοιμάσει σχέδια διαφυγής όπως ορίζει ο ΟΑΣΠ, υλοποιούν ασκήσεις ετοιμότητας που αποδεικνύεται τελικά ότι αποτελούν τροχοπέδη γιατί ούτε και οι ίδιοι δεν γνωρίζουν εάν θα αποδώσουν τη στιγμή που θα χρειαστούν. Ουσιαστικά δεν έχουν επαρκείς γνώσεις για να επιλέξουν τα απαραίτητα μέτρα προστασίας, δεν υπάρχει συνεργασία ούτε και επιμόρφωση από κρατικούς φορείς που ασχολούνται με το συγκεκριμένο αντικείμενο. Τους διακατέχει ανασφάλεια γιατί ακριβώς δε γνωρίζουν πόσο καλά θα ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της στιγμής αφού δεν τους έχει ξανασυμβεί.

Η πλειονότητα των διευθυντών λειτουργούν με υπευθυνότητα και αντιλαμβάνονται την αναγκαιότητα εκπόνησης οργανωμένων σχεδίων δράσης. Υπάρχει και η μειοψηφία των διευθυντών που δεν δείχνουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για το συγκεκριμένο θέμα. Στατιστικά το συγκεκριμένο ποσοστό θα μπορούσε να θεωρηθεί μη σημαντικό. Αν αναλογιστούμε όμως ότι κάθε διευθυντής είναι υπεύθυνος για ένα σημαντικό αριθμό εκπαιδευτικών και ένα μεγάλο αριθμό μικρών σε ηλικία μαθητών αντιλαμβανόμαστε ότι αυτό το μικρό ποσοστό μεταφράζεται σε μεγάλο αριθμό ατόμων που είναι εκτεθειμένοι στον κίνδυνο.

Οι **διευθυντές** σε συνεργασία με το σύλλογο διδασκόντων εκπονούν οργανωμένα σχέδια διαφυγής όπως ορίζει ο ΟΑΣΠ. Οι ελλείψεις όμως γνώσεις, λόγω έλλειψης στόχων στην διαδικασία της επιμόρφωσης, τους δημιουργούν ανασφάλειες. Η επιμόρφωση και η συνεργασία με την Περιφέρεια και τους Δήμους αν και είναι επιτακτική ανάγκη, δυστυχώς είναι ανέφικτη. Οφείλουν

μόνοι τους να ερευνήσουν και να καταλήξουν στα καλύτερα χωρίς να γνωρίζουν εάν οι επιλογές τους είναι επιστημονικά ορθές.

Οι εκπαιδευτικοί είναι ευαισθητοποιημένοι σε θέματα που αφορούν τη διαχείριση κρίσεων και ενδιαφέρονται να ενημερωθούν. Η επιθυμία τους αυτή αποδεικνύεται από το γεγονός ότι επιδιώκουν να ενημερωθούν από το διαδίκτυο και τα ΜΜΕ. Έτσι δεν κατορθώνουν να έχουν μια ολοκληρωμένη επιμόρφωση με αποτέλεσμα να απογοητευτούν και να εγκαταλείψουν την προσπάθειά τους. Αλλά και τα επιμορφωτικά σεμινάρια που πραγματοποιούνται στις περισσότερες περιπτώσεις υστερούν στην πρακτική εφαρμογή. Αυτό έχει σαν συνέπεια ένα μεγάλο ποσοστό εκπαιδευτικών (2 στους 3) αν και πιστεύουν ότι χρειάζεται επιμόρφωση, δεν επιμορφώνονται αλλά επιδιώκουν την αυτοεπιμόρφωση που δεν αποτελεί την ιδανικότερη λύση.

Κεφ. 5^ο-Προτάσεις

Η παρούσα έρευνα δημιούργησε προβληματισμούς και ανέδειξε τις ελλείψεις και τα αδύνατα σημεία του ελληνικού σχολείου σε σχέση με τη διαχείριση κρίσεων φαινομένων φυσικών καταστροφών.

Επειδή η χώρα μας ανήκει στις χώρες υψηλού κινδύνου για σεισμό και με τα νέα δεδομένα και για πλημμύρα θα ήταν θεμιτό να μελετήσουμε με περισσότερη σοβαρότητα και υπευθυνότητα το θέμα. Καλύτερα να είμαστε προετοιμασμένοι

να αντιμετωπίσουμε τις καταστάσεις παρά να θρηνήσουμε θύματα εκ των υστέρων.

Οι προτάσεις μας, οι οποίες προκύπτουν από τα ευρήματα της παρούσας έρευνας αναφορικά με τις ελλείψεις και δυσλειτουργίες που διαπιστώνονται στις σχολικές μονάδες απέναντι σε φυσικές καταστροφές και οι οποίες επιβεβαιώνονται και από την επαγγελματική μας εμπειρία, συνοψίζονται στα παρακάτω:

- Ο επίσημος φορέας ανέγερσης των σχολικών μονάδων «Κτηριακές Υποδομές Α.Ε.» οφείλει να προβεί σε **ελέγχους τρωτότητας των σχολικών κτηρίων** και να μεριμνήσει για την αποκατάστασή προβλημάτων που θα διαπιστωθούν. Τα αποτελέσματα της έρευνας συμφωνούν με αυτά του Σαΐτη (2008) σύμφωνα με τα οποία «Οι κτιριακές εγκαταστάσεις των σχολείων δεν ελέγχονται από ειδική κρατική υπηρεσία σε τακτά χρονικά διαστήματα με αποτέλεσμα να εκφράζονται αμφιβολίες για το αν και κατά πόσο οι συγκεκριμένες εγκαταστάσεις είναι ασφαλείς για τα παιδιά και τους δασκάλους που στεγάζουν». Η προσωπική εμπειρία έχει δείξει ότι οι σχολικές μονάδες αν και παρουσιάζουν προβλήματα δεν έχει γίνει ουσιαστικός έλεγχος από τις Τεχνικές Υπηρεσίες των Δήμων.
- Να διατεθούν κονδύλια από τους δήμους για να γίνει **μελέτη του σχεδίου εκκένωσης** των σχολικών κτιρίων του ΟΑΣΠ από εξειδικευμένες ομάδες της Πολιτικής Προστασίας και να αναρτηθεί σε όλους τους χώρους συγκέντρωσης των μαθητών.
- Κάθε σχολική επιτροπή να αναθέσει σε πιστοποιημένους τεχνικούς ασφαλείας την **εκπαίδευση** διοικητικού και διδακτικού προσωπικού των σχολικών μονάδων ενώ, θα πρέπει να δοθεί έμφαση και στην ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των μαθητών. Ειδικότερα, να δοθεί βαρύτητα στην επιμόρφωση των διευθυντών και των εκπαιδευτικών ώστε να παρακολουθούν υποχρεωτικά σεμινάρια σε τακτά χρονικά διαστήματα και μέσα στο εργασιακό τους ωράριο από πιστοποιημένους φορείς που θα τους υποδεικνύουν έμπρακτα πώς να διαχειριστούν σε πρακτικό επίπεδο μια περίπτωση και να μην αρκούνται στο θεωρητικό πλαίσιο. Επίσης, σημαντική είναι και η επιμόρφωση σε ζητήματα ψυχολογικής υποστήριξης των μαθητών σε περιπτώσεις φυσικών καταστροφών. Είναι σημαντικό, όλοι οι εμπλεκόμενοι να παρακολουθήσουν σεμινάρια

διαχείρισης σωστικών μέσων και πρώτων βοηθειών για τις πρώτες ώρες μέχρι να λειτουργήσει ο κρατικός μηχανισμός.

- Να γίνει **καμπάνια προβολής και ενημέρωσης** στο χώρο της εκπαίδευσης, της ιστοσελίδας του ΟΑΣΠ και της Πολιτικής Προστασίας και να γνωρίσουν τις πολύτιμες συμβουλές που παρέχουν.
- Καλό είναι η παρούσα έρευνα να υλοποιηθεί με μεγαλύτερο δείγμα πανελλαδικά και, τα αποτελέσματά της να ληφθούν σοβαρά υπόψη από τους υπεύθυνους ώστε να βελτιωθεί ο βαθμός ετοιμότητας των σχολικών μονάδων απέναντι σε φυσικές καταστροφές.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αθανασούλα –Ρέππα , Αν. , Κουτούζης, Μ., Μαυρογιώργος Γ.,

Λέκκας, Ε. (2000). Φυσικές και Τεχνολογικές Καταστροφές. Αθήνα: ACCESS Pre-Press. 3804460-3805459.

Μπαμπινιώτης, Γ. Δ. (1998) . Λεξικό της νέας ελληνικής γλώσσας. Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας.

- Αθανασούλα-Ρέππα, Α., (1999). Ο Εκπαιδευτικός Οργανισμός και το ευρύτερο κοινωνικό του Περιβάλλον, στο Α. Αθανασούλα-Ρέππα, Μ. Κουτούζης, Ι. Χατζηευστρατίου: Διοίκηση
- Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας, 2011. Η Πολιτική Προστασία στην Ελλάδα και την ΕΕ. Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Πολιτικής Προστασίας.
- Εκπαιδευτικών Μονάδων, Τόμος Γ', «*Εκπαιδευτική Διοίκηση και Πολιτική*», Πάτρα: ΕΑΠ
- Ζαβλανός, Μ. (2002). Οργανωτική Συμπεριφορά. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη Α.Ε.
- Κασουλίδης, Γ., & Κυριακίδης, Λ. (2004). Αξιοποίηση της έρευνας της εκπαιδευτικής αποτελεσματικότητας για σκοπούς ανάπτυξης μοντέλου χάραξης εκπαιδευτικής πολιτικής: Διερεύνηση της σχέσης που υπάρχει ανάμεσα στο κόστος και στα αποτελέσματα μιας καινοτομίας. Στους Α. Γαγάτση, Α. Ευαγγελίδου, Ε. Φτιάκα, Λ. Κυριακίδη, Ν. Τσαγγαρίδου & Μ. Κουτσούλη (Επιμ. Εκδ.). Σύγχρονες τάσεις στην εκπαιδευτική έρευνα και πρακτική: Πρακτικά VIII. Παγκύπριου Συνεδρίου Παιδαγωγικής Εταιρείας Κύπρου (σς. 223-231). Λευκωσία.
- Κουτούζης, μ., (1999) Γενικές Αρχές Μάνατζμεντ, Πάτρα Ε.Α.Π.
- Λυρατζή, Μ. (2009). Σχέδιο έκτακτης ανάγκης για τη βιβλιοθήκη του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, Αθήνα: Εκδόσεις Π.Ι..
- Μέτρα Προστασίας των μαθητών από διάφορους κινδύνους και συμφορές, Υπουργείο Εσωτερικών – Πολιτικής Άμυνας, Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού- Γραφείο Πολιτικής Άμυνας, Κύπρος.
- Μούτσιοι-Ρέντζος, Α. -Καλαβάσης, Φ. , (2013). Στο Α. Κοντάκος και Φ. Καλαβάσης (επιμ.), Θέματα Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού 5, Αθήνα: Διάδραση
- Μπαμπινιώτης, Γ. (2002). Λεξικό της νέας ελληνικής γλώσσας. Β' Έκδοση. Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας Ε.Π.Ε..
- Μπουραντάς, Γ. Δ. (2002) . Μάνατζμεντ. Αθήνα: Γ. Μπένου.

- Μπαμπάλης, Θ. , & Κιρκιγιάννη, Φ. , (2011), «Σχέση σχολείου και οικογένειας:Ο ρόλος του διευθυντή», Πρακτικά Επιστημονικής Ημερίδας Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Πανεπιστημίου Αιγαίου-ΤΕΠΑΕΣ 27-28-5-2011.
- Μπουλούτζα, Π. (2006, 10 Σεπτεμβρίου). Κάθε χρόνο τραυματίζονται 75.000 μαθητές. Η Καθημερινή, σ.27.
- Νιτσόπουλος , Β., Χαλκιώτης, Δ., (1999) Διοίκηση Εκπαιδευτικών Μονάδων, Τόμος Α. Πάτρα, Ε.Α.Π.
- Ξηροτύρη-Κουφίδου,Σ.(1997). Διοίκηση Ανθρωπίνων Πόρων, Θεσσαλονίκη:Ανίκουλα.
- Ο.Α.Σ.Π. (2018, Μάιος 21) Retrieved from Ο.Α.Σ.Π. <http://www.oasp.gr>
- Οργανισμός Αντισεισμικού Σχεδιασμού και Προστασίας, Υπουργείο Οικονομίας, Υποδομών, Ναυτιλίας και Τουρισμού, Σχέδιο Μνημονίου Ενεργειών για την Διαχείριση του Σεισμικού Κινδύνου στις Σχολικές Μονάδες Available at: <http://www.oasp.gr/inform/teachers>, Accessed at 26-11-2015
- Οργανισμός Αντισεισμικού Σχεδιασμού και Προστασίας ΣΕΙΣΜΟΣ – Η ΓΝΩΣΗ ΕΙΝΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ, Επικαιροποίηση Κειμένων –Επιμέλεια Ύλης (2009) Δρ Κούρου Ασημίνα, Αθήνα 2009.
- Πασιαρδής, Π. (2004). Εκπαιδευτική ηγεσία: Από την περίοδο της ευμενούς αδιαφορίας στη σύγχρονη εποχή. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Πραστάκος Γρ. (2006).Διοικητική Επιστήμη: Λήψη αποφάσεων στην κοινωνία της πληροφορίας. 2^η Έκδοση, Αθήνα. Εκδόσεις Σταμούλη.
- Πυργιωτάκης, Ι.,(2008). Ελληνική Οικογένεια:Δομή και Λειτουργία-Εξελίξεις και προοπτικές στο «Σύγχρονο Σχολείο», Επιστημονική Επετηρίδα της Ψυχολογικής Εταιρίας Β. Ελλάδος, τόμος 6 , Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 1-34.
- Σαΐτης, Χ., (1992) Οργάνωση και διοίκηση της εκπαίδευσης. Θεωρία και Πράξη, Αθήνα.

Σαΐτη, Α. & Μιχόπουλος, Αν. (2005). Η αναγκαιότητα ανάπτυξης ηγετικών στελεχών της εκπαίδευσης: Η περίπτωση των υποδιευθυντών σχολικών μονάδων», *Επιστήμες Αγωγής – Πρώην «Σχολείο και Ζωή»*, 4, 43-56.

Σαΐτης, Χ. (2008). Ο διευθυντής στο δημόσιο σχολείο. Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Σαΐτη, Α. & Σαΐτης, Αθ., Χ. (2012). Οργάνωση και Διοίκηση της Εκπαίδευσης - Θεωρία, Έρευνα και Μελέτη Περιπτώσεων. Αθήνα: Άννα Σαΐτη

Σαΐτη, Α. & Σαΐτης, Αθ., Χ., Γουναρόπουλος, Γ. (2008), Στάσεις και αντιλήψεις των εκπαιδευτικών για τη διαχείριση κρίσεων στα σχολεία της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. 6ο Πανελλήνιο Συνέδριο, «Ελληνική Παιδαγωγική και Εκπαιδευτική Έρευνα», Παιδαγωγική Εταιρία Ελλάδος, (σφ. 344 - 354). Αθήνα: επιμ. Α. Τριλιανός και Ι. Καράμηνας.

Σαΐτης, Χ. (2014), Μύηση των εκπαιδευτικών στα μυστικά της σχολικής ηγεσίας : σύγχρονες τάσεις και πρακτικές. Αθήνα: Αυτοέκδοση

Σαπουντζάκη, Κ., & Δανδουλάκη, Μ. (2015). Κίνδυνοι και Καταστροφές. Αθήνα, Αττική, Ελλάδα

Σφακιανάκης, Μ.,Κ. (2006) Διοικητική κρίσεων. Αθήνα: Έλλην.

Τσιάκκικος Α (2007) Το επαγγελματικό άγχος των διευθυντών της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης της Κύπρου. Πηγές, επιπτώσεις και στρατηγικές αντιμετώπισης. Διατριβή Λευκωσία Πανεπιστημίου Κύπρου.

ΥΠΕΧΩΔΕ ΟΑΣΠ (1999) Σχέδιο Πολιτικής Προστασίας «Ξενοκράτης – Σεισμοί» Αθήνα

ΥΠΕΧΩΔΕ ΟΑΣΠ (ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2000) «Ελληνικός Αντισεισμικός Κανονισμός ΕΑΚ 2000» Αθήνα

Χατζηγεωργίου, Γ. , (2003). Πρόταση για ένα Σύγχρονο Αναλυτικό Πρόγραμμα: Μια ολιστική- Οικολογική προοπτική, Αθήνα: Ατραπός.

Χατζηχρήστου, Χ. (2012). Διαχείριση κρίσεων στη σχολική κοινότητα. Αθήνα: Τυπωθήτω

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Aguilera, D. C. (1990). *Crisis Intervention :Theory and Methodology*. 6th edition. St. Louis: Mosby.

Boin, A. 't Hart, P. , Stern, E. and Sundelius, B. (2005). *The politics of crisis management: Public leadership under pressure*.

Boulgaridew. Rowe. A. (2001). *Managerial Decision Making*, Macmillan Publishing Company.

Bouvier, A. , (2011). *Επικοινωνία και Διακυβέρνηση Εκπαιδευτικών Συστημάτων*. Στο Α.Κοντάκος και Φ. Καλαβάσης (επιμ.), *Θέματα Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού 4*. Αθήνα Διάδραση.

Brock, S. , Sandoval, J.&Lewis,S.(2005). *Διαχείριση κρίσεων στο Σχολείο*, Αθήνα: Τυπωθήτω, Γ. Δάρδανος.

Caplan, G. (1961). *An approach to community mental health*. New York: Grune and Stratton

Caplan, G. (1964). *Principles of preventive Psychiatry*. London. Tavistock. Publications.

Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. (2008). *Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Cohen, D. M., Marchm J.G., & Olsen, J. D. (1972), A garbage can model of organizational choice. *Administrative Science Quarterly*, 17, 1-25.

COHEN, R.E. & AHEARN, F.L. (1980). *Handbook for mental health care of disaster victims*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.

Cornell, D. G., & Sheras, P. L. (1998). Common errors in school crisis response: Learning from our mistakes. *Psychology in the Schools*, 35(3), 297-307.

Erikson, E. H. (1963). *Childhood and society* (Rev. ed.).

Furnham A. (1997). *Decision- making the psychology of behavior at work – the individual in the organization* 479-513 Hove East, Psychology Press.

Goleman, D. (2006). *Emotional intelligence*. Bantam.

Goldsmith M., Govindarajan V., Keye B. & Vicere, A.A. (2002). *The many facets of Leadership*. New York. Financial times prentice Hall.

Golub, A. L. (1997). *Decision analysis: an integrated approach*. John Wiley.

Coombs, W. T. (2006). The protective powers of crisis response strategies: Managing reputational assets during a crisis. *Journal of Promotion Management*, 12, 241-259.

Hanson, E. M. (2003), *Educational administration and organizational behavior* (5th ed Boston: Allyn and Bacon.

Harrison, E. F. (1999). *The managerial decision making process*. Boston: Houghton Mifflin

Heath, R. (1998). *Crisis Management for Managers and Executives*. Pearson Education.

Herman C. F. (1963). Some consequences of crisis which limit the viability of organisations. *Administrative Science Quarterly*.

Hewitt, K. (1983). *Interpretations of Calamity: From the Viewpoint of Human Ecology* (The Risks & Hazards Series, 1). London.

Hewitt, K. (1983). *The idea of calamity in a technocratic age*

Hillyard, M. (2000). *Public Crisis Management : How and Why Organizations Work Together to Solve Society's most Threatening Problems*. Writers Club Press.

Hoy, W. K. & Miskel, C. G. (2007). *Educational administration: Theory, research, and practice* (8th ed.) New York: Mc Graw-Hill, Inc.

Holsapple, C.W., Whinnston, A. (1996). *Decision support systems: A knowledge based approach*. St. Paul, MN: West Publishing.

Hoy, W.K., & Tarter, C. J. (1995) *Administrators solving the problems of practice: Decision-making concepts, cases and consequences*. Boston: Allyn and Bacon.

Kerchner C.T.(1993) . *The Strategy of Teaching Strategy*. In *Cognitive Perspectives on Educational Leadership* ed Hallinger, P., Leithwood K., & Murphy, J., 5-20 New York: Teachers College Press.

Klingman, A. (1986b). A five-level model of intervention: School psychology and guidance counseling in Israel. *Professional Psychology: Research and Practice*, 17(1), 69-74

- Kline, M., Schonfeld, D.J. & Lichtenstein, R. (1995). Benefits and challenges of school-based crisis response teams. *Journal of School Health*, 65, 245-247.
- Kreitner, R., & Kinicki, A. (1995) *Organizational Behavior* (3rd ed.). Chicago: Irwin.
- Kopka, D. L. (1997). *School violence: A reference handbook*. Santa Barbara, CA: ABC-CLIO.
- Lewis, MS, Gottesman, D., & Gutstein, S. (1979). The course and duration of crisis. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 47 (1), 128-134
- Lichtenstein, R. (1994). School Crisis Response: Expecting the Unexpected. *Educational Leadership*, 52(3), 79-83.
- Lindemann, E. (1944). Symptomatology and management of acute grief. *American journal of psychiatry*, 101(2), 141-148.
- Lunenburg, F. C., & Ornstein, A. C. (2008). *Educational administration: concepts and practices* (5th ed.). Belmont, CA: Wadsworth/Thomson Learning.
- March J. G. (1994). *A primer of decision making*. New York. Free Press.
- Martin, K. C. (2014). *Oxford Dictionary*, United Kingdom
- Mitroff, I. I. (2001). *Managing Crises before They Happen*. New York: American Management Association.
- Pasiarthis. P. (1993). Group decision making. The role of the principal. *International Journal of Educational Management*, 7 (2) 8-11.
- Pasiarthis .P.A. & Baker G.A. (1992) Effects of decision motive and organizational performance level on strategic decision processes. *Community /Junior College Quarterly*, 16, 15-33.
- Patton, M. Q. (2003) . Intuition in decisions. *Management decision*. 41(10) , 989-996.
- Pearson, C. M., & Mitroff, I. I. (1993). From crisis prone to crisis prepared: A framework for crisis management. *The academy of management executive*, 7(1), 48-59.

- Poal, P. (1990). Introduction to the theory and practice of crisis intervention. *Quaderns de psicologia. International journal of psychology*, 10, 121-140.
- Poland, S., & McCormick, J. (1999). *Coping with crisis: Lessons learned. A complete and comprehensive guide to school crisis intervention*. Longmont, CO: Sopris West.
- Provenzo E. F. & Frado S.H. (1995). *Hurricane Andrew, the public schools, and the rebuilding of community*. Albany. State University of New York Press.
- Quarantelli, L. (1998). *What is a disaster: Perspectives on the questions*. London: Routledge
- UNISDR. (2009). *Disaster Risk Reduction*. Geneva: UNISDR.
- Rapoport, L. (1962). The state of crisis: Some theoretical considerations. *Social Service Review*, 36 (2), 211-217.
- ROBERTS, A.R. (1990). An overview of crisis theory and crisis intervention. In A.R. ROBERTS (Ed.), *Crisis intervention handbook: Assessment, treatment and research* (pp. 1-15). Belmont, CA: Wadsworth.
- Sandoval, J. H. (2001). *Handbook of crisis counseling, intervention, and prevention in the schools*. Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc., Publishers.
- Slaikue, K. A. (1990). *Crisis intervention: A handbook for practice and research* (2nd ed.). Needham Heights, MA: Allyn and Bacon.
- Scott S. G. & Bruce S. A. (1995) Decision making style: the development and assessment of a new measure. *Educational of Psychological Measurement*, 55, 818-31.
- Simon, H.A. (1947). *Administrative behavior*, New York: Macmillan.
- Slaikue, K.A.,(1990).*Crisis Intervention*. Boston:Allyn and Bacon.
- Smith L. A. (1963). *Corporations in crisis*. New York. Doubleday.
- Tarter, C. J., & Hoy, W. K. (1998). Towards a contingency theory of decision making *Jonral of Educational Administration*, 36(3). 212-228.

- Thompson, J. D. (1967). *Organization in Action*. New York. Mc Graw-Hill.
- Vaughan, F.E. (1990) . *Varieties of intuitive experience* . In W. H .Agor (Ed). *Intuition in Organization* (pp 247-262). Newbury Park, CA: Sage Publications.
- Vroom, V. H. & Yago, A. G. (1988). *The new leadership: managing participation in organizations*. New Jersey. Prentice Hall.
- Vroom, V. H. & Yetton P.H. (1973). *Leadership and decision making*. Pittsburgh: University of Pittsburg Press.
- Weatherly, R., & Lipsky, M. (1977) *Street-level bureaucrats and institutional innovation: Implementing special education reform*. Harnard Educational Review.
- Williams – Boyd P. (2002). *Educational leadership: a reference handbook*. Santa Barbara: Contemporary Education Issues.
- Wilson, N., & McClean, S. I. (1994). *Questionnaire design: a practical introduction*. Coleraine: UniversityofUlster.

NΟΜΟΘΕΣΙΑ

Νομοθετικό Διάταγμα 17/74 (ΦΕΚ Α΄236) «Περί Πολιτικής Σχεδιάσεως Εκτάκτου Ανάγκης»

Νόμος 2344/1995 «Οργάνωση της Πολιτικής Προστασίας»

Νόμος 3013/2002 «Αναβάθμιση της πολιτικής προστασίας και λοιπές διατάξεις»

Νόμος 17/1994 Περί πολιτικής Σχεδιάσεως Εκτάκτου Ανάγκης . Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ΦΕΚ Α 236/1974. Αθήνα

Προεδρικό Διάταγμα 151/2004 «Οργανισμός Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας»

Σχέδιο «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ» (ΦΕΚ 423, Τ. Β)

Υπουργική Απόφαση 3384/2006 (ΦΕΚ 776/28-6-06) «Διαχείριση Ανθρώπινων Απωλειών»

160824/ΓΔ4/12 -10-2015 Εγκύκλιος ΥΠΠΕΘ

Φ201/017/782/Α6/11-11-2015 Εγκύκλιος ΥΠΠΕΘ

824/11-04-2012 Εγκύκλιος Ο.Α.Σ.Π.

ΦΕΚ1154/ΕΑΚ 2003 Τροποποίηση διατάξεων του «Ελληνικού Αντισεισμικού Κανονισμού -2000» Αριθ. Δ17α/115/9/ΦΝ275 (ΦΕΚ Β'1154/12-8-2003)

8794/6-12-2019 Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας «1^η Έκδοση του Γενικού Σχεδίου Αντιμετώπισης Έκτακτων Αναγκών και Άμεσης/Βραχείας διαχείρισης των Συνεπειών από την Εκδήλωση Πλημμυρικών Φαινομένων με την κωδική ονομασία «ΔΑΡΔΑΝΟΣ» στα πλαίσια του Γενικού Σχεδίου Πολιτικής Προστασίας με τη συνθηματική λέξη «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ» .

8797/6-12-2019 Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας «4^η Έκδοση του Γενικού Σχεδίου Αντιμετώπισης Έκτακτων Αναγκών εξαιτίας δασικών πυρκαγιών με την κωδική ονομασία «ΙΟΛΑΟΣ» στα πλαίσια του Γενικού Σχεδίου Πολιτικής Προστασίας με τη συνθηματική λέξη «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ» .